აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის
საქვეუწყებო დაწესებულება – საარქივო სამმართველო

რელიგიური დაწესებულებები აჭარაში

(დოკუმენტების კრებული)

I

გამომცემლობა „ალიონი“
ბათუმი - 2010

დოკუმენტების კრებულში ქვეყნდება აჭარის არ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება – საარქივო სამმართველოში დაცული რელიგიური ცხოვრების ამსახველი პირველხარისხოვანი დოკუმენტები. რებულში მკითხველი გაეცნობა გურია-სამეგრელოს ეპარქიის მწყემსმთავრის მიმოწერებს იმპერიის ხელისუფლების სხვადასხვა ოფიციალურ პირებთან. აქვეა წარმოდგენილი ბათუმში მოქმედი ქრისტიანული ეკლესიების აღწერილობანი და მათ საკუთრებაში არსებული ქონების ნუსხა. ცალკე ადგილი ეთმობა ეკლესიის საკუთრებაში არსებული მიწების საკითხს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სხვადასხვა აღმსარებლობის პირთა ურთიერთთანამშრომლობისა და თანაცხოვრების შესახებ არსებული საარქივო მონაცემები.

სარედაქციო საბჭო:

კახაბერ სურგულაძე (თავმჯდომარე)
თამაზ ფუტკარაძე (რედაქტორი)
ნაზი ფუტკარაძე
სანდრო ბერიძე
ციური ბეჟანიშვილი
მერაბ მეგრელიშვილი

© ISBN 99928-43-80-2
გამოცემლობა „ალიონი“, ბათუმი -2010

დოკუმენტების თარგმნაზე მუშაობდნენ:

ციური ბეჟანიშვილი, ინგა ფაცურეშვილი, მადონა ცხადაძე, ფრიდონ ქარდავა, მაია რურუა, ნაზი ნაგერვაძე თენგიზ სალუქვაძე, მარიკა ჭელიძე, დოდო შუშანიძე, რუსიკო გოგიტაური, თამაზ ფუტკარაძე, მერაბ მეგრელიშვილი, მარინა აროშიძე

შემდგენლები:

კახაბერ სურგულაძე
თამაზ ფუტკარაძე
მერაბ მეგრელიშვილი

ბათუმი-2010

წინათქმა

წინამდებარე გამოცემა მოიცავს აჭარის არ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება-საარქივო სამმართველოში 1888-1917 წწ. საეკლესიო (მართლმადიდებლური) დაწესებულებების შესახებ არსებულ დოკუმენტებს. კრებული არის საარქივო სამმართველოსა და რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შემოქმედებითი და მეცნიერული თანამშრომლობის შედეგი. მსგავსი სამუშაოების ერთობლივი შესრულება კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს აღნიშნულ სამეცნიერო დაწესებულებათა შემდგომ დაახლოებას.

აჭარის არ მთავრობის საქვეუწყებო დაწესებულება – საარქივო სამმართველოში დაცულია პირველხარისხოვანი დოკუმენტები როგორც აჭარის, ისე სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს და ზოგადად, სრულიად საქართველოს პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობისა და მოსახლეობის ეთნოდემოგრაფიული შემადგენლობის შესახებ. ამ დოკუმენტებს შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია რელიგიური (ქრისტიანული (მართლმადიდებლური, კათოლიკური), მუსულმანური, სომხურ-გრიგორიანული და ა. შ.) დაწესებულებების შესახებ არსებული დოკუმენტაცია. საყოველთაოდაა ცნობილი ქრისტიანობის როლი და მნიშვნელობა საქართველოს ისტორიაში. ამდენად, აღნიშნულ საკითხზე არსებულ დოკუმენტებს ენიჭება პირველხარისხოვანი მნიშვნელობა საქართველოს ამ ნაწილში – აჭარაში მიმდინარე ეროვნული თუ რელიგიური საკითხების შესასწავლად.

კრებულში მკითხველი გაეცნობა გურია-სამეგრელოს ეპარქიის მწყემსმთავრის მიმოწერებს იმპერიის ხელისუფლების სხვადასხვა ოფიციალურ პირებთან. აქვეა წარმოდგენილი სხვადასხვა რელიგიური აღმსარებლობის ადამიანთა ქრისტიანობაზე გადმოსვლის შესახებ არსებული დოკუმენტები, ბათუმში მოქმედი ქრისტიანული, ასევე დაგვის ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიის აღწერილობა და მათ საკუთრებაში არსებული ქონების ნუსხა. ცალკე ადგილი ეთმობა ეკლესიის საკუთრებაში არსებული მიწების საკითხს. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სხვადასხვა აღმსარებლობის პირთა ურთიერთთანამშრომლობისა და თანაცხოვრების შესახებ არსებული საარქივო მონაცემები. აქვეა წარმოდგენილი რელიგიურ რიტუალებთან დაკავშირებული ცერემონიალური კულტურის ამსახველი მასალები. კულტურისა და რელიგიის ისტორიის საკითხები წარმოდგენილია ერთ მთლიანობაში. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ახლადშემოერთებულ რეგიონში ქრისტიანული რელიგიის გავრცელება-დამკვიდრების საკითხებს. კრებულში დამატებითაა წარმოდგენილი რუსეთის იმპერატორის საქართველოში მოგზაურობისა და ახალი ტაძრის საძირკვლის ჩაყრის

შესახებ არსებული საარქივო წყაროები, ბათუმის საქალაქო სათათბიროს სხდომათა ოქმები, სადაც იხილებოდა საჯარო ბიბლიოთეკის დაარსების, ასევე ეკლესიების მშენებლობისათვის მიწების გამოყოფის საკითხები, გურია-სამეგრელოს ეპარქიის კანცელარიის მიერ გასაცემ დოკუმენტთა ნუსხა, საეკლესიო პირთა ბრძოლა ქართული ეკლესიების დაცვისა და ავტოკეფალიის შენარჩუნებისათვის, ეკლესიებში, ლაზარეთებსა და ჰაუპტვახტებში ბიბლიოთეკების მუშაობის სკითხები, სექტანტობის გავრცელების ხარისხი ჯარში, კონფიდენციალური ინფორმაციები სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიის ქონებასთან დაკავშირებით, ლუთერიანელ და ევანგელისტ ქრისტიანთა მოღვაწეობის ამსახველი დოკუმენტები.

საყოველთაოდაა ცნობილი, რომ საბჭოთა პერიოდში ნებსით თუ უნებლიეთ გვერდს უვლიდნენ რელიგიისა და კულტურის საკითხების ერთობლივ შესწავლა-წარმოჩენას. კულტურისაგან გათიშული რელიგია საერთოდ იყო უარყოფილი. წლების განმავლობაში აჭარაში მოქმედი ქართული სალოცავები დახურული ან გაუქმებული იქნა. რელიგიის მსახურნი იდევნებოდნენ საბჭოთა ხელისუფლების მიერ. პრესაში წარმოდგენილი იყო ურვთოთა კუთხე, სადაც იბეჭდებოდა რელიგიის შეურაცხმყოფელი სტატიები, რელიგიის მსახურთა კარიკატურები. იმართებოდა საეკლესიო პირების თეატრალიზებული სასამართლო პროცესები. საარქივო დაწესებულებებში არსებული რელიგიური ცხოვრების ამსახველი დოკუმენტები მკვლევარებისა თუ დაინტერესებული მკითხველისათვის მიუწვდომელი იყო. ცალკეული რელიგიური დაწესებულების შესახებ არსებული მონაცემები გაბნეული იყო სხვადასხვა საცავებსა და უწყებებში.

თანამედროვე პირობებში საჭირო გახდა რელიგიური ცხოვრების ამსახველი დოკუმენტების შეკრება და გამოცემა. თავისთავად რთულ და შრომატევად სამუშაოს ართულებდა ისიც, რომ რელიგიური შინაარსის შემცველი დოკუმენტები იწერებოდა უცხო (რუსულ) ენაზე. მათი დიდი ნაწილი ცუდად იკითხება. სწორედ ამ მიზეზითაა განპირობებული ის გარემოება, რომ ზოგიერთი დოკუმენტი (რომელიც ვერ იძლევა მთლიანი სურათის წარმოდგენის საშუალებას) კრებულში შინაარსის სახითაა დაბეჭდილი. ამავე ფაქტორებმა განაპირობეს აღნიშნული პირველწყაროების სკანირებული ვარიანტების წარმოდგენა.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ესაა საქართველოს დამოუკიდებლობის პირობებში აჭარის საარქივო სამმართველოში დაცული რელიგიური შინაარსის დოკუმენტების ერთიანი ფორმით შედგენისა და საზოგადოების წინაშე წარმოჩენის პირველი ცდა, თუმცა აჭარის ცენტრალური არქივის თანამშრომელთა მიერ

საბჭოთა პერიოდში გამოიცა დოკუმენტური წყაროების ორი კრებული, კერძოდ: 1961 და 1980 წელს. მართალია მათში დოკუმენტები და საარქივო წყაროები წარმოდგენილი იყო საბჭოთა პერიოდის მოთხოვნათა შესაბამისად (ეს ბუნებრივიცაა), მაგრამ ამ მასალებითაც კრებული ანგარიშგასაწევი პირველწყაროა XX ს. პირველი ოცწლეულის ისტორიით, ასევე სოციალისტური ინდუსტრიალიზაციისა და სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაციის (1926-1932 წწ) საკითხებით დაინტერესებულ მკვლევართათვის (შემდგენლები: ნ. ნოღაიდელი, ს. ტაბაღუა, გ. ჩაგანავა).

არქივში დაცულ დოკუმენტებზე მუშაობა გრძელდება. დაგეგმილია აჭარაში მცხოვრებ სხვა კონფესიათა და არაქრისტიანული რელიგიებისა თუ რელიგიური დაწესებულებების შესახებ არსებული დოკუმენტური წყაროების პუბლიკაცია.

წინამდებარე დოკუმენტური წყაროების გამოქვეყნება საარქივო სამმართველოს თანამშრომლების: ინგა ფაცურეშვილის, ციური ბეჟანიშვილის, მადონა ცხადაძის, ფრიდონ ქარდავას, მაია რურუას, ნაზი ნაგერვაძის თენგიზ სალუქვაძის, მარიკა ჭელიძის, დოდო შუშანიძის, რუსიკო გოგიტაურისა და რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორ-მასწავლებელთა: მერაბ მეგრელიშვილის, რევაზ დიასამიძის, მარინა აროშიძის თავდაუზოგავი შრომის შედეგია. მათ იკისრეს დოკუმენტების თარგმნის მთელი სიმძიმე. სარედაქციო საბჭო და კრებულის შემდგენლები მადლობას ვუხდით მთარგმნელებს ასეთი შრომატევადი სამუშაოს შესრულებისათვის. განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ინგა ფაცურეშვილის დამსახურება. სწორედ მისმა შრომისმოყვარეობამ, საქმის სიყვარულმა და თავდადებამ განაპირობა რელიგიური დაწესებულებების შესახებ საარქივო სამმართველოში არსებული დოკუმენტების მოძიება, გამოვლენა და თავმოყრა. შემდგენლები მადლობას უხდიან აგრეთვე ფრიდონ ქარდავას, ქეთევან იაკობაძეს, მირანდა ხაჯიშვილსა და ნათია ბერიძეს სხვადასხვა ტექნიკური საკითხების მოგვარებასა და კომპიუტერული უზრუნველყოფის საქმეში გაწეული დახმარებისათვის.

მხედველობაშია მისაღები ის გარემოებაც, რომ ბოლო 30 წლის განმავლობაში დოკუმენტური წყაროები საარქივო სამმართველოში არ გამოქვეყნებულა. შესაბამისად, წარმოდგენილი კრებული არაა დაზღვეული ხარვეზებისაგან. ნებისმიერ საფუძვლიან შენიშვნასა და მოსაზრებას სარედაქციო საბჭო გაითვალისწინებს შემდგომი დოკუმენტების გამოქვეყნებისას.

თამაზ ფუტკარაძე

მართლმადიდებლური ეკლესიები

მისი უდიდებულესობის, რუსეთის იმპერატორის ბათუმში
დახვედრისა და მიღების კომიტეტის თავმჯდომარე

№114
18 სექტემბერი 1888 წ.
ქ. ბათუმი

1888 წელს, კავკასიის მხარეში რუსეთის იმპერატორის სამოგზაურო მარშრუტის საფუძველზე მისი უდიდებულესობა დაესწრება ფოსტა-ტელეგრაფის შენობის წინ არსებულ მოედანზე ახალი ტაძრის საძირკველის ჩაყრას, ამასთან აღნიშნულ მოედანზე სხვებთან ერთად იქნებიან ბათუმის საქალაქო სასწავლებლის, ბერძნული სკოლის და ბათუმის ქალთა სკოლის აღსაზრდელები და თავიანთი სასწავლებლების მომსახურე პერსონალი.

თანახმად ჩვენი შეტყობინებებისა, გთხოვთ გვაცნობოთ ღონისძიებაზე დამსწრებ მოსწავლეებისა და მომსახურე პერსონალის რაოდენობა.

სტატსკი სოვეტნიკი გავრონსკი

ფონდი ი-9, აღწ. 1, საქ. 7, ფ. 1.

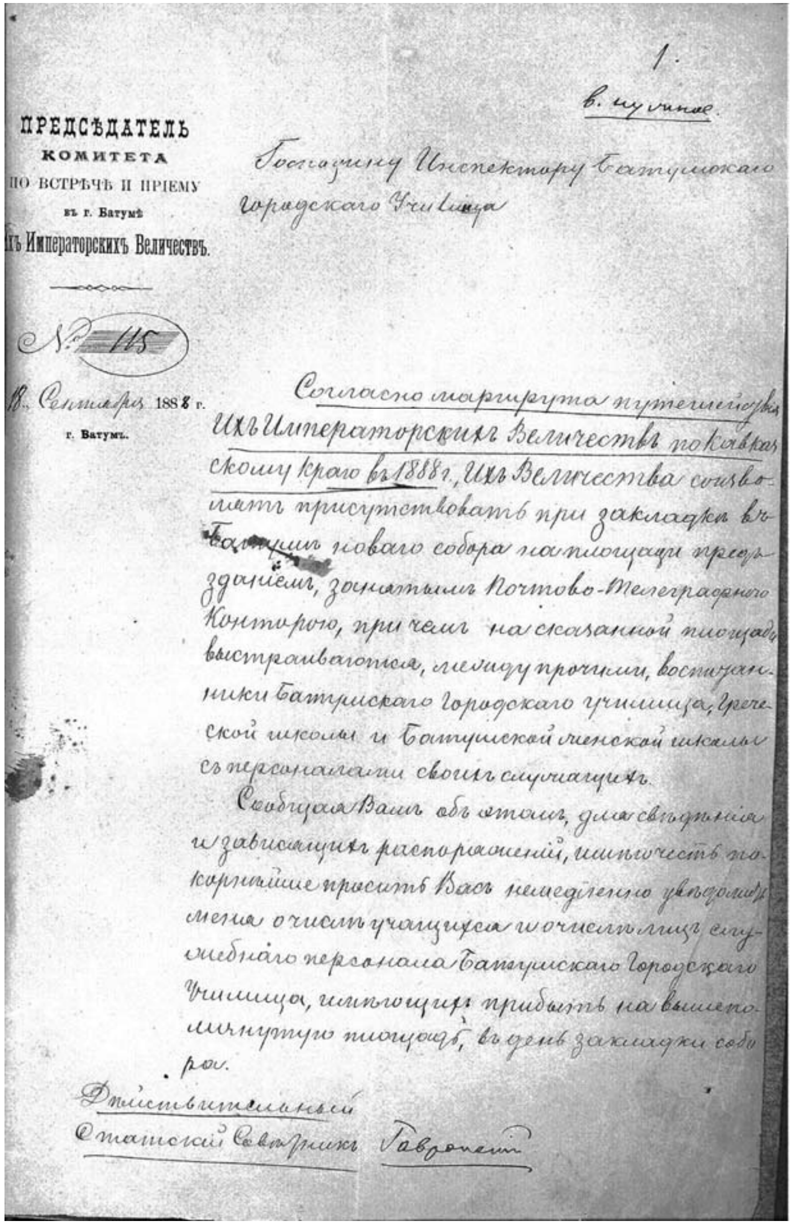

1.
в. нужное

ПРЕДСѢДАТЕЛЬ
КОМИТЕТА
ПО ВСТРѢЧѢ И ПРІЕМУ
въ г. Батумѣ
Ихъ Императорскихъ Величествъ.

№ 115
18 Сентября 1888 г.
г. Батумъ.

Господину Инспектору Батумскаго
Городскаго Училища

Согласно маршрута путешествия
Ихъ Императорскихъ Величествъ по Кавказ-
скому краю въ 1888 г., Ихъ Величества соизво-
лятъ присутствовать при закладкѣ въ
Батумѣ новаго собора на площади пред
зданиемъ, занятымъ Почтово-Телеграфного
Конторою, причемъ на сказанной площади
выстраиваются, между прочими, воспитан-
ники Батумскаго Городскаго училища, Грече-
ской школы и Батумской женской школы
съ персоналами своихъ служащихъ.
Сообщая Вамъ объ этомъ, для свѣдѣния
и зависящихъ распоряжений, имѣю честь по-
корнѣйше просить Васъ немедленно увѣдомить
меня о числѣ учащихся и о числѣ лицъ слу-
жебнаго персонала Батумскаго Городскаго
Училища, имѣющихъ прибыть на вышепо-
мянутую площадь, въ день закладки собо-
ра.

Дѣйствительный
Статский Совѣтникъ Гавронский

ფონდი ი-9, აღწ. 1, საქ. 7, ფ.1

ო ქ მ ი

ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1890 წლის
27 თებერვლის სხდომისა

სხდომა საღამოს 8 სთ-ზე გაიხსნა ქალაქის თავის მოადგილის, გამგეობის წევრის ა.ი. კოიანდერის თავმჯდომარეობით, 14 ხმოსნის შემადგენლობით: ალავერდოვი, სევერინი, საბაშვილი, შიტოვი, ტერსატუროვი, ლ. მჭედლოვი, მამულოვი, მასუმოვი, კოჩეტკოვი, ოგანეზოვი, გ, მჭედლოვი, შადინოვი და ტოხუნოვი.

სხდომის შემოუერთდდა 7 ხმოსანი: ჰუსეინ ეფენდი, სტეპანოვი, ბაიანი, დავითაია, ტატუროვი, ვარშავსკი და ხარაბოვი.

ბათუმის საქალაქო სათათბირომ მოისმინა, გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსის გრიგორის სიტყვა, იმის თაობაზე, რომ 1890 წ. 21 თებერვლის №452 დადგენილებით უარი ეთქვა მართლმადიდებლურ ეკლესიას მრევლისათვის სახლის გამოყოფაზე, რომელიც მდებარეობს „აზიზიეს“ მოედანზე. მისი უდიდებულესობის მიერ მითითებულ სახლში ამჟამად განთავსებულ ქალთა სასწავლებელს აღნიშნული შენობის ქალაქის საკუთრებაში გადაცემის შემთხვევაში მიეცემა სულ სხვა დანიშნულება, რისთვისაც გამოყოფილია თანხა მიმდინარე წლის ხარჯებში.

დაადგინეს: სათათბიროს დადგენილება დამტკიცდეს.

ფონდი ი-7. აღწ. 1. საქ. 92, ფ. 14,20.

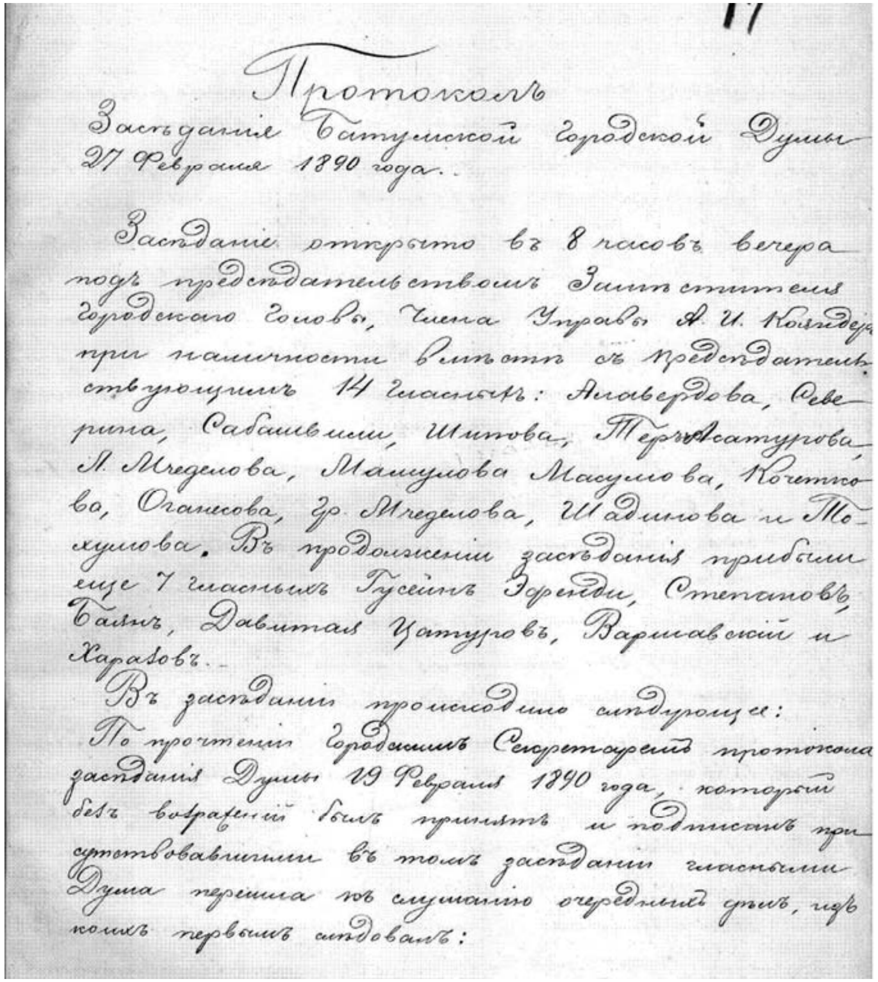

17

Протоколъ

Засѣданія Батумской городской Думы 27 Февраля 1890 года.

Засѣданіе открыто въ 8 часовъ вечера подъ предсѣдательствомъ Заступающаго городского Головы, Члена Управы А. И. Коиндера при наличности вмѣстѣ съ предсѣдательствующимъ 14 гласныхъ: Алавердова, Северина, Сабашвили, Шитова, Теръ-Асатурова, Л. Мчеделова, Мамулова Масумова, Кочеткова, Оганесова, Гр. Мчеделова, Шадинова и Тохунова. Въ продолженіи засѣданія прибыли еще 7 гласныхъ Гусейнъ Эфенди, Степановъ, Баинъ, Давиталя Цатуровъ, Варшавскій и Харабовъ.

Въ засѣданіи происходило слѣдующее:

По прочтеніи городскимъ Секретаремъ протокола засѣданія Думы 19 Февраля 1890 года, который безъ возраженій былъ принятъ и подписанъ присутствовавшими въ томъ засѣданіи гласными Дума перешла къ слушанію очередныхъ дѣлъ, изъ коихъ первымъ слѣдовалъ:

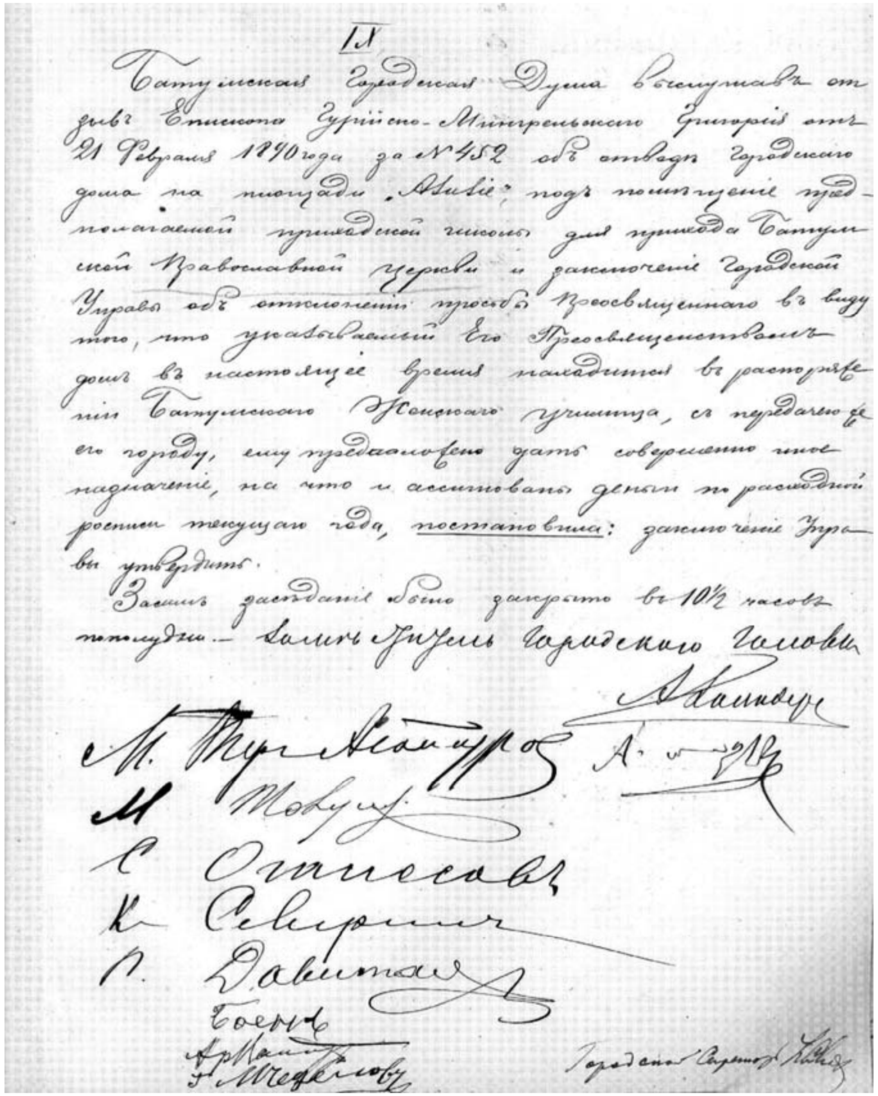

11

Батумская Городская Дума выслушавъ отзывъ Епископа Гурійско-Мингрельскаго Григорія отъ 21 Февраля 1890 года за № 452 объ отводѣ городскаго дома на площади „Azizie" подъ помѣщеніе предполагаемой приходской школы для прихода Батумской Православной церкви и заключеніе Городской Управы объ отклоненіи просьбы Преосвященнаго въ виду того, что указываемый Его Преосвященствомъ домъ въ настоящее время находится въ распоряженіи Батумскаго Женскаго училища, съ передачею же его городу, ему предположено дать совершенно иное назначеніе, на что и ассигнованы деньги по расходной росписи текущаго года, постановила: заключеніе Управы утвердить.

Засимъ засѣданіе было закрыто въ 10½ часовъ пополудни. — [illegible] Городского Головы

Городской Секретарь [illegible]

ფონდი ი-7. აღწ. 1. საქ. 92, ფ. 14,20.

ო ქ მ ი

1891 წლის 17 იანვრის ქ. ბათუმის სათათბიროს
საგანგებო სხდომისა.

სხდომა გაიხსნა საღამოს 8 სთ. 30 წთ-ზე. სხდომას თავმჯდომარეობდა ქალაქის თავის მოადგილე, გამგეობის წევრი ა.ი. კოიანდერი. სხდომას ესწრებოდა 12 ხმოსანი: კონხოევი, შადინოვი, ტოხუმოვი, საბაშვილი, ალავერდოვი, ბოიანი, ხუსეინ ეფენდი, მამულოვი, კონეტკოვი, ცატუროვი და სტეპანოვი. სხდომას მიმდინარეობის დროს შემოუერთდა 4 ხმოსანი: მჭედლოვი, სევერინი, ოგანესოვი და ციმერმანი.

სხდომაზე კანონიერი წევრების არ გამოცხადების გამო საკითხი მართლმადიდებელი ეკლესიისათვის უსასყიდლოდ მიწის გამოყოფის შესახებ გადაიდო.

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 136., ფ. 13.

ПРОТОКОЛЪ

Экстреннаго засѣданія Батумской Городской Думы I7-го Января I89I года.

Засѣданіе открыто въ 8 1/2 час. вечера, подъ Предсѣдательствомъ Замѣстителя Городскаго Головы, Члена Управы А.И. Кояндера, при наличности, вмѣстѣ съ Предсѣдательствующимъ, I2 гласныхъ: Кочхоева, Шадинова, Тохумова, Сабашвили, Алавердова, Бояна, Гуссейна Эфенди, Мамулова, Кочеткова, Цатурова и Степанова. Въ продолженіе засѣданія прибыли еще 4 гласныхъ: Гр. Мчеделовъ, Северинъ, Оганесовъ и Циммерманъ.-

Въ засѣданіи происходило слѣдующее:

Городскимъ Секретаремъ прочтенъ протоколъ засѣданія I0-го Января I89I года, противъ котораго Предсѣдательствующимъ и Гласнымъ Гр. Мчеделовымъ предложены слѣдующія поправки: изъ нихъ первымъ, что о предложенномъ для постройки Городскаго дома участкѣ городской земли на Маріинскомъ проспектѣ онъ, Предсѣдательствующій заявлялъ, что участокъ этотъ не маломѣрный и вторымъ, что при обсужденіи жалобы г. Гріельскаго онъ, между прочимъ, заявилъ, что въ Тифлисѣ склады угля разрѣшены чуть-ли не въ центрѣ города.

По утвержденій засимъ протокола подписями гласныхъ, присутствовавшихъ въ томъ засѣданіи, Предсѣдательствующій вноситъ два предложенія, заключающіяся въ слѣдующемъ:

I. Объ уполномочіи его, Предсѣдателя отъ имени Городской Думы, поздравить Вице-Адмирала - А.И. Греве, какъ одного изъ старожиловъ гор. Батума, съ 50 лѣтнею годовщиною благополучнаго служенія его въ офицерскихъ чинахъ, отпразднованную, имъ 8 Января.-

и 2. Объ уполномочіи Управы произвести потребные расходы для предупрежденія распространенія оспы, появившейся въ городѣ, какъ это видно изъ словесныхъ заявленій гг. Полицмейстера и Городскаго врача Шеффера; для чего сдѣлать необходимыя, для изолированія оспенныхъ больныхъ, приспособленія въ помѣщеніи Пріемнаго Покоя и принять мѣры къ тщательной дезинфекціи помѣщенія и постельнаго и всякаго другаго бѣлья ихъ,- съ тѣмъ, чтобы расходы на это дѣло были отнесены на счетъ имѣющихся до 700 р. остатковъ отъ кредита на Санитарное дѣло по смѣтѣ I890 года.-

VI и VII.

Слѣдующія засимъ дѣла:

I| Докладъ Городской Управы по поводу постановленія Думы, I7-го Декабря I890 г. по предмету отчужденія Городской земли подъ новый пассажирскій вокзалъ и

2| Докладъ ея же по вопросу о безвозмездномъ отводѣ мѣста подъ предполагаемую къ постройкѣ Православную Церковь, отложены за отсутствіемъ узаконеннаго состава собранія.

VIII.

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 136., ფ. 13.

მის უდიდებულესობას
ქ. ბათუმის მართლმადიდებლური
ეკლესიის მღვდელთმთავარს

მოგილევსკის გუბერნიის ვაჭრის,
ქ. ბათუმში დროებით მცხოვრებ
ხაია იოსების ასულ როზოვსკაიას
თხოვნა

1892 წლის 1 მაისს ჩემი მეუღლე მოინათლა ქრისტიანულად. ჩემი მეუღლის, ვლადიმირის მიერ მისი მართლმადიდებლური რწმენისა და ჭეშმარიტების შეცნობის შემდეგ მაქვს პატივი თქვენს უდიდებულესობას დიდი მოკრძალებით გთხოვოთ დამრთოთ ნება ჩემს მცირეწლოვან ქალიშვილთან ერთად მოვინათლო ქრისტიანულად.

ხაია როზოვსკაია
1893 ქ. ბათუმი

ფონდი ი-59., აღწ. 1., საქ. 2., ფ. 4.

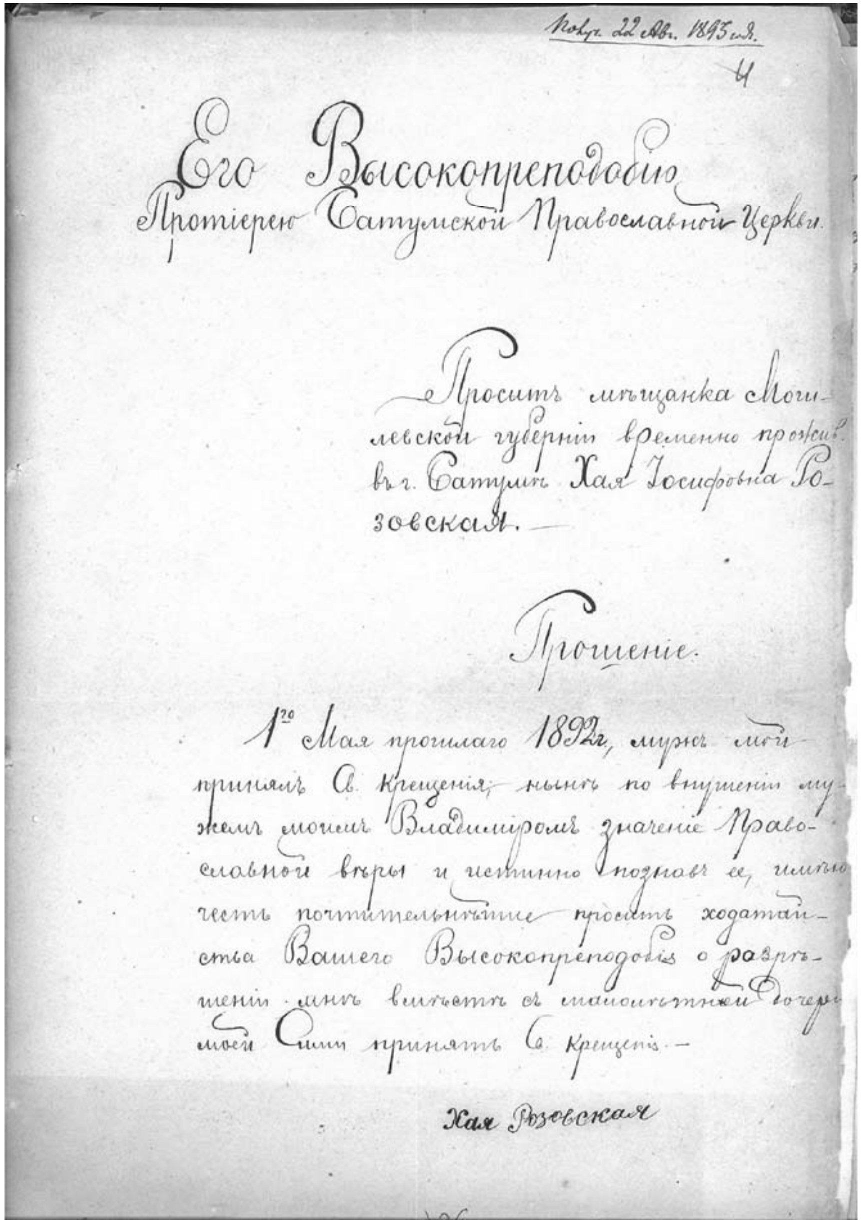
Получ. 22 Ав. 1893 г.

4

Его Высокопреподобію
Протіерею Батумской Православной Церкви.

Проситъ мѣщанка Могилевской губерніи временно прожив. въ г. Батумѣ Хая Іосифовна Розовская.—

Прошеніе.

1го Мая прошлаго 1892г. мужъ мой принялъ С. Крещенія; нынѣ по внушеніи мужемъ моимъ Владиміромъ значеніе Православной вѣры и истинно познавъ ее, имѣю честь почтительнѣйше просить ходатайства Вашего Высокопреподобія о разрѣшеніи мнѣ вмѣстѣ съ малолѣтней дочерью моей Сими принять С. Крещенія.—

Хая Розовская

ფონდი ი-59., აღწ. 1., საქ. 2., ფ. 4.

ო ქ მ ი

ქ. ბათუმის სათათბიროს მორიგი სხდომისა.
1897 წლის 29 სექტემბერი.

სხდომა გაიხსნა საღმოს 8 სთ და 30 წუთზე. თავმჯდომარეობდა ქალაქის თავი ლ. ნ. ასათიანი ხმის უფლების მქონე 19 ხმოსანის თანდასწრებით: ვოლსკი, ჯაყელი, გედევანოვი, სევერინი, ივანოვი, ბენდისა, ბერძენიშვილი, პოლსკი, ლომინაძე, სულეიმან-აღა-ოდობაში-ოღლი, ბარათოვი, სიმეონიდი, კაკაბაძე, გრიელსკი, იაკალისა, ნიკოლაძე, გუგუშვილი, დუმბაძე, ზროდლოვსკი, სხდომის მიმდინარეობისას დაემატა კიდევ 5 პიროვნება: დიმიტრიადი, ვაკე, საბახტარიშვილი, მიხაილიდი და მგელაძე.

ქ. ბათუმის სათათბირომ 23 ხმის უფლების მქონე პირთა შემადგენლობით 1897 წლის 29 სექტემბერს მოისმინა ქალაქის თავის მოხსენება, რომ უარი ეთქვას მღვდელთმსახურებსა და მრევლისათვის მშენებარე ტაძრის გვერდით ქალაქში თავისუფალი ადგილის გამოყოფაზე. ქალაქის თავის დასკვნით სამხედრო გუბერნატორის მიერ წამოყენებულია წინადადება, რომ ქალაქში, ყველაზე ძვირადღირებულ უბანში „აზიზეს“ მოედანის მიმდებარე ტერიტორიაზე გამოიყოს ადგილი მრევლისათვის სკოლის ასაშენებლად. გაცნობებთ, რომ ქალაქს არ გააჩნია თავისუფალი მიწები და არც საკმარისი თანხები იმისათვის, რომ შეისყიდოს მიწები კერძო მფლობელებიდან. წინადადება იმის შესახებ, რომ ამ მიზნისათვის გამოიყოს „აზიზიეს“ მოედანი, რომელიც შეადგენს 220,90 კვ.მ. არ მიგვაჩნია მიზანშეწონილად. იმიტომ, რომ პირველი: ამ მოედანთან ხდება 7 ქუჩის გადაკვეთა და მეორე, ეს მოედანი ერთადერთი ღია ადგილია მთელს ქალაქში, რომელიც ჯანსაღი და სუფთა ჰაერით უზრუნველყოფს მჭიდროდ დასახლებულ ქალაქის ამ ნაწილს, კერძოდ: მიხაილოვსკის, ქუთაისის ქუჩებს. **ამის საფუძველზე ვადგენთ:**

კომიტეტის წინადადება ამ ადგილას ტაძრის მშენებლობისათვის ადგილის გამოყოფაზე, არ დაკმაყოფილდეს.

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 277., ფ. 17

5.

Батумская Городская Дума , въ составѣ 23 Гласныхъ ,въ
Собранiи 29-го Сентября сего 1897 года , выслушавъ предло-
женiе Городского Головы по вопросу объ отводѣ свободнаго
городского участка подъ постройку дома для архiерея и прич
та при строющемся соборѣ и принявъ во вниманiе , согласно
заключенiю его же Городского Головы , что подъ приходскую
школу , о которой упоминается въ предложенiи Г. Военнаго
Губернатора , городъ отвелъ мѣсто и домъ на самомъ бойком
и цѣнномъ мѣстѣ у площади " Азизiе " и что едва ли въ близ
комъ будущемъ можетъ представиться необходимость въ другой
еще школѣ при помѣщенiяхъ причта ; что въ центральной час-
ти,городъ свободнаго городского мѣста не имѣетъ и прiобрѣ-
тать таковое отъ частныхъ лицъ , по недостатку средствъ не
въ силахъ ; уступать же для причта одну изъ весьма немного-
численныхъ площадей , площадь " Азизiе " имѣющую всего на
всего 220,90 кв. саж. не представляется никакой возможнос-

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 277., ფ. 17.

ო ქ მ ი

1897 წლის 9 ივნისის ბათუმის საქალაქო
სათათბიროს მორიგი კრებისა.

ქალაქის თავის ლ. ნ. ასათიანის თავმჯდომარეობით და 19 ხმოსნის მონაწილეობით კრება გაიხსნა საღამოს 9 საათზე. კრებას ესწრებოდნენ: სევერინი, ნიკოლაძე, ვაკიე, ბენლისი, მგელაძე, ხუსეინ აღა აბაშიძე, გუგუშვილი, სიმეონიდი, ბრარატოვი, საბაშვილი, ბერძენიშვილი, საბახტარიშვილი, ლომინაძე, იაკალისი, ქიქოძე (სასულიერო პირთა წარმომადგენელი), ვოლსკი, ივანოვი, დიმიტრიადი და პოლსკი.

კრების მსვლელობისას მოვიდა კიდევ 5 ხმოსანი: ბ. ზროდლოვსკი, მჭედლოვი, გრელსკი, საბაევი და დუმბაძე.

კრებაზე ხდებოდა შემდეგი:

ქალაქის მდივნის მიერ წაკითხული იქნა წინა მორიგი კრების (26 მაისი) ოქმი, რომელიც ერთხმად იქნა მიღებული და ხელმოწერილი იმ კრებაზე დამსწრე ხმოსნების მიერ.

ბათუმის საქალაქო სათათბირომ, 24 ხმოსნის შემადგენლობით, 1897 წ. 9 ივნისს, კრებაზე, მოისმინა რა ქალაქის გამგეობის მოხსენება ქალაქის მშენებარე სობორთან (ეკლესია) მრევლისათვის საცხოვრებლის ასაგებად ადგილის გამოყოფის შესახებ,

დაადგინა:

1. საბორიას (ეკლესიის) კომიტეტის შემადგენლობა სასულიერო პირის და საბორიას (ეკლესიის) მრევლისათვის საცხოვრებელი სახლის ასაგებად „აზიზიეს“ მოედნის ნაწილის გამოყოფის შესახებ, უარყოფილ იქნეს, კომიტეტს კიდევ ერთხელ მიეცეს რეკომენდაცია: ზემოთმოყვანილი მიზნისათვის მიიღოს მისთვის ერთხელ უკვე შეთავაზებული ნაკვეთი საქალაქო მიწისა ვოზნერინსკისა და ბულვარის ქუჩების კუთხეში;
2. იმ შემთხვევაში, თუ კომიტეტი მეორეჯერ იტყვის უარს აღნიშნული ნაკვეთის გამოყენებაზე, დამტკიცებულად ცაითვალოს ამა წლის 28 მარტს ჩატარებული ვაჭრობა ამ ნაკვეთის არენდით გაცემის თაობაზე, რომლის შედეგად ეს ნაკვეთი დარჩა ა. მიქელაიშვილის 1 კვ. საჟენისათვის წელიწადში 2 მანეთისა და 5 კაპიკის გადასახადის ფასად.

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 274., ფ. 12.
ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 277., ფ. 17.

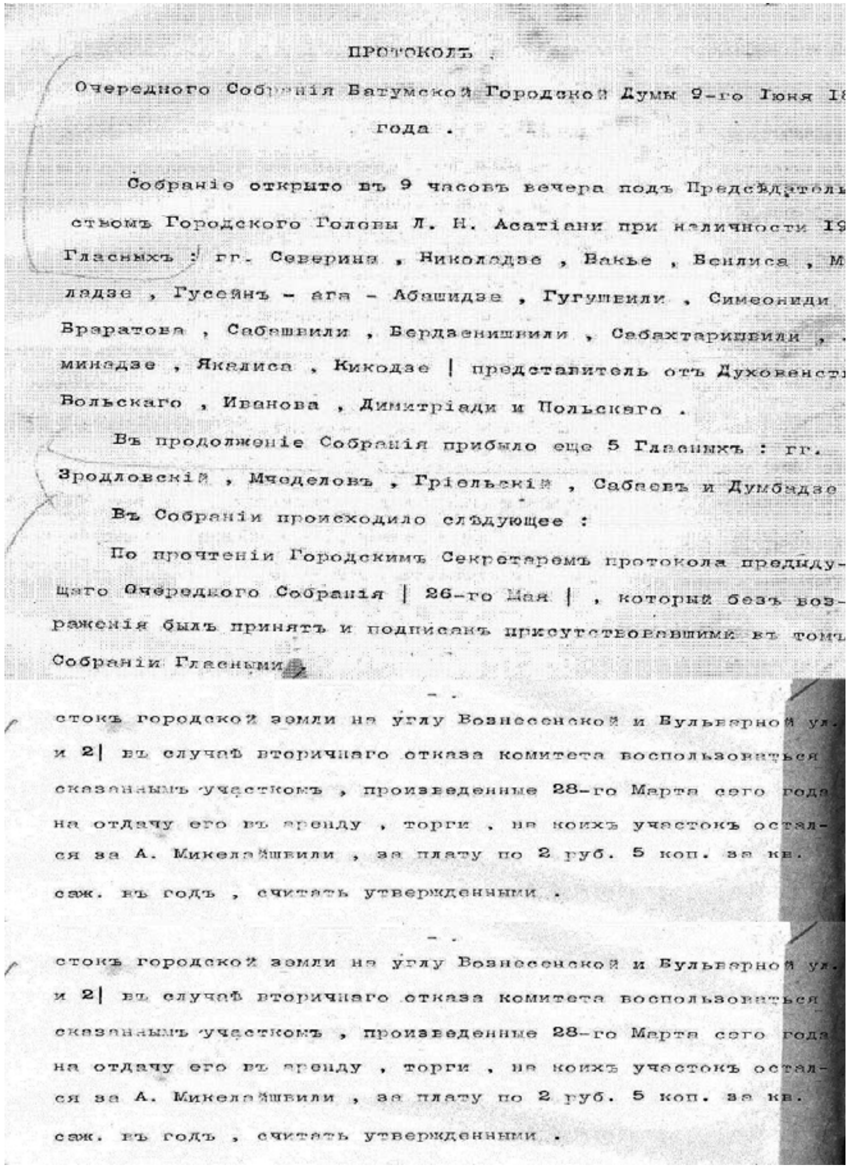
ПРОТОКОЛЪ .

Очередного Собранія Батумской Городской Думы 9-го Іюня 18
года .

Собраніе открыто въ 9 часовъ вечера подъ Председател-
ствомъ Городского Головы Л. Н. Асатіани при наличности 19
Гласныхъ : гг. Северина , Николадзе , Вакье , Венлиса , М
ладзе , Гусейнъ - ага - Абашидзе , Гугушвили , Симеониди
Вэратова , Сабашвили , Бердзенишвили , Сабахтаришвили ,
минадзе , Якалиса , Кикодзе | представитель отъ Духовенст
Вольскаго , Иванова , Димитріади и Польскаго .

Въ продолженіе Собранія прибыло еще 5 Гласныхъ : гг.
Зродловскій , Мчеделовъ , Гріельскій , Сабаевъ и Думбадзе

Въ Собраніи происходило слѣдующее :

По прочтеніи Городскимъ Секретаремъ протокола предыду-
щаго Очередного Собранія | 26-го Мая | , который безъ воз-
раженія былъ принятъ и подписанъ присутствовавшими въ томъ
Собраніи Гласными .

- .

стокъ городской земли на углу Вознесенской и Бульварной ул.
и 2| въ случаѣ вторичнаго отказа комитета воспользоваться
сказаннымъ участкомъ , произведенные 28-го Марта сего года
на отдачу его въ аренду , торги , на коихъ участокъ остал-
ся за А. Микелайшвили , за плату по 2 руб. 5 коп. за кв.
саж. въ годъ , считать утвержденными .

- .

стокъ городской земли на углу Вознесенской и Бульварной ул.
и 2| въ случаѣ вторичнаго отказа комитета воспользоваться
сказаннымъ участкомъ , произведенные 28-го Марта сего года
на отдачу его въ аренду , торги , на коихъ участокъ остал-
ся за А. Микелайшвили , за плату по 2 руб. 5 коп. за кв.
саж. въ годъ , считать утвержденными .

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 274., ფ. 12.
ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 277., ფ. 17.

ᲪᲘᲠᲙᲣᲚᲐᲠᲣᲚᲐᲓ
ᲒᲣᲠᲘᲐ-ᲡᲐᲛᲔᲒᲠᲔᲚᲝᲡ ᲔᲞᲐᲠᲥᲘᲘᲡ ᲙᲐᲜᲪᲔᲚᲐᲠᲘᲐ

№2553

დეკანოზ ალექსანდრე რალცევიჩს

ნოემბერი ------- 1900 წ.

გურია-სამეგრელოს ეპარქიალური კანცელარია გასცემს ბლანკებს სასწრაფო მონაცემებისთვის, როგორიცაა 1)ეკლესიების შესახებ; 2) თეთრი სამღვდელოების შესახებ; 3) აშენებული და გაუქმებული ეკლესიების შესახებ; 4) მართლმადიდებელ მორწმუნეთა შესახებ, მიუხედავდ მათი აღსარებისა და ზიარებისა; დაბადებულთა, დაქორწინებულთა და გარდაცვლილთა შესახებ; 6) გაქრისტიანებულ პირთა რაოდენობის შესახებ; 7) საეკლესიო-სამრევლო მზრუნველობის შესახებ; 8) ეკლესიაში შემოწირულობათა შესახებ; 9) სამღვდელოებაში ცვლილებების შესახებ; 10) საეკლესიო სკოლების შესახებ; 11) ეკლესიასთან არსებული ბიბლიოთეკების შესახებ.

უმორჩილესად გთხოვთ მასალები მოგვაწოდოთ კანცელარიაში არა უგვიანეს მომავალი წლის 15 იანვრამდე.

კანცელარიის მდივანი ჩაჩანიძე
მდივნის თანაშემწე (გვარი არ იკითხება)

ფონდი ი-1., აღწ. 1., საქ. 12., ფ. 1.

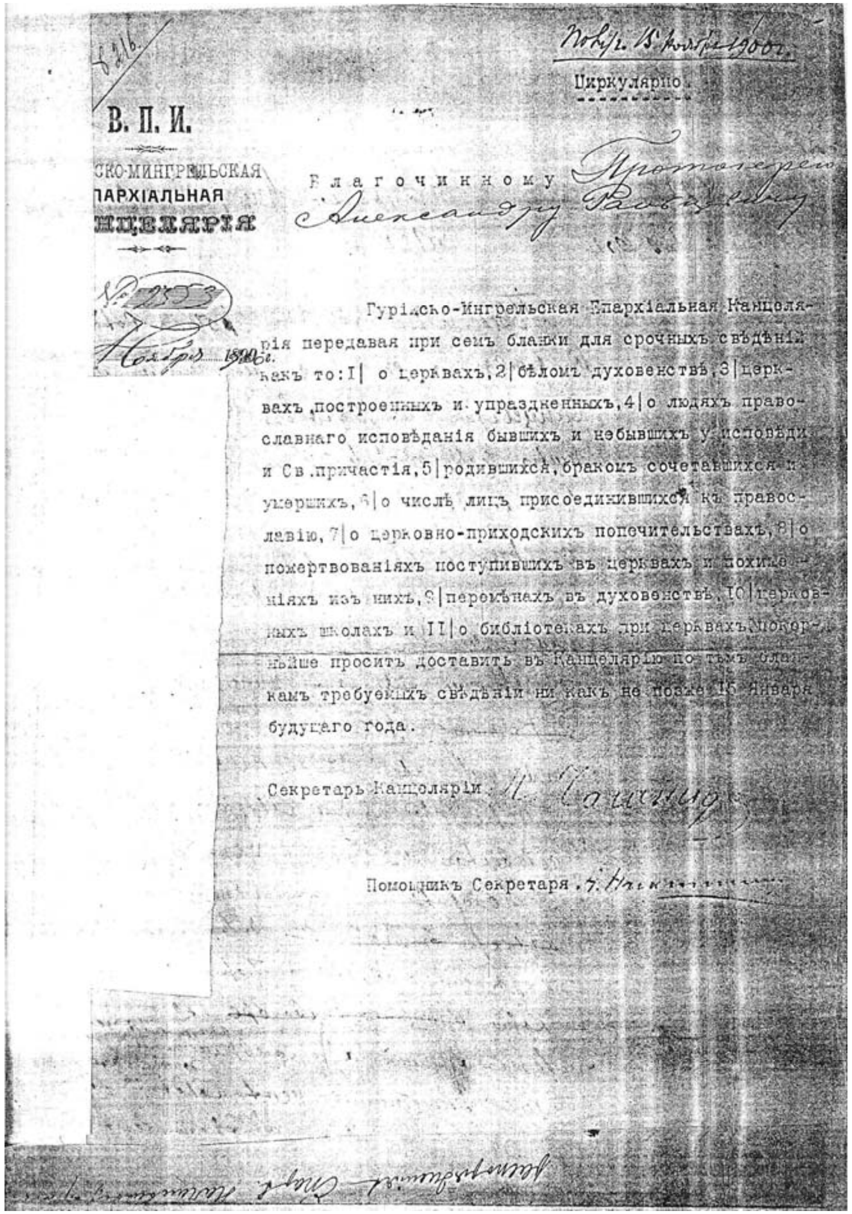

Циркулярно.

В. П. И.

...ско-Мингрельская
...пархіальная
...нцелярія

Благочинному

Гурійско-Мингрельская Епархіальная Канцелярія передавая при семъ бланки для срочныхъ свѣдѣній, какъ то: I| о церквахъ, 2| бѣломъ духовенствѣ, 3| церквахъ, построенныхъ и упраздненныхъ, 4| о людяхъ православнаго исповѣданія бывшихъ и небывшихъ у исповѣди и Св. причастія, 5| родившихся, бракомъ сочетавшихся и умершихъ, 6| о числѣ лицъ присоединившихся къ православію, 7| о церковно-приходскихъ попечительствахъ, 8| о пожертвованіяхъ поступившихъ въ церквахъ и похищеніяхъ изъ нихъ, 9| перемѣнахъ въ духовенствѣ, 10| церковныхъ школахъ и II| о библіотекахъ при церквахъ, покорнѣйше проситъ доставить въ Канцелярію по тѣмъ бланкамъ требуемыхъ свѣдѣній ни какъ не позже 15 Января будущаго года.

Секретарь Канцеляріи

Помощникъ Секретаря

ფონდი ი-1., აღწ. 1., საქ. 12., ფ. 1.

გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსი
ქ. ბათუმის სათათბირო
16 თებერვალი 1905 წ.

ქ. ბათუმის ყოველწლიურ ზრდასთან დაკავშირებით უახლოეს მომავალში ვაგზლის მხარეს გაიზრდება მოსახლეობა, რადგან როგორც ჩემთვის ცნობილია აქ უნდა აშენდეს ნავთობის ქალაქი. შესაბამისად გაიზრდება მართლმადიდებელ მორწმუნეთა რაოდენობა და ეკლესიის აშენების მოთხოვნილებაც.

ქ. ბათუმში არსებული მართლმადიდებლური ტაძრები მდებარეობს ამ ადგილიდან საპირისპირო მხარეს. ქალაქის ამ ნაწილში და საერთოდ ქალაქის ცენტრთან ახლოს აუცილებელია ტაძრის აგება, როგორც მუშა მოსამსახურეთათვის და მოსწავლეთათვის, ასევე ცენტრალური ნაწილის მოსახლეობისათვისაც, რადგანაც ქალაქის ცენტრში არ არის არც ერთი ეკლესია. ქ. ბათუმის სათათბიროს უმორჩილესად გთხოვთ ბათუმში მართლმადიდებლური ტაძრის ასაშენებლად გამოყოს მიწის ნაკვეთი. ჩემი აზრით ამისათვის შესაფერისი ადგილია მოედანი, სადაც ეხლა განთავსებულია საწყობები. ეს ადგილი ხელსაყრელი იქნება, როგორც ქალაქის ცენტრალური ნაწილის მოსახლეობისათვის, ასევე ვაგზლის იქით მცხოვრებთათვის.

თუკი ზემოთხსენებული მიწის ნაკვეთის გამოყოფა ეკლესიის ასაშენებლად არის შეუძლებელი, მაშინ უმორჩილესად ვთხოვთ სათათბიროს გამოიყოს მიწის ნაკვეთი ვაგზლის იქით მხარეს, პუშკინის ქუჩაზე, სადაც ეხლა არის თავისუფალი ადგილი.

სათათბიროს შემდგომი გადაწყვეტილების შესახებ გთხოვთ აცნობოთ – გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსს.

ფონდი ი-6., აღწ. 1., საქ. 293., ფ. 1,2.

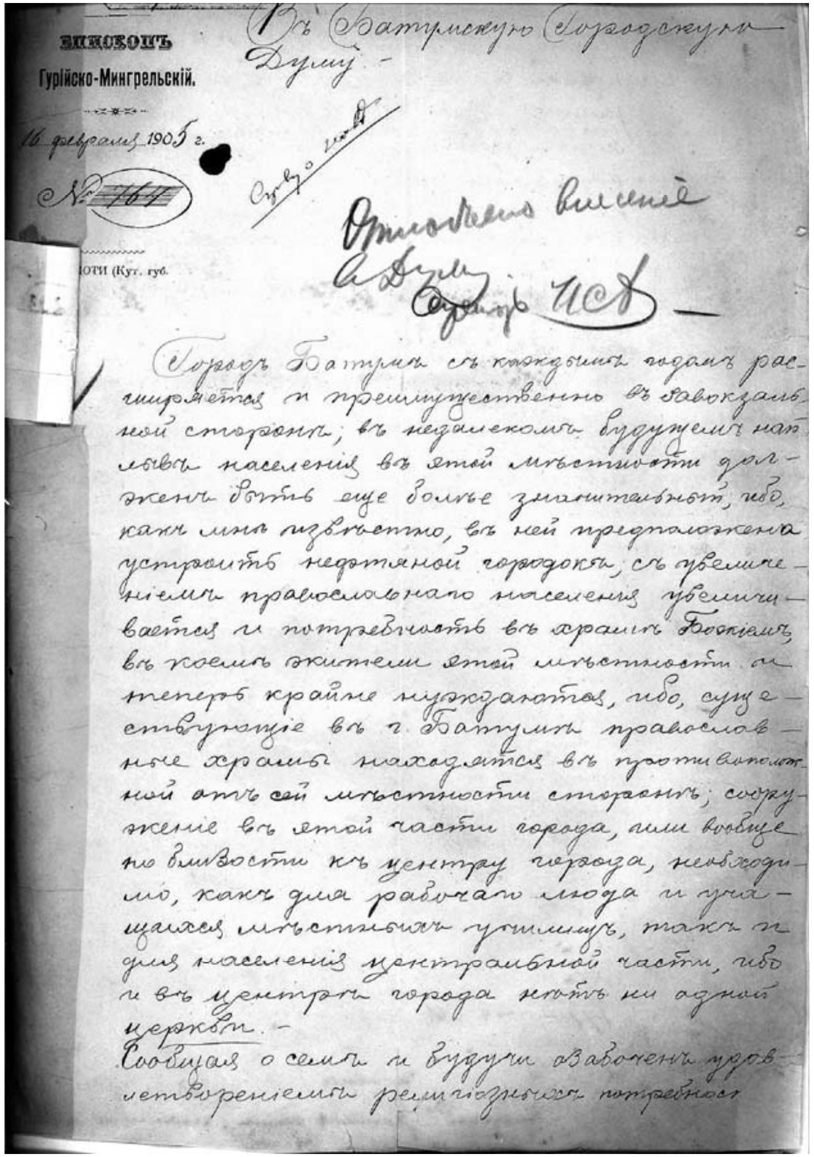

ЕПИСКОПЪ
Гурійско-Мингрельскій.
16 февраля 1905 г.
№ 764
...ОТИ (Кут. губ.

Въ Батумскую Городскую Думу. -

Срочно

Отложено внесеніе в Думу
Секретарь ИСА

Городъ Батумъ съ каждымъ годомъ рас-
ширяется и преимущественно въ завокзаль-
ной сторонѣ; въ недалекомъ будущемъ нап-
лывъ населенія въ этой мѣстности дол-
женъ быть еще болѣе значительнымъ, ибо,
какъ мнѣ извѣстно, въ ней предположено
устроить нефтяной городокъ; съ увеличе-
ніемъ православнаго населенія увеличи-
вается и потребность въ храмѣ Божіемъ,
въ коемъ жители этой мѣстности и
теперь крайне нуждаются, ибо, суще-
ствующіе въ г. Батумѣ православ-
ные храмы находятся въ противополож-
ной отъ сей мѣстности сторонѣ; соору-
женіе въ этой части города, или вообще
по близости къ центру города, необходи-
мо, какъ для рабочаго люда и уча-
щихся мѣстныхъ училищъ, такъ и
для населенія центральной части, ибо
и въ центрѣ города нѣтъ ни одной
церкви. -
Сообщая о семъ и будучи озабоченъ удов-
летвореніемъ религіозныхъ потребнос-

ფონდი ი-6., აღწ. 1., საქ. 293., ფ. 1,2.

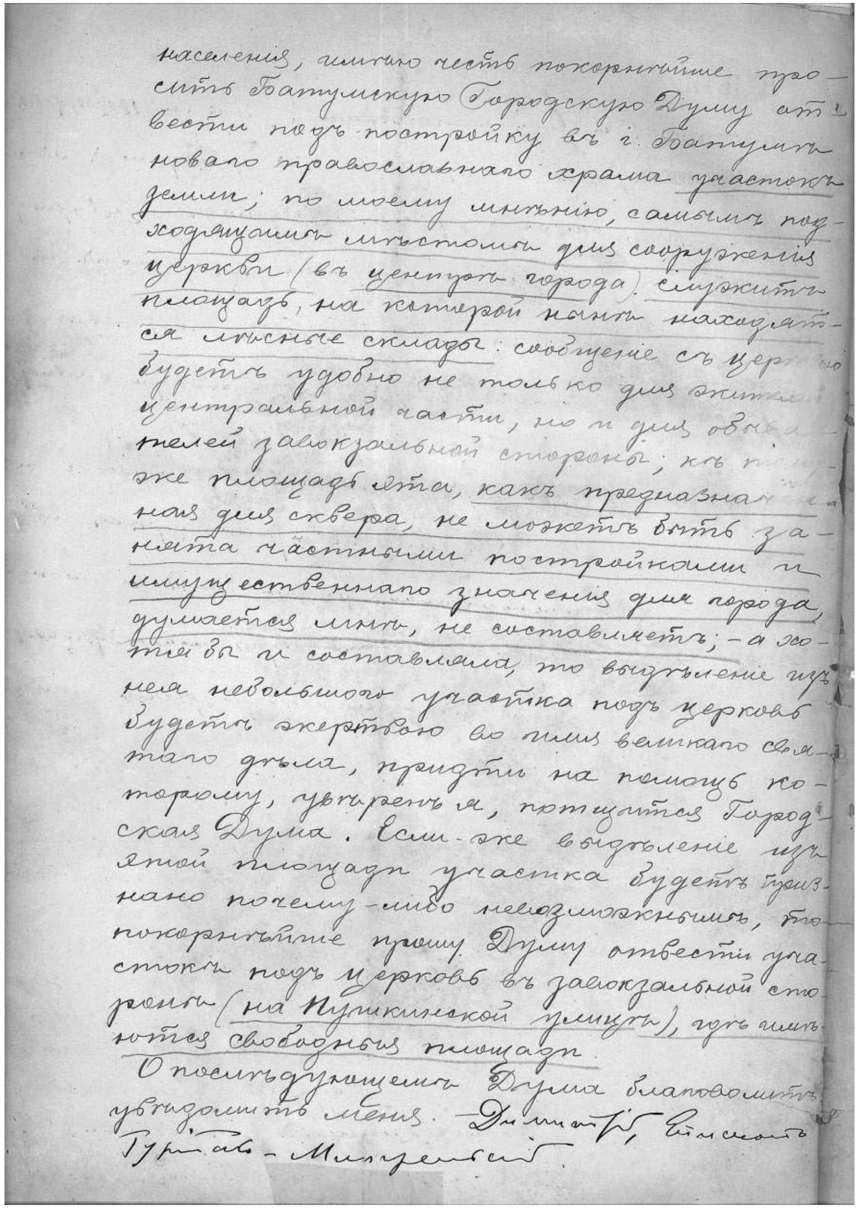

населенія, имѣю честь покорнѣйше про-
сить Батумскую Городскую Думу от-
вести подъ постройку въ г. Батумѣ
новаго православнаго храма участокъ
земли; по моему мнѣнію, самымъ под-
ходящимъ мѣстомъ для сооруженія
церкви (въ центрѣ города) служитъ
площадь, на которой нынѣ находят-
ся лѣсные склады: сообщеніе съ церковью
будетъ удобно не только для жите-
центральной части, но и для обита-
телей завокзальной стороны; къ тому
же площадь эта, какъ предназначен-
ная для сквера, не можетъ быть за-
нята частными постройками и
имущественнаго значенія для города,
думается мнѣ, не составляетъ; - а хо-
тя бы и составляла, то выдѣленіе изъ
нея небольшого участка подъ церковь
будетъ жертвою во имя великаго свя-
таго дѣла, придти на помощь ко-
торому, увѣренъ я, потщится Город-
ская Дума. Если-же выдѣленіе изъ
этой площади участка будетъ приз-
нано почему-либо невозможнымъ, то
покорнѣйше прошу Думу отвести уча-
стокъ подъ церковь въ завокзальной сто-
ронѣ (на Пушкинской улицѣ), гдѣ имѣ-
ются свободныя площади.
О последующемъ Дума благоволитъ
увѣдомить меня. - Димитрій, Епископъ
Гурійско-Мингрельскій.

ფონდი ი-6., აღწ. 1., საქ. 293., ფ. 1,2.

ᲝᲥᲛᲘ

1907 წ. 26 ნოემბერის
ბათუმის ქალაქის სათათბიროს სხდომისა

26 ნოემბრის მორიგი სხდომა გაიხსნა 8 საათზე. სხდომას თავმჯდომარეობდა გ. დ. ჟურული, ესწრებოდა 35 ხმოსანი: დიმიტრიადი, კრასნიცკია, ქიქოძე, სიგოროვი, გრიგორიადი, ტრიანტაფილიდისი, მიხაილიდი, მდოიანცი, ელიაშვილი, მავროპულო, პანასევიცი, სიმულოვა, კახიანი, ტროფიმოვა, ფ. ზაქარიანი, პ. ზაქარიანი, პუჩინიანი, რაფოვიცა, ბიალუსკი, კანდელაკი, კვიციანსკი, საბაევა, აკინიანი, ხუდადოვი, დუდინა, გ. დ. ელიავა, ზია-ბეგ აბაშიძე, მუფტი ზადე, მდივანი, გრ. ელიავა, კრინიცკი, საბახტარაშვილი, სიმონოვა, შუტცა, სახნოვსკი.

უცნობი მიზეზების გამო სხდომას არ ესწრებოდნენ: მემედ-ბეგ აბაშიძე, ასლან ზადე, გაბუნია, კონცელიძე, ომერ-აღა, პილოიანი, თაყაიშვილი, ხალვაში და ხაჩიკიანი.

2) სხდომაზე აღინიშნა, რომ ქართულმა ეკლესიამ განიცადა მძიმე დანაკლისი სულიერი მწყემსის, ეპისკოპოს ალექსანდრეს გარდაცვალების გამო, რომელიც ბოლო პერიოდში ცხოვრობდა მის მიერვე რესტავრირებულ შიო-მღვიმის მონასტერში. ეპისკოპოსი ალექსანდრე იყო გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე, გულუხვი, ასევე მოკრძალებული ქველმოქმედი, განსაკუთრებით როცა საქმე ეხებოდა საქართველოს მატერიალური კულტურის ძეგლების და კონკრეტულად ქართული ეკლესია - მონასტრების დაცვას. იგი ასეთი საქმეებისათვის არ იშურებდა თავის მოკრძალებულ დანაზოგს.

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 443., ფ. 4,5.

ПРОТОКОЛЪ

Очередного Собранія Батумской Городской Думы 26 ноября 1907 года.

Очередное собраніе 26 ноября открыто въ 8 час. вечера подъ предсѣдательствомъ И. об. Городского Головы Члена Управы Г.Д.Журули при наличности 20 гласныхъ, продолжалось же оно въ составѣ 35 гласныхъ: гг. Димитріади, Красницкаго, Кикодзе, Сегорова, Григоріади, Тріантафиллидиса, Михайлиди, Милоянца, Эліашвили, Мавропуло, Панасевича, Симулова, Кахіани, Трофимова, Ф. Закарьяна, П. Закарьяна, Пучиньяна, Раковица, Бялусскаго, Канделаки, Квицинскаго, Сабаева, Акиньяна, Худадова, Лунина, Эліава Г.Д., Абашидзе Зіа - бега, Муфти- заде, Мдивани, Еліава Гр., Криницкаго, Сабахтаришвили, Симонова, Шутца и Сахновскаго.

Не явились гг. Гласные: I/ по неизвѣстной причинѣ: гг. Абашидзе Мемедъ - бегъ, Асланъ Заде, Габунія, Канцелидзе, Омеръ - Ага, Пилоянъ, Такайшвили, Халваши и Хачикьянъ.

Въ собраніи происходило слѣдующее:

Городскимъ Секретаремъ прочтенъ протоколъ очередного

старѣлаго духовнаго пастыря Епископа Александра, проживавшаго въ послѣднее время въ реставрированномъ имъ самимъ въ Шіо-Мгвимскомъ монастырѣ. Епископъ Александръ извѣстенъ какъ видный Общественный дѣятель и какъ самый щедрый, но вмѣстѣ съ тѣмъ скромный благотворитель, въ особенности когда дѣло касалось народнаго образованія и изданія цѣнныхъ историческихъ памятниковъ по исторіи Грузіи вообще и грузинской церкви въ частности, жертвуя на такія дѣла всѣ свои скромныя сбереженія.

ფონდი ი-7., აღწ. 1., საქ. 443., ფ. 4,5.

ბათუმის ოლქის სამხედრო გუბერნატორი

№2062

1908 წ. 15 აგვისტო
ქ. ბათუმი

მ ო წ მ ო ბ ა

ეძლევა ბათუმის საკათედრო ტაძრის მღვდელს სიმონ თოთიბაძეს, მისი თხოვნის საპასუხოდ, მასზედ რომ ის სხვა მღვდლებთან ერთად ჩემი 1909 წლის გადაწყვეტილებით გასახლებული იქნა ქ. ბათუმიდან და კინტრიშის უბანიდან უკან დაბრუნების ნებართვის გარეშე, მთელი იმ დროით, სანამ იმ ადგილებში იმოქმედებდა დებულება საგანგებო დაცვის შესახებ. შემდეგ მას, მღვდელ თოთიბაძის პირადი თხოვნით გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსმა, წარმოადგინა საყურადღებო ცნობები თოთიბაძის ნაკლები ბრალეულობის შესახებ. მას ჩემი მიწერილობით ბათუმის პოლიცმეისტერის სახელზე, ამა წლის 22 მაისს (№1040) მიეცა ნებართვა უკან დაბრუნებისა და ქ. ბათუმში ცხოვრებისა, რაც ხელმოწერით და ბეჭდით დასტურდება.

სამხედრო გუბერნატორის
მოვალეობის შემსრულებელი
პოლკოვნიკი შუბინინი

კანცელარიის მმართველის
მოვალეობის შემსრულებელი
(არ იკითხება)

ფონდი ი-., აღწ. 1., საქ. 407., ფ. 28.

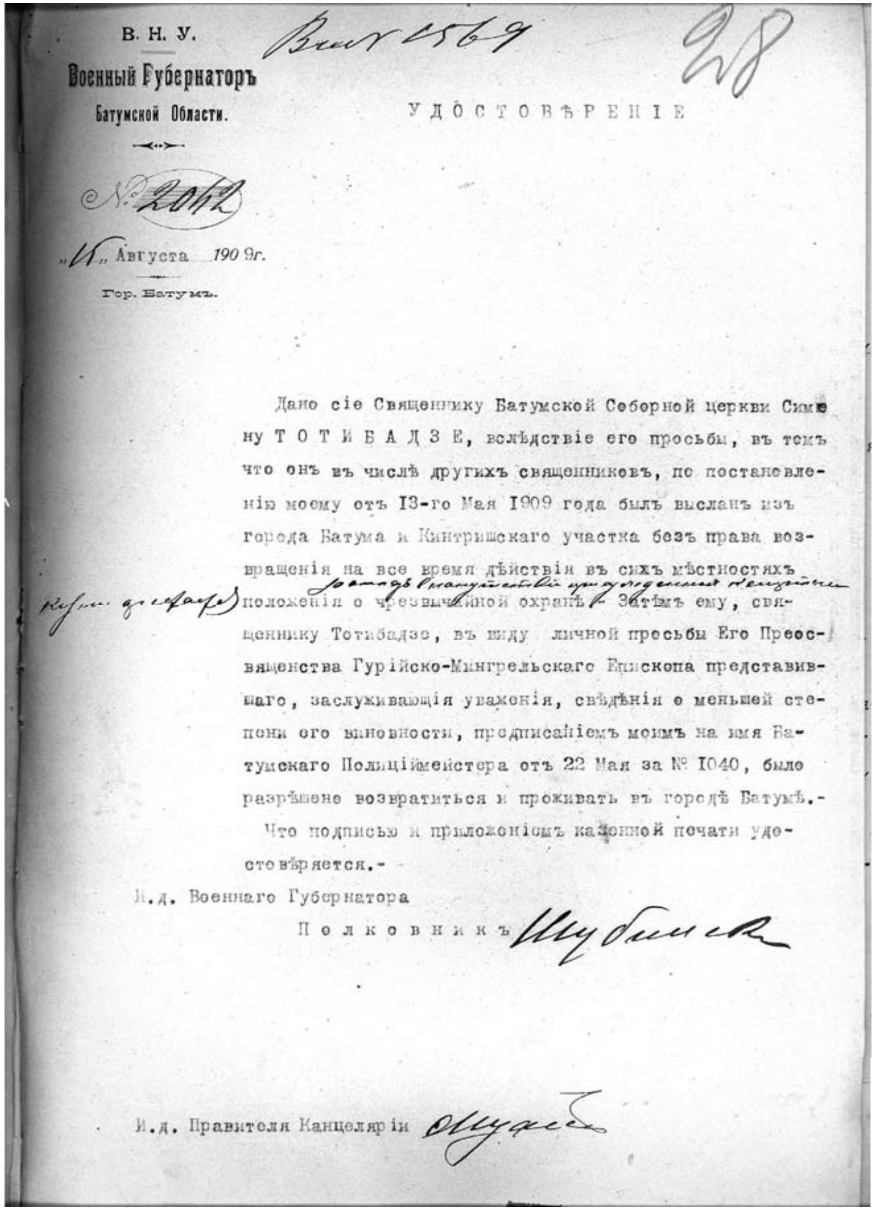

В. Н. У.
Военный Губернаторъ
Батумской Области.

№ 2062

„15" Августа 1909 г.

Гор. Батумъ.

УДОСТОВѢРЕНІЕ

Дано сіе Священнику Батумской Соборной церкви Симеону ТОТИБАДЗЕ, вслѣдствіе его просьбы, въ томъ что онъ въ числѣ другихъ священниковъ, по постановленію моему отъ 13-го Мая 1909 года былъ высланъ изъ города Батума и Кинтришскаго участка безъ права возвращенія на все время дѣйствія въ сихъ мѣстностяхъ положенія о чрезвычайной охранѣ. Затѣмъ ему, священнику Тотибадзе, въ виду личной просьбы Его Преосвященства Гурійско-Мингрельскаго Епископа представившаго, заслуживающія уваженія, свѣдѣнія о меньшей степени его виновности, предписаніемъ моимъ на имя Батумскаго Полицiймейстера отъ 22 Мая за № 1040, было разрѣшено возвратиться и проживать въ городѣ Батумѣ.-

Что подписью и приложеніемъ казенной печати удостовѣряется.-

И.д. Военнаго Губернатора
Полковникъ Шубинскій

И.д. Правителя Канцеляріи

ფონდი ი-., აღწ. 1., საქ. 407., ფ. 28.

საიდუმლოდ

შ.ს.ს.
ბათუმის პოლიცმეისტერი 25
ივლისი 1910 წ. № 356
ქ. ბათუმი

ბათუმის ოლქის
სამხედრო გუბერნატორს
პატაკი

ამა წლის გაზაფხულზე შედგა კეთილშობილი მართლმადიდებელი მრევლის არჩევნები ქ. ბათუმში და ასეთად აირჩიეს მღვდელი თოთიბაძე, ხოლო ყოფილი მღვდელთმთავარი რალცევიჩი აღმოჩნდა აურჩეველი.

არსებული სააგენტურო ინფორმაციებით, არ არჩეული მღვდელთმთავარი რალცევიჩი დაკავებული იყო სააგიტაციო საქმით ქართველი მღვდლების პარტიის მხრიდან. მღვდელთმთავარმა რალცევიჩმა თავისი სამსახურეობრივი მოვალეობა შეასრულა 1908 წელს, კერძოდ: ის წავიდა ადმინისტრაციის მოთხოვნით პატიმრების მოსანანახულებლად და გზის დასალოცად სიკვდილით დასჯით აღსრულების წინ. იმ დროს, როდესაც ამ დავალების შესასრულებლად ქართველმა მღვდლებმა: ტოტიბაძემ, ჩიკვაიძემ და ფირცხალავამ, სხვადასხვა საბაბით უარი თქვეს და არ წავიდნენ, მისი აღმატებულებისათვის ნათელი იყო, რომ მღვდლებმა განზრახ აარიდეს თავი მათზე დაკისრებული მოთხოვნის, სამსახურეობრივი მოვალეობის შესრულებას, პროტესტი განაცხადეს სიკვდილით დასჯის წინააღმდეგ. მაშინ მათ, მისი აღმატებულების გადაწყვეტილებით საგანგებო დაცვის საფუძველზე აეკრძალათ ბათუმში ცხოვრება. ამ ყველაფრის შემდეგ კავკასიის სასწავლო ოლქის რწმუნებულმა არ დაუშვა ბათუმის გიმნაზიებში მღვდელი თოთიბაძე ლექციების ჩასატარებლად.

ქ. თბილისში აწ განსვენებული საქართველოს ეგზარხოსის ნიკონის ჩამოსვლამდე მღვდელ თოთიბაძეს მთელი წლის განმავლობაში აკრძალული ჰქონდა და არ ჰქონდა უფლება შეესრულებინა სამსახურეობრივი მოვალეობა იმ ღია გამოსვლების გამო, რომელსაც აწყობდა ქართული ეკლესიებისა და ავტოკეფალიის დაცვის მიზნით.

ბათუმის მართლმადიდებლურმა ეკლესიებმა მღვდელ თოთიბაძეს დაუდასტურეს რომ მისი საქციელი იყო არასასურველი.

ზემოთ ჩამოთვლილი მიზეზების გამო, ვთვლი ჩემს სამსახურეობრივ მოვალეობად მოგახსენოთ ამის შესახებ თქვენს აღმატებულებას.

ბათუმის პოლიცმეისტერის მოვალეობის შემსრულებელი
პოდპოლკოვნიკი პანინი

ფონდი ი-1; აღწ. 1; საქ. 407, ფ. 38, 39

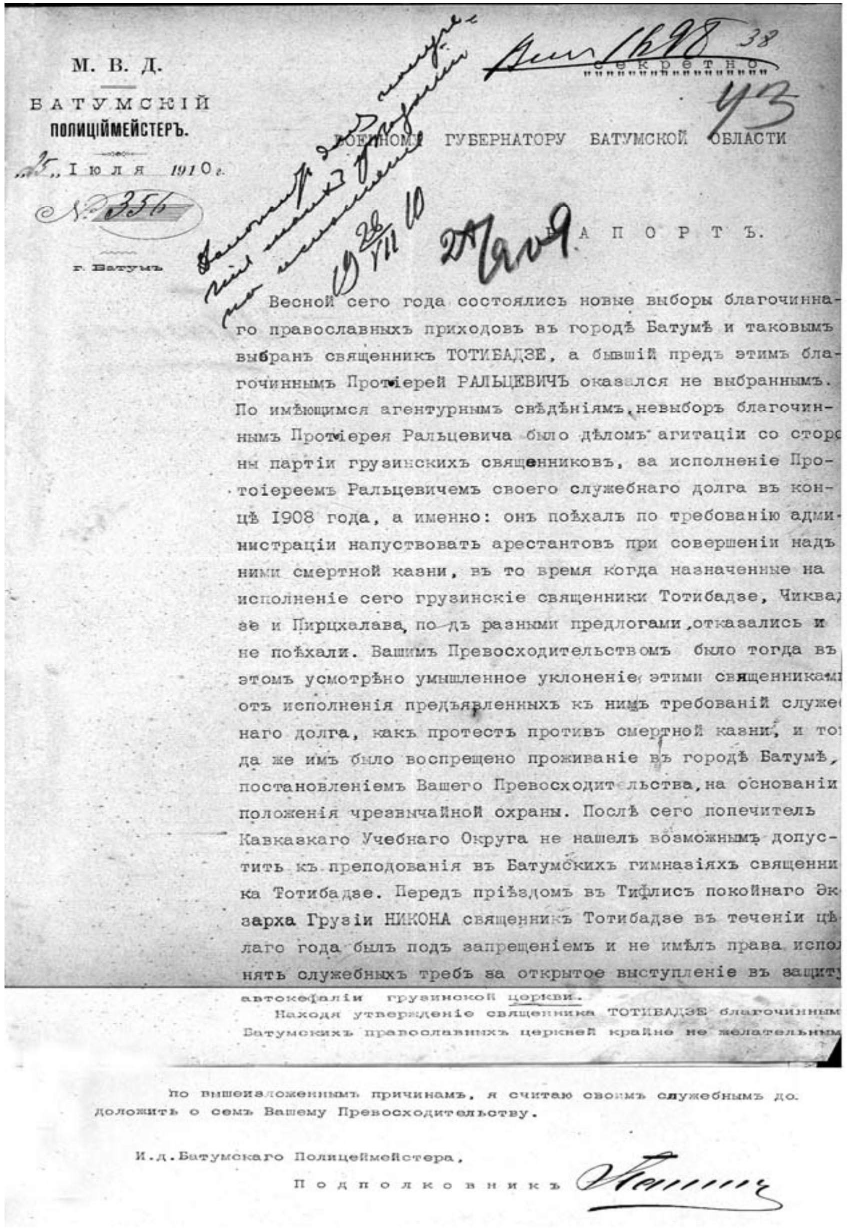
М. В. Д.

БАТУМСКІЙ ПОЛИЦІЙМЕЙСТЕРЪ.

25 Іюля 1910 г.

№ 356

г. Батумъ

Секретно.

ВОЕННОМУ ГУБЕРНАТОРУ БАТУМСКОЙ ОБЛАСТИ

РАПОРТЪ.

Весной сего года состоялись новые выборы благочинна-го православныхъ приходовъ въ городѣ Батумѣ и таковымъ выбранъ священникъ ТОТИБАДЗЕ, а бывшій предъ этимъ благочиннымъ Протоіерей РАЛЬЦЕВИЧЪ оказался не выбраннымъ. По имѣющимся агентурнымъ свѣдѣніямъ, невыборъ благочиннымъ Протоіерея Ральцевича было дѣломъ агитаціи со стороны партіи грузинскихъ священниковъ, за исполненіе Протоіереемъ Ральцевичемъ своего служебнаго долга въ концѣ 1908 года, а именно: онъ поѣхалъ по требованію администраціи напутствовать арестантовъ при совершеніи надъ ними смертной казни, въ то время когда назначенные на исполненіе сего грузинскіе священники Тотибадзе, Чиквадзе и Пирцхалава, подъ разными предлогами, отказались и не поѣхали. Вашимъ Превосходительствомъ было тогда въ этомъ усмотрѣно умышленное уклоненіе этими священниками отъ исполненія предъявленныхъ къ нимъ требованій служебнаго долга, какъ протестъ противъ смертной казни, и тогда же имъ было воспрещено проживаніе въ городѣ Батумѣ, постановленіемъ Вашего Превосходительства, на основаніи положенія чрезвычайной охраны. Послѣ сего попечитель Кавказкаго Учебнаго Округа не нашелъ возможнымъ допустить къ преподованія въ Батумскихъ гимназіяхъ священника Тотибадзе. Передъ пріѣздомъ въ Тифлисъ покойнаго Экзарха Грузіи НИКОНА священникъ Тотибадзе въ теченіи цѣлаго года былъ подъ запрещеніемъ и не имѣлъ права исполнять служебныхъ требъ за открытое выступленіе въ защиту автокефаліи грузинской церкви.

Находя утвержденіе священника ТОТИБАДЗЕ благочиннымъ Батумскихъ православныхъ церквей крайне не желательнымъ

по вышеизложеннымъ причинамъ, я считаю своимъ служебнымъ долгомъ доложить о семъ Вашему Превосходительству.

И.д. Батумскаго Полицеймейстера,

Подполковникъ

ფონდი ი-1; აღწ. 1; საქ. 407, ფ. 38, 39

პროგრამა

საკითხები, რომლებიც განხილული უნდა იქნეს სამხდრო სასულიერო პირთა ყრილობაზე 1914 წელს

1) ინსტრუქციების და სამახსოვროების შედგენა, რომლებიც განსაზღვრავენ სამხედრო-სასულიერო პირთა (მღვდლების) მოღვაწეობის ყოველ ნაბიჯს.

2) ღვთისმსახურება სამხედრო ეკლესიებში, რა აუცილებელი ზომები უნდა იქნეს გატარებული იმისათვის, რომ ღვთისმსახურებამ განსაკუთრებული ზემოქმედება იქონიოს მლოცველებზე (წირვა – ლოცვის ხანგრძლივობა, საღვთო წერილების კითხვა, გალობა, ეკლესიის მსახურთა მომზადება, მგალობელთა გუნდის ხალხური მღერა, გალობა).

3) სამხედრო მოძღვრის სწავლება, საეკლესიო ქადაგების როლის ამაღლება, ზოგადი არასაღვთისმეტყველო საუბრები, რამდენად მიზანშეწონილია არასაღვთისმეტყველო საუბრებისთვის პროგრამები (იხ. სამხედრო და საზღვაო სასულიერო პირთა „მაცნე“ - 1901-1913 წლების გამოცემა №17). რა ცვლილებები ან რა დამატებები უნდა იქნეს მათში შეტანილი, სად სჯობს ამგვარი საუბრების გამართვა (ტაძარში თუ ყაზარმაში) და როდის. კვირაში რამდენი საუბარი შეიძლება გაიმართოს და სამხედრო მოსამსახურეთა რა რაოდენობასთან: ასეულთა თუ ათასეულთა ნაწილებში.

რუსეთის ისტორიის კითხვის საფუძველზე პატრიოტული სულისკვეთების ამაღლებისა და ასევე რუსული სამხედრო მუნდირის გაცნობისათვის რამდენად აუცილებელია განსაკუთრებული პროგრამის შედგენა, სადაც ქრონოლოგიური თანმიმდევრობით და რელიგიური ნიშნით გადმოცემული იქნებოდა მნიშვნელოვანი ამბები რუსეთის სახელმწიფოსა და ხალხის ცხოვრებიდან.

შეუძლია თუ არა სამხედრო-სასულიერო პირს თავისი ღვთისმსახურება შემოსაზღვროს საეკლესიო ქადაგებითა და არასაღვთისმეტყველო საუბრებით და თუ არ შეუძლია, მაშინ დამატებით კიდევ რაში უნდა გამოიხატოს იგი. რამდენად სასურველია საღვთო სჯულის სწავლება სამხედრო ნაწილებში და ამ საგნის პროგრამა რამდენად ამართლებს თავის დანიშნულებას. მშვიდობიან პერიოდში რით შეიძლება გამოვლინდეს სამხედრო – სასულიერო პირთა ღვთისმსახურება სამხედრო ბანაკში.

რა სახის ღონისძიებები უნდა განვახორციელოთ საეკლესიო მსახურთა გასაერთიანებლად სამხედრო ხელმძღვანელობასა და ოფიცერთა შემადგენლობასთან, რათა ერთობლივი მუშაობით

ავამაღლოთ სამხედრო მოსამსახურეთა განათლება, რწმენა და ერთგულება მეფისა და სამშობლოსადმი.

მღვდელთმსახურის ზემოქმედების ფორმები და საშუალებები ოფიცერთა შემადგენლობაზე, რამდენად განხორციელდება საღვთისმეტყველო კითხვა ოფიცრებისათვის.

4) ბიბლიოთეკები (ეკლესიაში, ლაზარეთსა და ჰაუპტვახტში).

ბიბლიოთეკების შესავსებად მოსაზიდი თანხების განსაზღვრა.

5) მისია ჯარში. სექტანტობის გავრცელების ხარისხი ჯარის ნაწილებში (მოცემული უნდა იქნეს ზუსტი ცნობები სექტანტების რაოდენობაზე სამხედროთა შორის, რომელთაც ჰყავთ ან არ ჰყავთ მოძღვრები), მასთან ბრძოლის საშუალებები.

6) სამხედრო მოძღვრების თანამედროვე მდგომარეობა რამდენად შეესაბამება სამხედრო მისიის შესრულება, რომელიც მას აკისრია, ხომ არ გვხვდება გარემოებები, რომლებიც ხელს უშლის მის მოღვაწეობას.

7) უწყებების ქველმოქმედება, სამხედრო-სასულიერო პირთა ქვრივ – ობლებზე მზრუნველობა. არის თუ არა სასურველი დაწესდეს განსაკუთრებული მზრუნველობა ღარიბებზე სასულიერო წოდების სამხედრო და საზღვაო სამღვდელოების მხრიდან, რომელსაც სამზრუნველო, სასულიერო მმართველობიდან გადაეცემა ყველა საქმე შეფასება-პატრონობის შესახებ.

ცნობა: ა) ქვრივ-ობოლთა სამზრუნველოდ შემოვიდა წლიული და 6% შეგროვებული თანხა 1912 წ. – 57336 რუბლი და 74 კაპიკი. გარდა ამისა შემოსავალში ყოველწლიურად შემოდის დამატებითი კაპიტალი.

ბ) სამზრუნველოდ დაიხარჯა (მათ შორის სამლოცველოს შენახვასა და რემონტზე) იმავე 1912 წელს – 61134 რუბლი და 20 კაპიკი.

გ) მთლიანად 1912 წელს მზრუნველობას მოკლებულთა რაოდენობა შეადგენდა 244 პირს, მათგან სამზრუნველოდ გამწესდა 80 უმწეო.

დ) სათნოების დაწესებულებათა შემწეობაზე გაცემული ხარჯები შეადგენს 15502 რუბლს, ხოლო რემონტისა და შენახვის ხარჯები – 1912 წელს – 20714 რუბლი და 21 კაპიკი, სულ 36216 რუბლი, 21 კაპიკი.

ე) სათნოების სახლის გარეთ მცხოვრებ უმწეოთა (164 პირზე) დასახმარებლად გაიცა 21514 რუბლი 30 კაპიკი.

ვ) ერთჯერადი დახმარებისათვის 1912 წ. გაიცა 3502 რუბლი 40 კაპიკი.

ზ) უწყებაში სანთლების წარმოების ორგანიზება (სანთლის ქარხანა, საწყობები და განყოფილებები, სამხედრო ეკლესიების სანთლით მომარაგება, ცვილის შესყიდვა ადგილებზე და სხვა).

მმართველობის თავმჯდომარე - ვასილი გრიფცოვი

წევრები:	ფეოდორ ბოგოლიუბოვი
	ფეოდორ ლასკრევი
	ალექსანდრე პრეობრაჟინსკი
	გრიგორი ვიშესლავცევი
კანცელარიის მმართველი	მ. ჟურავსკი
საქმეთამმართველი	ა. გაიდუკი
უფროსი მდივანი	ე. მახარობლიძე

ფონდი ი-57., აღწ. 1., საქ. 6., ფ. 54.

ПРОГРАММА

вопросовъ, подлежащихъ разсмотрѣнію на съѣздѣ военныхъ священниковъ въ 1914 г.

1. Составленіе инструкціи или памятки, которая опредѣляла бы каждый шагъ дѣятельности военнаго священника.

2. О богослуженіи въ военныхъ церквахъ. Какія необходимо принять мѣры, чтобы богослуженіе оказывало большее вліяніе на молящихся. (Продолжительность службъ церковныхъ, чтеніе и пѣніе. Подготовка церковниковъ; церковные хоры; общее пѣніе; партесное пѣніе).

3. Учительство военнаго пастыря. Мѣры къ поднятію церковной проповѣди. Внѣбогослужебныя бесѣды. Насколько цѣлесообразны изданныя программы внѣбогослужебныхъ бесѣдъ (см. „Вѣстникъ военнаго и морского духовенства" за 1901 и 1913 г.г. № 17). Въ какомъ отношеніи онѣ требуютъ измѣненія или дополненія. Гдѣ вести бесѣды (въ храмѣ или казармахъ) и какое время удобнѣе для ихъ веденія. Число бесѣдъ въ недѣлю. Какъ вести бесѣды: по-ротно или по-баталіонамъ. Насколько необходимы, въ видахъ развитія патріотическаго чувства и ознакомленія воинскихъ чиновъ съ отечественной исторіею чтенія историческаго характера, и требуется-ли для сего особая программа, опредѣляющая въ хронологическомъ порядкѣ важнѣйшія событія изъ жизни русскаго народа и государства, освѣщенныя съ религіозной точки зрѣнія. Можетъ ли военный священникъ ограничить свою пастырскую дѣятельность сказываніемъ церковныхъ проповѣдей и веденіемъ внѣбогослужебныхъ бесѣдъ и, если не можетъ, то въ чемъ еще оно должно выразиться. Какъ желательно вести преподаваніе Закона Божія въ учебныхъ командахъ и насколько удовлетворяютъ своему назначенію существующія по сему предмету программы. Въ чемъ можетъ проявляться пастырская дѣятельность военнаго священника въ лагерное время. Какія мѣры могутъ быть рекомендованы къ объединенію пастырей церкви съ военнымъ начальствомъ и офицерскимъ составомъ, въ цѣляхъ совмѣстной работы къ просвѣщенію воиновъ въ духѣ православной вѣры, преданности Престолу и Отечеству.

Вліяніе священника на офицерскую среду,—способы этого вліянія. Насколько осуществимы богословскія чтенія для г.г. офицеровъ.

4. Библіотеки (церковныя, лазаретныя и на гауптвахтахъ). Откуда изыскивать средства на пополненіе библіотекъ.

5. Миссія въ войскахъ. Степень распространенія сектантства въ войскахъ (должны быть представлены точныя свѣдѣнія о числѣ сектантовъ въ частяхъ, имѣющихъ и неимѣющихъ своихъ священниковъ). *) Способы борьбы съ сектанствомъ.

6. Насколько современное положеніе военнаго духовенства благопріятствуетъ выполненію его высокой миссіи, и не встрѣчаются-ли въ условіяхъ его жизни и положеніяхъ какія либо препятствія къ плодотворной пастырской дѣятельности.

7. Благотворительность Вѣдомства. Призрѣніе вдовъ и сиротъ военнаго духовенства. Недостатки призрѣнія. Желательно-ли образованіе особаго Попе-

*) Обстоятельства, способствующія распространенію сектантства.

чительства о бѣдныхъ духовнаго званія военнаго и морского духовенства, съ передачею въ Попечительство изъ Духовнаго Правленія всѣхъ дѣлъ по призрѣнію.

Справка: а) Поступило на призрѣніе вдовъ и сиротъ кружечнаго и 6% сборовъ въ 1912 г.—57336 р. 74 к.

Кромѣ того на приходъ ежегодно поступаютъ %% съ запаснаго капитала.

б) Израсходовано на призрѣніе (въ томъ числѣ на содержаніе и ремонтъ богадѣленъ) въ томъ же 1912 г.—61134 р. 20 коп.

в) Всего въ 1912 г. призрѣваемыхъ было 244 лица, изъ нихъ призрѣвалось въ двухъ богадѣльняхъ 80 лицъ.

г) Израсходовано на выдачу пособій призрѣваемымъ въ богадѣльняхъ 15502 р. и на ремонтъ и содержаніе богадѣленъ въ 1912 г.—20714 р. 21 коп.
а всего . . . . 36216 р. 21 коп.

д) Выдано постоянныхъ пособій проживающимъ внѣ богадѣленъ 164 лицамъ—21514 р. 30 коп.

е) Единовременныхъ пособій въ 1912 г. было выдано—3502 р. 40 коп.

8. Организація свѣчного дѣла въ Вѣдомствѣ (Свѣчной заводъ, склады—главный и отдѣленія; снабженіе свѣчами военныхъ церквей, закупка воска на мѣстахъ и пр.).

Предсѣдатель Правленія Протоіерей *Василій Грифцовъ*.

Члены: Протоіереи: *Өеодоръ Боголюбовъ, Өеодоръ Ласкѣевъ, Александръ Преображенскій и Григорій Вышеславцевъ*.

Правитель Канцеляріи *М. Журавскій*.

Дѣлопроизводитель *А. Гайдукъ*.

Столоначальникъ *Е. Махароблидзе*.

ფონდი ი-57., აღწ. 1., საქ. 6., ფ. 54.

ახალშენის ფერიცვალების ეკლესიის აღწერილობა

ბათუმის ოლქი, კინტრიშის უბანი, სოფ. ახალშენი
გურია-სამეგრელოს ეპარქია
1915 წ.

1. ეკლესია აგებულია 1912 წელს, მრევლის მიერ
2. ქვის შენობა, სამრეკლო აშენებულია ხის ეკლესიისგან განცალკევებით
3. ერთი სატრაპეზო, ფერიცვალების სახელობის
4. (არ იკითხება)
5. შტატით ირიცხება ერთი მღვდელი და ერთი მეფსალმუნე
6. მღვდლის ჯამაგირი არის 392 მანეთი, მეფსალმუნის 122 მან. 50 კაპ.
7. წლის შემოსავლები შეადგენს 200 მან.
8. სხვა წყარო მრევლის შემადგენლობისა და მათი შემოსავლების შესახებ არ არის.
9. ეკლესიას მიწა არა აქვს.
10. საეკლესიო მიწის ხარისხი
11. მიწის შემოსავალი
12. მრევლი ცხოვრობს საკუთარ სახლებში
13. სახლების მდგომარეობა
14. ეკლესია კონსისტორიიდან დაშორებულია 96 ვერსით, ბათუმის მაზრიდან – 6 ვერსით; ეკლესიის საფოსტო მისამართი: ქ. ბათუმი, ბათუმის ოლქის ღვთისმოსავ კონსტანტინე ცანდეკოვს.
15. ახლომდებარე ეკლესია-ბათუმის არდაგანის მიხაილოვის სამხედრო რაზმის ეკლესია.
16. მასთან მიწერილი ეკლესია არ არის.
17. სამლოცველო სახლები, სასაფლაო შენობები ეკლესიასთან არ არის.
18. საეკლესიო ქონების ნუსხათა წიგნი შემოღებულია 1895 წლიდან, ინახება სრულყოფილად.
19. ეკლესიის შემოსავალ-გასავლის წიგნი თასმითა და ბეჭდით ინახება სრულყოფილად ეპარქიის კანცელარიაში - 1914 წლიდან 18 დეკემბრიდან.
20. მეტრიკის ასლები ინახება სრულყოფილად 1895 წლიდან
21. საძიებო წიგნი, რომელიც გამოცემულია 1906 წ. ინახება თასმითა და ბეჭდით, მასში 103 ფურცელი შევსებულია, 6 თავისუფალი

22. აღწერების ჩანაწერები ინახება სრულყოფილად 1895 წლიდან.
23. საეკლესიო წრისათვის განკუთვნილია წიგნები, ინახება 2 ეგზემპლარად, ეკლესიაში მნათესთან.
24. საეკლესიო თანხა ინახება გასაღებით და ბეჭდით ეკლესიაში მნათესთან.
25. ეკლესიასთან არის ერთკლასიანი შერეული საეკლესიო სკოლა – დაარსებულია 1895 წელს. საეკლესიო სკოლა განთავსებულია საკუთარ სახლში, ხაზინიდან შემოდის 360 მან, ეკლესიიდან – 400 მან. სწავლობს 123 ვაჟი, 62 გოგონა.
26. ეკლესიის მნათე ხარლამპი კონსტანტინეს ძე ვინიჩევი თავის მოვალეობას ასრულებს 1912 წლის 2 აპრილიდან.
27. უწმინდესმა უკანასკნელად მრევლი მოინახულა (არ წერია) წელს.

მღვდელი: დიმიტრი (გვარი არ იკითხება)

მეფსალმუნე: სტიმან ბასტო (საჭიროებს დაზუსტებას)

ფონდი ი-57., აღწ. 1., საქ. 25., ფ. 10,11.

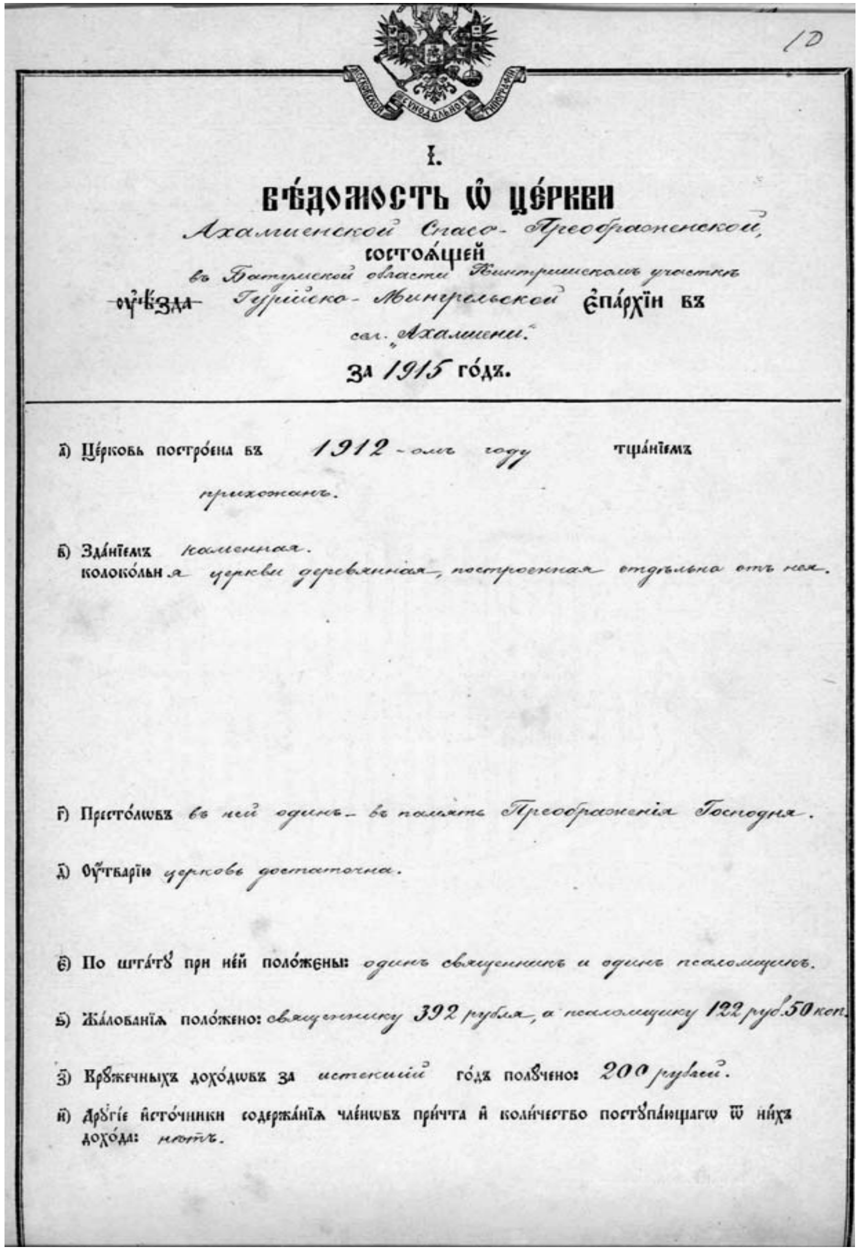

10

I.

ВѢДОМОСТЬ О ЦЕРКВИ

Ахалшенской Спасо-Преображенской,

состоящей

въ Батумской области Кинтришскомъ участкѣ

~~уѣзда~~ Гурійско-Мингрельской епархіи въ

сел. „Ахалшени."

за 1915 годъ.

а) Церковь построена въ 1912-омъ году тщаніемъ прихожанъ.

б) Зданіемъ каменная.
колокольня церкви деревянная, построенная отдѣльно отъ нея.

г) Престоловъ въ ней одинъ - въ память Преображенія Господня.

д) Утварію церковь достаточна.

е) По штату при ней положены: одинъ священникъ и одинъ псаломщикъ.

ж) Жалованія положено: священнику 392 рубля, а псаломщику 122 руб. 50 коп.

з) Кружечныхъ доходовъ за истекшій годъ получено: 200 рублей.

и) Другіе источники содержанія членовъ причта и количество поступающаго отъ нихъ дохода: нѣтъ.

ფონდი ი-57., აღწ. 1., საქ. 25., ფ. 10,11.

წმ. კონსტანტინესა და ელენეს სახელობის ტაძარი
ბათუმის ოლქი, კინტრიშის უბანი
გურია-სამეგრელოს ეპარქია

1915 წელი

1. ტაძარი აგებულია 1892 წელს
2. ქვის შენობა, ხის სამრეკლო
3. ერთი სატრაპეზო, წმიდა კონსტანტინესა და ელენეს სახელობის
4. ინვენტარი არასაკმარისია
5. შტატში არის ერთი მღვდელი და ერთი მეფსალმუნე
6. მღვდლის ჯამაგირი განისაზღვრება 392 მანეთით, მეფსალმუნის – 122 მან. 50 კაპიკი.
7. 1915 წლის შემოსავლებიდან მღვდელმა მიიღო 80 მან. მეფსალმუნემ 30 მანეთი.
8. სხვა შემოსავლის წყარო მრევლის შენახვისა და მათგან მოგების მიღებისა არ არის.
9. ეკლესიის ირგვლივ არსებული მიწების რაოდენობა - ეკლესიას მიწა არა აქვს.
10. საეკლესიო მიწის ხარისხი –
11. საშუალო შემოსავალი არსებული მიწებიდან –
12. მღვდლის და ეკლესიაში მომსახურე პერსონალის საცხოვრებელი სახლების ადგილმდებარეობა – ეკლესიის მსახურები ცხოვრობენ საკუთარ სახლში
13. სახლების მდგომარეობა – 63
14. კონსისტორიიდან (ეპარქიიდან) დაშორებულია 90 ვერსით, საფოსტო მისამართი: კომაროვსკოე (ბათუმის ოლქი) სოფ. კვირიკე.
15. ახლომდებარე ეკლესია – დაგვის ღვთისმშობლის ტაძარი
16. მასთან მიწერილი ეკლესია არ არის
17. სამლოცველო სახლები, სასაფლაო შენობები ეკლესიასთან – არ არის.
18. საეკლესიო ქონების აღწერა დაწყებულია 1892 წელს, ინახება სრულყოფილად.
19. ეკლესიის შემოსავალ – გასავლის წიგნი თასმითა და ბეჭდით ინახება სრულყოფილად
20. მეტრიკის ასლები ინახება 1892 წლიდან სრულყოფილად,
21. საძიებო წიგნი, რომელიც გამოცემულია 1892 წელს, ინახება თასმითა და ბეჭდით.
22. აღსარების ჩანაწერები ინახება სრულყოფილად 1892 წლიდან.

23. საეკლესიო წრისათვის განკუთვნილი წიგნები საკმარისია, საეკლესიო ბიბლიოთეკაში საკითხავი წიგნები არ არის
24. საეკლესიო თანხები ინახება გასაღებითა და ბეჭდით. უძრავი თანხები ეკლესიას არ გააჩნია.
25. სამრევლო სკოლების არსებობა – არის ბერძნული ორკლასიანი სამრევლო – საეკლესიო სკოლა. საეკლესიო სკოლა მოთავსებულია კერძო სახლში, სწავლობს 45 ვაჟი და 15 გოგონა.
26. ეკლესიაში მნათე მუშაობს 1989 წლიდან (სახელი არ იკითხება)
27. უწმინდესმა მრევლი უკანასკნელად მოინახულა 1912 წ.

მღვდელი: გიორგი (გვარი არ იკითხება)

მეფსალმუნე: კონსტანტინე როდოპულო

ფონდი ი-57., აღწ. 1., საქ. 25., ფ. 25, 26.

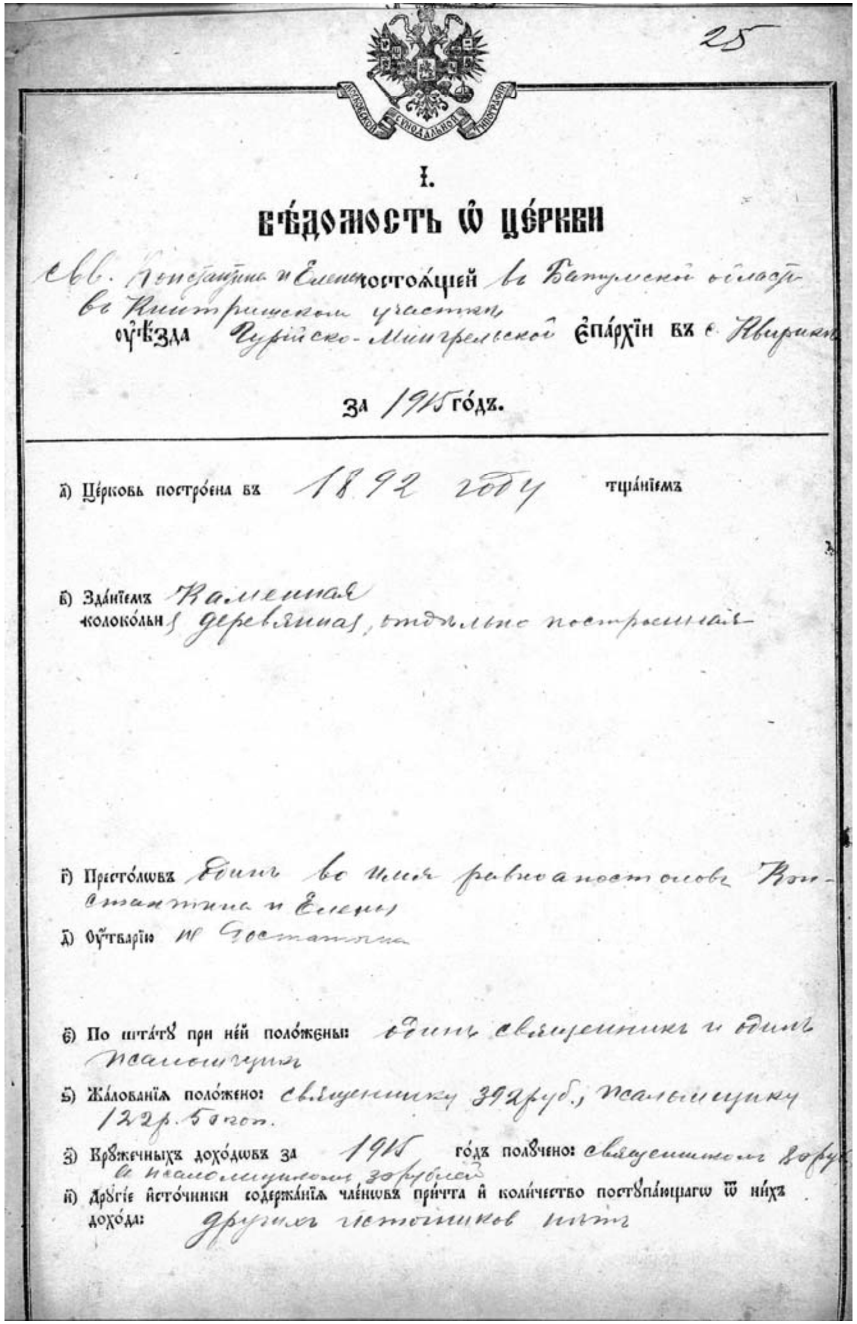
25

I.

ВѢДОМОСТЬ О ЦЕРКВИ

Св. Константина и Елены состоящей въ Батумской области въ Кинтришском участке,

уѣзда Гурийско-Мингрельской епархiи въ с. Квирике

за 1915 годъ.

а) Церковь построена въ 1892 году тщанiемъ

б) Зданiемъ Каменная
колокольн деревянная, отдельно построенная

г) Престоловъ Один во имя равноапостолов Константина и Елены

д) Утварiю не достаточна

е) По штату при ней положены: один священник и один псаломщик

ж) Жалованiя положено: священнику 392 руб., псаломщику 122 р. 50 коп.

з) Кружечныхъ доходовъ за 1915 годъ получено: священником 80 руб. и псаломщиком 30 рублей

и) Другiе источники содержанiя членовъ причта и количество поступающаго отъ нихъ дохода: других источников нет

ѳ) Земли́ при це́ркви состои́тъ: оусáдебной вмѣстѣ съ погóстомъ церкóвнымъ десят. квадр. сáж., пáхатной десят. квадр. сáж., сѣнокóсной десят. квадр. сáж.; въ разстоя́ніи ѿ це́ркви. Всегѡ десят. квадр. сáж..

Земли при церкви нѣтъ

ї) Качество церкóвной земли́: —

аі) Срéдній дохóдъ ея̀ приноси́мый: —

ві) Домà для свяще́нно и̇ церкóвно-слꙋжи́телей на церкóвной оусáдебной землѣ построéны тщáніемъ въ годꙋ и̇ составля́ютъ сóбственность

Дрꙋгі́я здáнія, принадлежáщыя це́ркви:

Церковный причтъ живетъ въ собственно принадлежащихъ ему зданіяхъ, построенныхъ на собственной земли

гі) Состоя́ніе домѡвъ: 63

26

ді) Разстоя́ніемъ сія̀ це́рковь ѿ Консистóріи въ 90 верстáхъ, ѿ мѣстнагѡ благочи́ннагѡ въ г. Батумѣ въ 30 верстáхъ, ѿ оуѣзднагѡ гóрода въ верстáхъ ѿ желѣзной почтовой станціи въ 8 верстáхъ; почтóвый а̑дресъ це́ркви: Комаровское (Бат. об.) с. Квирика

еі) Ближáйшія къ сéй це́ркви: Дагвская Богородичная

ѕі) Припи́санныхъ къ сéй це́ркви церквéй — часóвенъ нѣтъ

зі) Домѡвъ кладби́щныхъ и̇ моли́твенныхъ домѡвъ, къ сéй це́ркви припи́санныхъ нѣтъ

иі) Ѿпись церкóвномꙋ и̇мꙋществꙋ заведенà съ 1892 гóда, храни́тся въ цѣлости, провѣрена въ 1915 годꙋ.

ѳі) Прихóдо-расхóдныя кни́ги ѡ сꙋммахъ свѣчнóй и̇ церкóвной за шнꙋромъ и̇ печáтію, [illegible] даны гóда, ведꙋтся хранятся въ цѣлости.

к) Кóпіи съ метри́ческихъ кни́гъ храня́тся въ цѣлости съ 1892 гóда.

ка) Въ ѡбыскнóй кни́гѣ, вы́данной въ 1892 годꙋ, — днѧ̀, за шнꙋромъ и̇ печáтію, пи́санныхъ листѡвъ, не пи́санныхъ.

кв) И̇сповѣдныя рѡсписи находя́тся въ цѣлости съ 1892 гóда.

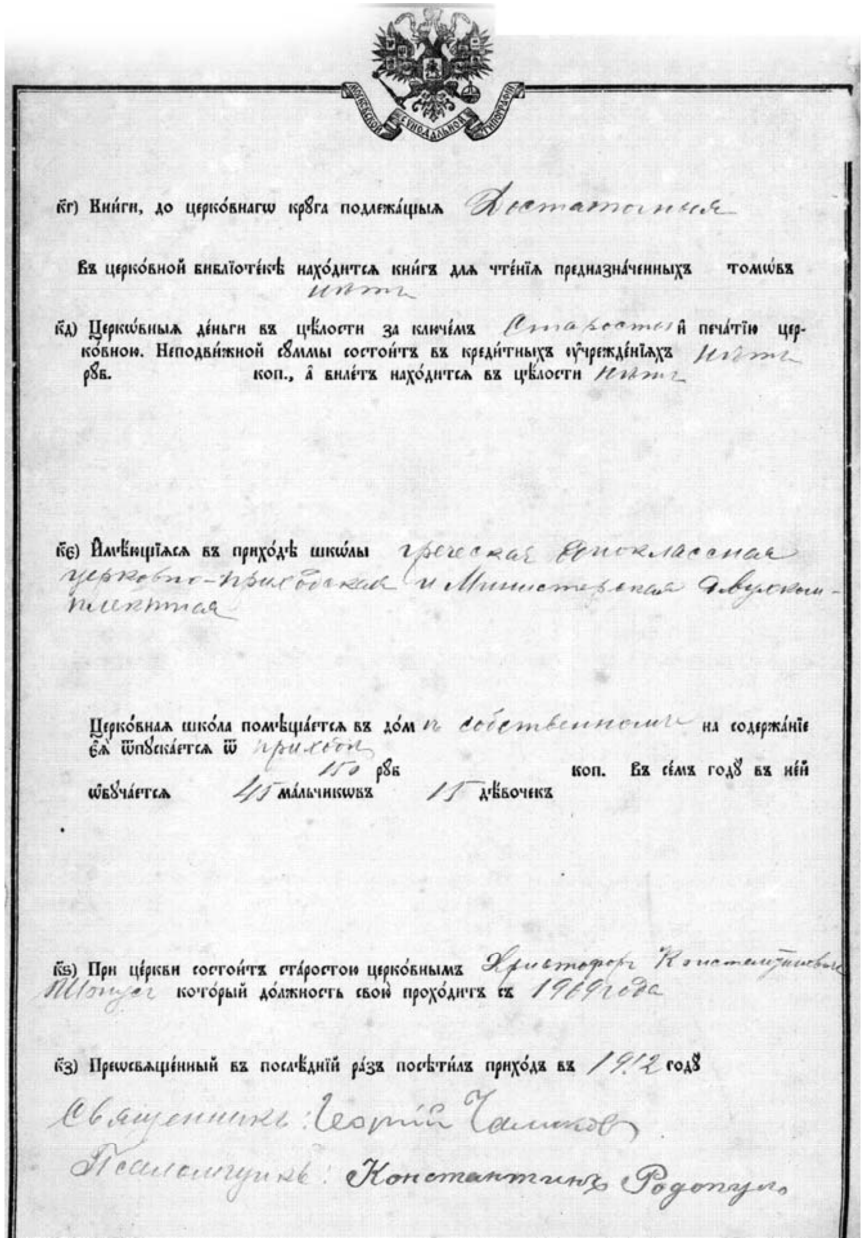

кг) Книги, до церковнагѡ круга подлежащия Достаточные

Въ церковной библіотекѣ находится книгъ для чтенія предназначенныхъ томовъ нет

кд) Церковныя деньги въ цѣлости за ключемъ Старостой и печатію церковною. Неподвижной суммы состоитъ въ кредитныхъ учрежденіяхъ нет руб. коп., а билетъ находится въ цѣлости нет

ке) Имѣющіяся въ приходѣ школы греческая одноклассная церковно-приходская и Министерская двухкомплектная

Церковная школа помѣщается въ домѣ собственном на содержаніе ея отпускается отъ прихода 150 руб. коп. Въ семъ году въ ней обучается 45 мальчиковъ 15 дѣвочекъ

кѕ) При церкви состоитъ старостою церковнымъ Христофор Константинович Шопул который должность свою проходитъ съ 1909 года

кз) Преосвященный въ послѣдній разъ посѣтилъ прихода въ 1912 году

Священникъ: Георгий Чаликов

Псаломщикъ: Константинъ Родопуло

ფონდი ი-57., აღწ. 1., საქ. 25., ფ. 25, 26.

გურია-სამეგრელოს ეპარქიის აჭყვის
ჩაქვის სახელმწიფო მამულის
წმ. გიორგის სახელობის ეკლესია
მმართველს, ბატონ

9 ოქტომბერი, 1917 წელი

ეკლესიასთან არსებული სამრევლო სკოლა, რომელშიც მოღვაწეობდა ერთი მასწავლებელი და სწავლობდა მოსწავლეთა მცირე რაოდენობა, გადავიდა სახალხო განათლების სამინისტროს განკარგულებაში. ამის შემდეგ სკოლაში გაიზარდა მოსწავლეთა რაოდენობა. არსებული შენობა ვეღარ აკმაყოფილებს მოსწავლეთა გაზრდილი რაოდენობის მოთხოვნებს. მოსწავლეთა ნორმალური სწავლებისათვის საჭიროა გაიხსნას პარალელური განყოფილება, რისთვისაც აუცილებელია ხის მასალა, რათა არსებულ შენობაზე მოხდეს მიმატება. პირადად ჩემი და საზოგადოების სახელით გთხოვთ ჩაქვის სახელმწიფო მამულის მმართველს, დაეხმაროთ სამრევლო სკოლას და პარალელური განყოფილების მშენებლობისათვის გამოყოთ თქვენს განკარგულებაში არსებული ტყიდან ერთი წაბლისა და ორი თხმელის ხე.

მღვდელი – ქრ. პაპანდოპულო

ფონდი: ი-22, ა. I, ს.456, ფ. 365

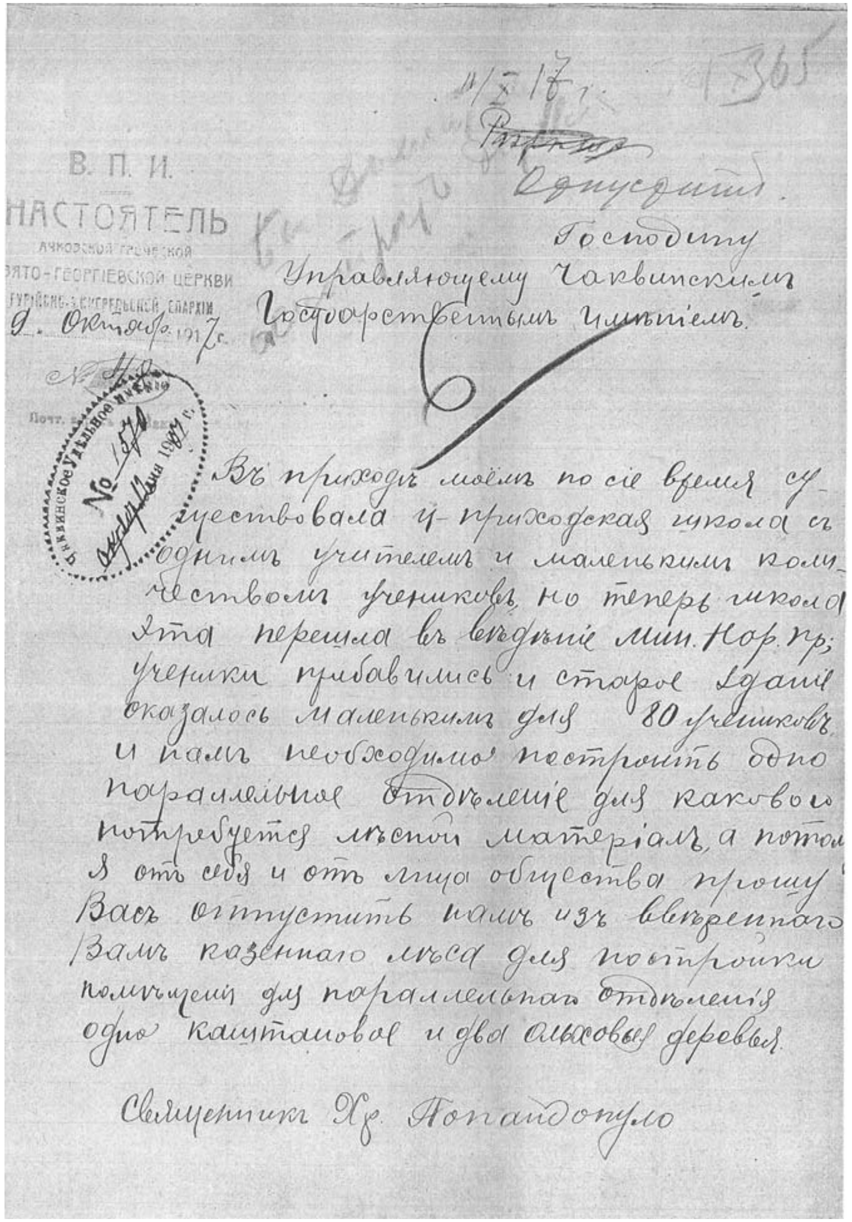

В. П. И.
НАСТОЯТЕЛЬ
...ачковской греческой
Свято-Георгіевской церкви
Гурійско-Мингрельской епархіи
9. Октяб. 1917 г.

11/X 17 г.

Господину
Управляющему Чаквинскимъ
Государственнымъ Имѣніемъ.

Въ приходѣ моемъ по сіе время существовала ц.-приходская школа съ однимъ учителемъ и маленькимъ количествомъ учениковъ, но теперь школа эта перешла въ вѣдѣніе Мин. Нар. Пр.; ученики прибавились и старое зданіе оказалось маленькимъ для 80 учениковъ и намъ необходимо построить одно параллельное отдѣленіе для каковаго потребуется лѣсной матеріалъ, а потому я отъ себя и отъ лица общества прошу Васъ отпустить намъ изъ ввѣреннаго Вамъ казеннаго лѣса для постройки помѣщенія для параллельнаго отдѣленія одно каштановое и два ольховыя деревья.

Священникъ Хр. Попандопуло

ფონდი ი-22., ა. I., ს. 456., ფ. 365.

რომაულ-კათოლიკური აღმსარებლობის ეკლესიები

ქალაქის მმართველობის მოხსენება რომაულ-კათოლიკური აღმსარებლობის კოლონიის თხოვნაზე ეკლესიის ასაგებად ქალაქში მიწის ნაკვეთის გამოყოფის შესახებ

14 მარტი 1898 წ. ქ. ბათუმი

ბათუმის რომაულ-კათოლიკური აღმსარებლობის კოლონიამ ა/წლის 13 მარტს ბათუმის ქალაქის თავის სახელზე შეადგინა შემდეგი შინაარსის თხოვნა:

ბათუმის საზოგადოებრივი მმართველობისათვის ცნობილია, რომ, კათოლიკური აღმსარებლობის კოლონიამ თავისი წარმომადგენლობის მეშვეობით აღძრა შუამდგომლობა საპორტო ქალაქ ბათუმში რომაულ კათოლიკური ეკლესიის აშენების შესახებ. ამასთან აღძრული შუამდგომლობის დასაკმაყოფილებლად რუსეთის იმპერიის მოქმედი კანონების თანახმად, საჭირო გახდა ეკლესიის ასაშენებელი ადგილის მითითება.

ბათუმის საზოგადოებრივი მმართველობა იჩენს რა მუდმივ გულისხმიერებას რელიგიური საკითხებისადმი, გადაწყვიტა საჭიროებისამებრ მიეთითებინა მიწის ნაკვეთი, რომელიც არის მის მფლობელობაში და ამჟამად აღებული აქვს იჯარით ვაჭარს ნიკოლოზ საბაევს, რომელიც მდებარეობს მე-3 საპოლიციო უბანში, ბათუმში - ტიფლისის, გეორგიევსკის და კომაროვსკის ქუჩების კვეთაში.

გასული წლის 20 დეკემბერს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მოხსენების საფუძველზე ხელმწიფე-იმპერატორმა დააკმაყოფილა რა აღძრული შუამდგომლობა, ნება დართო აეშენებინათ ქ. ბათუმში არჩეულ ადგილას რომაულ-კათოლიკური ეკლესია.

იმასთან დაკავშირებით, რომ ბათუმის რომაულ-კათოლიკური აღმსარებლობის კოლონიას არ გააჩნია სახსრები ზემოთ აღნიშნული მიწის ნაკვეთის შესაძენად, უმორჩილესად გთხოვთ (ქალაქის თავს) შუამდგომლობა გაგვიწიოთ ქალაქის სათათბიროსთან, რათა ეკლესიის ასაგებად მიწის ნაკვეთი გადმოგვეცეს საკუთრებაში უსასყიდლოთ და გაუქმდეს ვაჭარ საბაევთან გაფორმებული საიჯარო ხელშეკრულება, რაზედაც საბაევი თანახმაა.

ბათუმის საქალაქო სათათბირომ 22 ხმოსნის შემადგენლობით 1898 წლის 16 მარტის სხდომაზე დაადგინა: ბათუმის რომაულ-კათოლიკურ კოლონიას გამოეყოს საბაევის მიერ იჯარით აღებული მიწის ნაკვეთი, რომელიც რჩება ქალაქის საკუთრებაში.

ქალაქის მდივანი (გვარი არ იკითხება)

ფონდი ი-6., აღწ. 1., საქ. 177., ფ. 7,8,9,10.

Докладъ Городской Управы по прошенію Батумской колоніи Римско - католическаго вѣроисповѣданія объ отводѣ колоніи участка Городской земли для постройки церкви . Марта 14-го дня 1898 года Г. Батумъ .

Батумская Колонія Римско - католическаго вѣроисповѣданія , 13-го сего Марта подала на имя Батумскаго Городского Головы прошеніе слѣдующаго содержанія :

" Какъ небезызвѣстно Батумскому Общественному Управленію , Батумская Колонія Римско-католическаго вѣроисповѣданія чрезъ своихъ представителей возбудила должное ходатайство о разрѣшеніи имъ построить въ портовомъ гор. Батумѣ Римско-католическую церковь , при чемъ при разрѣшеніи возбужденнаго о томъ ходатайства , согласно дѣйствующимъ законамъ Россійской Имперіи , понадобилось указать мѣсто подъ постройку тогда предположенной церкви . Потому , имѣя въ виду закономъ требуемыя условія на предметъ разрѣшенія постройки церкви , въ связи съ постоянной отзывчивостью Батумскаго Общественнаго Управленія на всякія религіозно нравственныя дѣла , было рѣшено для означенной надобности указать землю , принадлежащую Батумскому Общественному Управленію , нынѣ отданную въ аренду Батумскому купцу Николаю Антоновичу Сабаеву , расположенную въ третьемъ полиц. участкѣ г. Батума на углу Тифлисской , Георгіевской и Комаровской улицъ .

Изъ при семъ прилагаемаго оффиціальнаго документа , Вы благоусмотрите , что , по всеподданнѣйшему докладу Министра Внутреннихъ Дѣлъ , въ 20-й день Декабря минувшаго года ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ ВСЕМИЛОСТИВѢЙШЕ соизволилъ удовлетворить возбужденное ходатайство повелѣлъ разрѣшить построить въ гор. Батумѣ на избранномъ мѣстѣ Римско-католическую церковь

На основаніи изложеннаго и въ виду отсутствія у Батумской колоніи Римско-католическаго исповѣданія средства на пріобрѣтеніе у города означенной выше городской земли для указанной надобности , симъ имѣемъ честь почтительнѣйше просить Ваше Высокородіе соблоговолите неотложно въ установленномъ порядкѣ исходатайствовать предъ Батумской Городской Думой подъ постройку Римско-католической церкви , отвести безвозмездно въ собственность , указанную выше городскую землю съ уничтоженіемъ теперь же арендниго договора съ арендаторомъ города Н.А. Сабаевымъ , который выразилъ намъ свое согласіе не имѣть претензію къ городу , при чемъ покорнѣйше просимъ : быть предъ Думою выразителемъ нашей нравственной просьбы , оказать содѣйствіе къ неотложному осуществленію религіозно - нравственнаго дѣла . "

При прошеніи этомъ просители приложили копію съ предложенія Кутаисскаго Военнаго Губернатора отъ 26-го Февраля сего года за № 925 , г. Батумскому Полиціймейстеру , коимъ послѣдній увѣдомляется для надлежащихъ распоряженій о последовавшемъ 20-го Декабря 1897 года ВЫСОЧАЙШЕМЪ соизволеніи на разрѣшеніе проживающимъ въ гор. Батумѣ иностранноподданнымъ Римско-католическаго вѣроисповѣданія построить

Копия препровожд.
Дана 24 ноября 1911 г.
настоят. бат. рим.
кат. церк., согласно
... отн. 9 нояб.

8

въ ономъ на избранномъ ими мѣстѣ римско-католическую церковь .

Справка . I| указываемый колоніею участокъ расположенъ на углу Тифлисской , Георгіевской и Комаровской улиц заключаетъ въ себѣ 354 кв. саж. и отданъ въ аренду на основаніи постановленія Думы 24-го Іюня 1896 года Батумскому 2-й гильдіи купцу Н.А. Сабаеву , срокомъ на I2 лѣтъ , считая таковой съ I5-го Октября 1896 года за арендную плату по 80 коп. за кв. саж. въ годъ .

2| По 3-му пункту заключеннаго съ г Сабаевымъ договора по этой арендѣ , участокъ можетъ быть отобранъ у него до истеченія аренднаго срока при условіи исправнаго выполненія договора въ томъ лишь случаѣ , если таковой понадобится для Государственныхъ или Общественныхъ сооруженій .- Такимъ образомъ для удовлетворенія вышеприведенной просьбы Батумской колоніи Римско-католическаго исповѣданія , не подлежащей подъ означенную въ п. 3 договора оговорку , необходимо согласіе арендатора г. Сабаева на добровольную уступку арендуемаго имъ участка для просимой цѣли , если разумѣется на это послѣдуетъ и согласіе Городского Общественнаго Управленія , какъ собственника земли .-

Письменнымъ заявленіемъ отъ I4-го сего же Марта на имя Городской Управы , Арендаторъ Н.А. Сабаевъ заявилъ свое согласіе на уступку арендуемаго имъ городского участка , означеннаго выше въ цѣломъ его составѣ , Батумской колоніи Римско-католическаго вѣроисповѣданія для объясненной колоніею

цѣли .-

Представляя объ изложенномъ на усмотрѣніе Городской Думы , Городская Управа вполнѣ сочувствуетъ высоконравственнымъ стремленіямъ мѣстной колоніи римско-католическаго вѣроисповѣданія - имѣть въ городѣ свою собственную церковь , съ своей стороны ходатайствуетъ уважить просьбу колоніи и отвести ей въ безмездное пользованіе просимый ею участокъ съ исключительною цѣлью постройки на немъ церкви и съ сохраненіемъ за городомъ права собственности на отводимый участокъ .

Батумская Городская Дума , въ составѣ 22 Гласныхъ , въ Собраніи I6-го Марта 1898 года , выслушавъ изложенное , постановила : отвести Батумской колоніи Римско-католической церкви въ пользованіе и исключительно для указанной въ ходатайствѣ цѣли , арендуемый Н.А. Сабаевымъ городской участокъ земли , на что послѣднимъ уже изъявлено согласіе , съ сохраненіемъ за городомъ права собственности на отводимый колоніи участокъ .

Вѣрно /. Городской Секретарь

ფონდი ი-6., აღწ. 1., საქ. 177., ფ. 7,8,9,10

ტელეგრამა

ბათუმი

ბატონ სამხედრო გუბერნატორს

ბათუმი

თბილისი, 60,84,39,10,9/30

გამაჩნია მონაცემები მისიონერ იერომონახი გავრილის ადგილზე ჩამოსვლის შესახებ. თქვენო უბრწყინვალესობავ, გთხოვთ გადასცეთ მას შემდეგი ჩემი ტელეგრამა.

საქართველოს ეგზარხოსი სთავაზობს მამა გავრილს დაუყოვნებლად ჩამოვიდეს ტიფლისში საეკლესიო მსახურებისთვის. შესრულება დაუყოვნებლივ მაცნობეთ.

ეგზარხოსი არქიეპისკოპოსი ინოკენტი.
ტიფლისი

მინაწერი: საქართველოს ეგზარხოსს!

თქვენო უწმინდესობავ ჩემთვის პირადად ცნობილია, რომ იერომონახი გავრილი დღეს ღამით მოემგზავრება

პოლკოვნიკი რომანსკი

ფონდი ი-1, აღწ. 1, საქ. 535, ფ. 4.

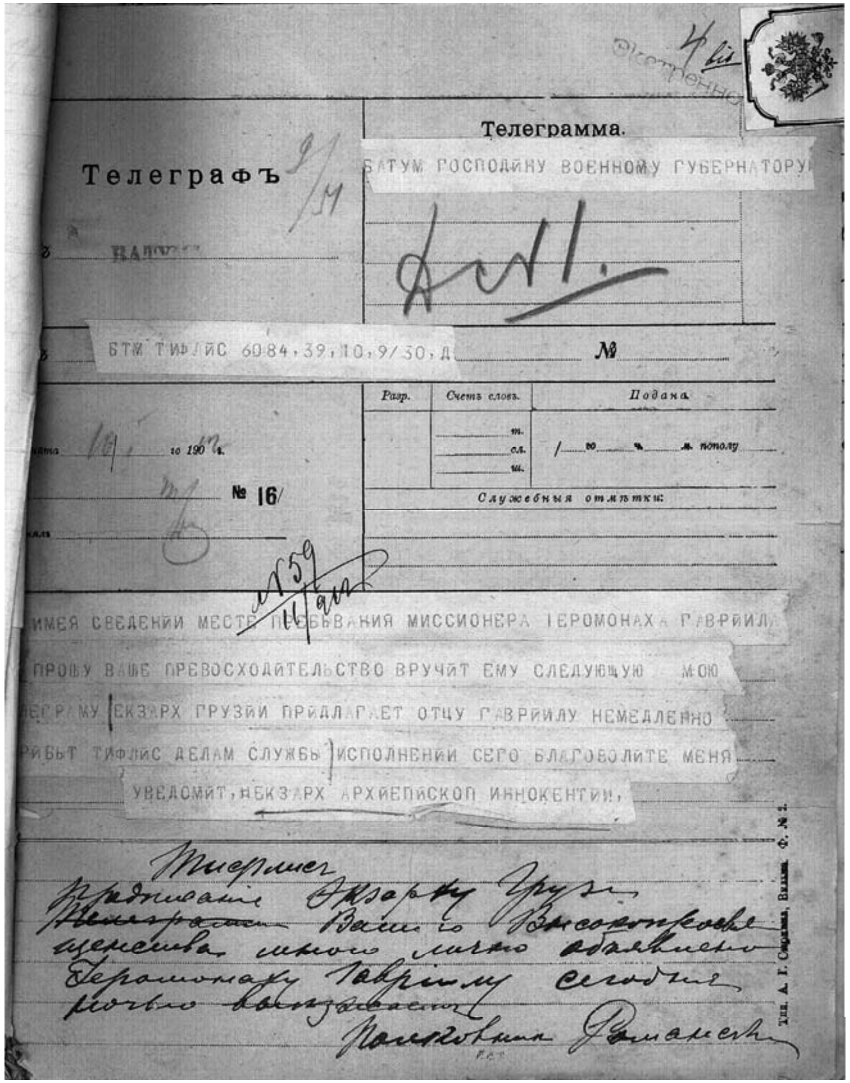
Телеграмма.
Телеграфъ
БАТУМ ГОСПОДИНУ ВОЕННОМУ ГУБЕРНАТОРУ
БТЖ ТИФЛИС 60.84.39.10.9/30.
№ 16
Служебныя отмѣтки:
ИМЕЯ СВЕДЕНИИ МЕСТЕ ПРЕБЫВАНИЯ МИССИОНЕРА ІЕРОМОНАХА ГАВРИИЛА
ПРОШУ ВАШЕ ПРЕВОСХОДИТЕЛЬСТВО ВРУЧИТ ЕМУ СЛЕДУЮЩУЮ МОЮ
ТЕЛЕГРАМУ ЕКЗАРХ ГРУЗИИ ПРИДЛАГАЕТ ОТЦУ ГАВРИИЛУ НЕМЕДЛЕННО
ПРИБЫТ ТИФЛИС ДЕЛАМ СЛУЖБЫ ИСПОЛНЕНИИ СЕГО БЛАГОВОЛИТЕ МЕНЯ
УВЕДОМИТ, ЕКЗАРХ АРХИЕПИСКОП ИННОКЕНТИИ,

ფონდი ი-1, აღწ. 1, საქ. 535, ფ. 4.

რეზოლუცია

1898 წლის 16 მარტს ბათუმის საქალაქო სათათბირომ „22“ ხმოსნის შემადგენლობით მოსმინა ბათუმის რომაულ-კათოლიკური კოლონიის მორწმუნეთა თხოვნა ქალაქში ეკლესიის მშენებლობისათვის მიწის ნაკვეთის გამოყოფის შესახებ.

დაადგინა: გამოეყოს ბათუმის რომაულ - კათოლიკურ კოლონიას საეკლესიო სარგებლობისთვის შუამდგომლობით მითითებული მიზნისთვის, მეიჯარე ნ. ა. საბაევის მიწის ნაკვეთი ქალაქში, რაზეც უკანასკნელის მიერ მიცემულია თანხმობა. ამასთანავე შეუნარჩუნდეს ქალაქს კოლონიისათვის გამოყოფილ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლება.

ქალაქის თავი /ხელმოწერილია /

ქალაქის მდივანი /ხელმოწერილია/

ქალაქ ბათუმის სათათბირო

ფონდი ი-7, აღწ. 1. საქმე 292, ფ. 14

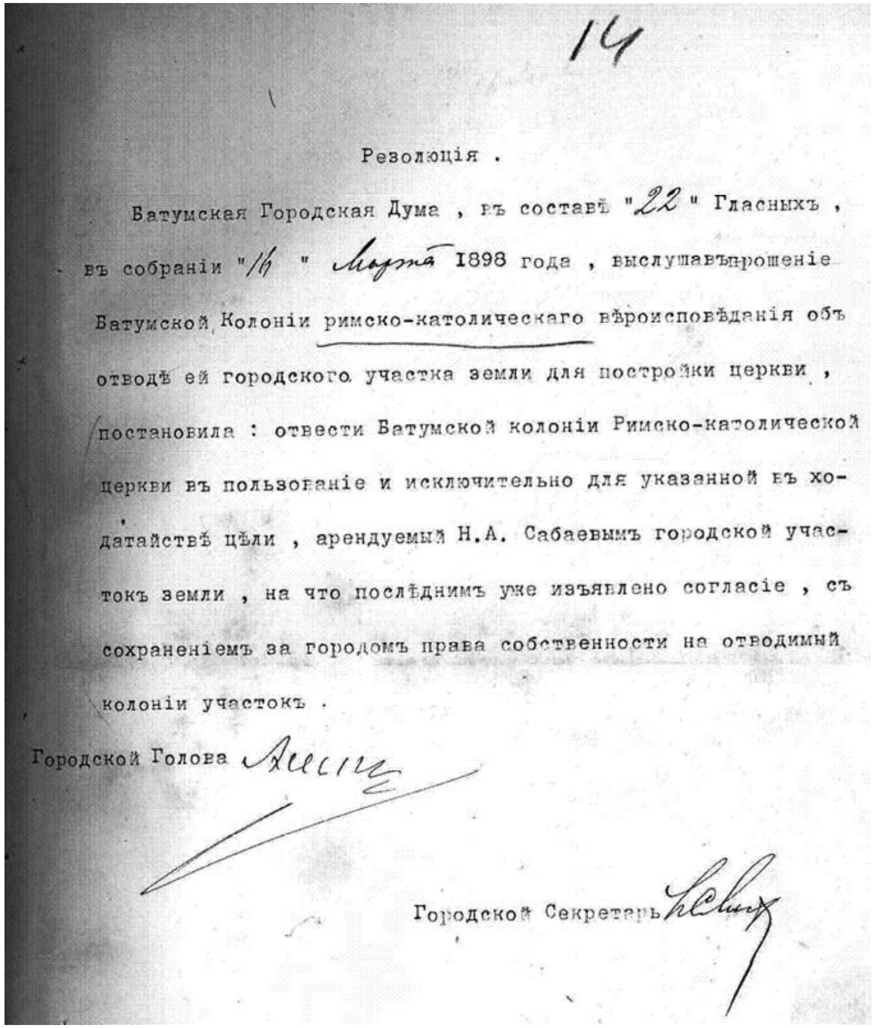

14

Резолюція .

Батумская Городская Дума , въ составѣ "22" Гласныхъ , въ собраніи "16" Марта 1898 года , выслушавъ прошеніе Батумской Колоніи римско-католическаго вѣроисповѣданія объ отводѣ ей городского участка земли для постройки церкви , постановила : отвести Батумской коловіи Римско-католической церкви въ пользованіе и исключительно для указанной въ ходатайствѣ цѣли , арендуемый Н.А. Сабаевымъ городской участокъ земли , на что послѣднимъ уже изъявлено согласіе , съ сохраненіемъ за городомъ права собственности на отводимый колоніи участокъ .

Городской Голова [signature]

Городской Секретарь [signature]

ფონდი ი-7, აღწ. 1. საქმე 292, ფ. 14

ბათუმის ოლქის სამხედრო გუბერნატორი

4 ივნისი 1912 წ.

№ 5893
ქ. ბათუმი

მის უდიდებულესობას, ე. მ. კრინიცკის.

თქვენო კეთილშობილებავ ევგენი მიხეილის ძევ,

შაბათს, 9 ივნისს, დილის 8 საათსა და 45 წუთზე ქ. ბათუმში ჩქარი მატარებლით ჩამოდის მისი უბრწყინვალესობა, საქართველოს ეგზარხოსი არქიეპისკოპოსი ინოკენტი. იგი გაჩერდება სამხედრო გუბერნატორის ბინაში, ხოლო იმავე დღეს, საღამოს რუსეთის სანაოსნო და სავაჭრო საზოგადოების გემით გაემგზავრება ბათუმიდან.

ყოველივეს გაცნობებთ თქვენო მაღალკეთილშობილებავ.

დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ ჩემს თქვენდამი გულწრფელობასა და ერთგულებაში.

/ხელმოწერილია/

სანაოსნო ვაჭრობის რუსული საზოგადოება.

ფონდი ი-7, აღწ. 1, საქმე 529, ფ. 9

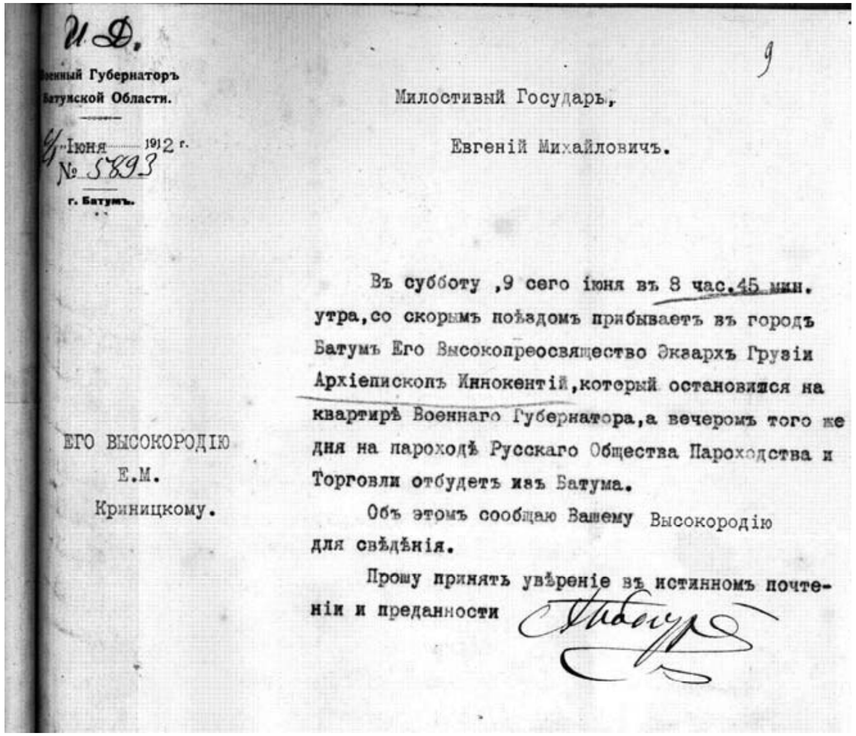

И.Д.

Военный Губернаторъ
Батумской Области.

4 Iюня 1912 г.
№ 5893
г. Батумъ.

9

Милостивый Государь,

Евгенiй Михайловичъ.

Въ субботу ,9 сего iюня въ 8 час.45 мин. утра,со скорымъ поѣздомъ прибываетъ въ городъ Батумъ Его Высокопреосвященство Экзархъ Грузiи Архiепископъ Иннокентiй,который остановится на квартирѣ Военнаго Губернатора,а вечеромъ того же дня на пароходѣ Русскаго Общества Пароходства и Торговли отбудетъ изъ Батума.

Объ этомъ сообщаю Вашему Высокородiю для свѣдѣнiя.

Прошу принять увѣренiе въ истинномъ почтенiи и преданности

ЕГО ВЫСОКОРОДIЮ
Е.М.
Криницкому.

ფონდი ი-7, აღწ. 1, საქმე 529, ფ. 9

სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიები
ო ქ მ ი
1903 წელი 2 სექტემბერი
ქ. ბათუმი

ჩვენ, ქვემორე ხელის მომწერნი, სომხურ - გრიგორიანული ეკლესიის ქონებისა და კაპიტალის მიღებაზე უფლებამოსილნი, ადგილობრივი პილიციისა და ქალაქის წარმომადგენლები, სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიის ღვთისმოსავი და ქტიტორი (მნათე) ვიმყოფებით ადგილზე მოწვევით – კაპიტალისა და ქონების მიღების § 4 წესისა და მისი უმაღლესობის მიერ დამტკიცებული მინისტრთა კომიტეტის დებულების საფუძველზე (1903 წლის 12 ივნისი). ამასთანავე აღმოჩნდა, რომ ადგილობრივი ღვთისმოსავი 12 აგვისტოს გაემგზავრა ბათუმიდან, ხოლო ქტიტორი (მნათე) სომხურ – გრიგორიანული ეკლესიისა 1 სექტემბერს გაემგზავრა თბილისში.

გაირკვა, რომ ადგილზე იყო სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიის წარმომადგენელი კარაპეტ მალხასიანის სახით, რომელმაც წინადადებაზე – დასწრებოდა ქონების გადაცემის პროცედურას, უარი თქვა და განაცხადა, რომ ეკლესიის მთელ მეურნეობას განაგებდა ქტიტორი (მნათე), მის ხელთ არსებობდა ყველა ის დოკუმენტი, რომელიც ქონებას ეხებოდა და დაამატა, რომ შედგენილ აქტებსა და ოქმებს თვითონვე მოაწერდა ხელს.

მოვისმინეთ რა სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიის წარმომადგენელის განცხადება, მოვახსენეთ მის აღმატებულებას, ბატონ სამხედრო გუბერნატორს, რის შემდეგაც ჩვენ, მისი აღმატებულების ბრძანებით ზემოთ ხსენებულ მოწვეულთა, სასულიერო წარმომადგენელთა და ბატონი პოლიცმეისტერის თანდასწრებით შევუდექით ქონების მიღებას აღწერის მიხედვით, რომელიც წარმოადგინა ქალაქის თვითმმართველობის წევრმა ბატონმა ივანოვმა, რაზედაც შედგენილია წინამდებარე ოქმი.

დედანს ხელს აწერენ: უფლებამოსილი კაპიტანი იაბლინსკი და ბათუმის მეტყევე მარკევიჩი

ასლი დედანთან სწორია

კანცელარიის მმართველი პორუჩიკი (ოფიცერი).

ხელწერილია
ფონდი ი-1, აღწ. 1, საქმე 14, ფ. 8.

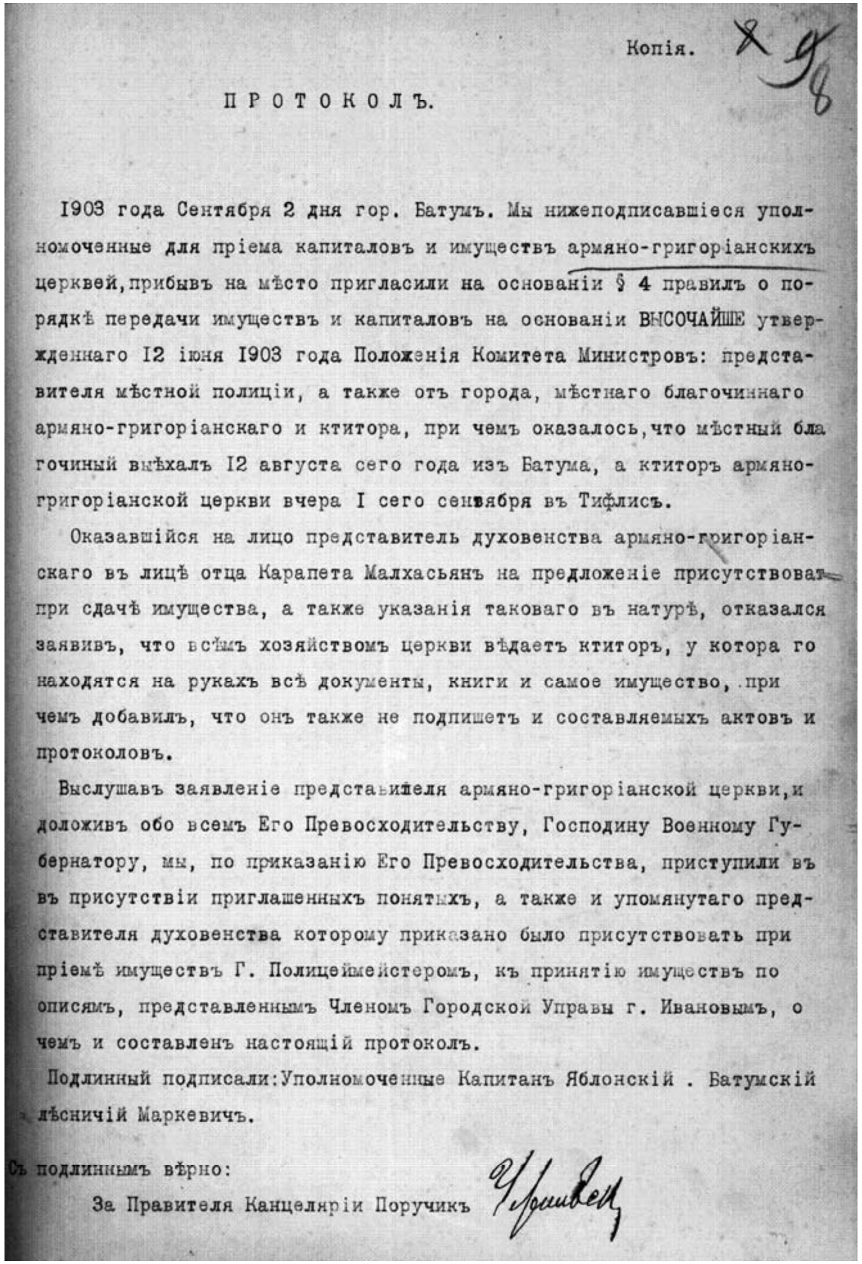
Копія.

ПРОТОКОЛЪ.

1903 года Сентября 2 дня гор. Батумъ. Мы нижеподписавшіеся уполномоченные для пріема капиталовъ и имуществъ армяно-григоріанскихъ церквей, прибывъ на мѣсто пригласили на основаніи § 4 правилъ о порядкѣ передачи имуществъ и капиталовъ на основаніи ВЫСОЧАЙШЕ утвержденнаго I2 іюня I903 года Положенія Комитета Министровъ: представителя мѣстной полиціи, а также отъ города, мѣстнаго благочиннаго армяно-григоріанскаго и ктитора, при чемъ оказалось, что мѣстный благочиный выѣхалъ I2 августа сего года изъ Батума, а ктиторъ армяно-григоріанской церкви вчера I сего сентября въ Тифлисъ.

Оказавшійся на лицо представитель духовенства армяно-григоріанскаго въ лицѣ отца Карапета Малхасьянъ на предложеніе присутствовать при сдачѣ имущества, а также указанія таковаго въ натурѣ, отказался заявивъ, что всѣмъ хозяйствомъ церкви вѣдаетъ ктиторъ, у котораго находятся на рукахъ всѣ документы, книги и самое имущество, при чемъ добавилъ, что онъ также не подпишетъ и составляемыхъ актовъ и протоколовъ.

Выслушавъ заявленіе представителя армяно-григоріанской церкви, и доложивъ обо всемъ Его Превосходительству, Господину Военному Губернатору, мы, по приказанію Его Превосходительства, приступили въ въ присутствіи приглашенныхъ понятыхъ, а также и упомянутаго представителя духовенства которому приказано было присутствовать при пріемѣ имуществъ Г. Полицеймейстеромъ, къ принятію имуществъ по описямъ, представленнымъ Членомъ Городской Управы г. Ивановымъ, о чемъ и составленъ настоящій протоколъ.

Подлинный подписали: Уполномоченные Капитанъ Яблонскій . Батумскій лѣсничій Маркевичъ.

Съ подлиннымъ вѣрно:
За Правителя Канцеляріи Поручикъ

ფონდი ი-1, აღწ. 1, საქმე 14, ფ. 8.

კავკასიის სამოქალაქო ნაწილის მთავარსარდლის კონფიდენციალური გამოხმაურება ბათუმის სამხედრო გუბერნატორისადმი
1903 წლის 24 ივლისი
№1073

უმაღლესობის მიერ დამტკიცებული მინისტრთა კომიტეტის დებულებით განსაზღვრული სომხურ–გრიგორიანული ეკლესიების, მონასტრების, სასულიერო და სასწავლო-სასულიერო დაწესებულებების ყველა საკუთრება, ზოგიერთის გამოკლებით გადადის სამინისტროს გამგებლობაში, ხოლო შინაგან საქმეთა სამინისტროს გამგებლობაში არსებულ კაპიტალსა და ქონებაზე საკუთრების უფლება ეძლევა სომხურ - გრიგორიანულ ეკლესიას.

ამ რეფორმის საფუძველი განმარტებულია ხსენებულ დებულებაში, ხოლო მისი განხორციელების წესი განსაზღვრულია შინაგან საქმეთა მინისტრის მიერ 1 ივნისს გამოცემულ წესდებაში, რომელიც შეთანხმებულია მიწათმოქმედებისა და სახელმწიფო საკუთრების მინისტრთან. დებულება და წესები, თქვენო აღმატებულებავ, წარმოდგენილია 10 ეგზემპლარად, თან ერთვის კანცელარიის მიერ შედგენილი ოქმის ნიმუშის 5 ეგზემპლარი, რომელშიც აღნუსხულია თქვენდამი რწმუნებულ ოლქში არსებული სომხური სამღვდელო უწყებების ქონება და კაპიტალი.

ახალი დებულება გამოქვეყნდა ბრძანებების, განკარგულებების და წესების №52 კრებულში მიმდინარე წელს. ამასთან დაკავშირებით სამთავრობო მაცნეში გამოჩნდა უკვე შესაბამისი განცხადება. შტატს - მდივნის პლიკეს მიერ ჩემდამი გამოგზავნილ წერილში ჩანს, რომ სამთავრობო სენატიდან მიღებული ბრძანებულება ზემოხსენებული მითითებით გამოქვეყნებულია სამთავრობო მაცნეში. სამინისტრომ მიზანშეწონილად მიიჩნია შეედგინა საკუთარი განკარგულება შესასრულებლად, ეჩმიაძინის სინოდის წინადადების გათვალისწინებით.

თავს ვალდებულად ვთვლი მივაპყრო თქვენი განსაკუთრებული ყურადღება ამ საქმეს, კერძოდ თანამდებობის პირთა არჩევას, რომელთაც დაევალებათ სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიის ქონებისა და კაპიტალის მიღება თქვენს მიერ რწმუნებულ გუბერნიაში. სასურველია ეს დაევალოს არა ერთ, არამედ რამდენიმე პიროვნებას, რომლებსაც სამსახურებრივ იერარქიაში უჭირავთ გამორჩეული მდგომარეობა (მაგ. თქვენი კანცელარიის მმართველი ან განსაკუთებულ დავალებათა უფროსი ჩინოვნიკი) და არ არიან მკვიდრი მოსახლეობის წარმომადგენლები, ასევე კარგად უნდა იცნობდნენ ადგილობრივ პიროვნებებს, ჰქონდეთ მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებთან ურთიერთობის გამოცდილება, გამოირჩეოდნენ სათანადო ტაქტით, თავშეკავებითა და საზრიანობით.

რამდენადაც ეს პირები ჩქარა აითვისებენ საქმის ვითარებას და განსაკუთრებულობას, იმდენად მათზე იქნება დამოკიდებული სამღვდელოებასა და ქტიტორებთან (მნათე) ურთიერთობა, განსაკუთრებით მიყრუებულ ადგილებში გამოიყენონ იმის ახსნისათვის, თუ რა ჭეშმარიტი მნიშვნელობა, შედეგები და სიკეთე აქვს სომხურ გრიგორიანულ ეკლესიას, ამასთანავე ეს განმარტებები არამც და არამც არ უნდა გამოდიოდეს იმ მოსაზრებებიდან, რომლებიც მოყვანილია სამთავრობო უწყების გაზეთ „კავკაზში“.

ის პირები, რომლებიც თქვენს მიერ არიან შერჩეულნი ქონების მიმღებებად, უკლებლივ და კონფიდენციალურად წარმომიდგინეთ ინფორმაცია მათ შესახებ, ხოლო ჩემს მიერ ამ სიის მოწონების შემდეგ, მე გთავაზობთ გამოვიძახოთ ისინი თბილისში, მიწათმოქმედებისა და სახელმწიფო საკუთრების უწყებაში და ერთობლივად განვუმარტოთ, მივცეთ რჩევა-დარიგება, გეგმაზომიერად შეასრულონ მათ წინ დასახული ამოცანა.

მიმდინარე წლის 12 ივნისს წარვუდგინეთ რა ეჩმიაძინის სინოდს მისი უმაღლესობის მიერ გამოცემული ბრძანებულება და ბრძანება, საჭიროა დაავალოთ საეპარქიო კონსისტორიას ერთი კვირის ვადაში გააცნონ საქმის ვითარება და აცნობონ მისი უმაღლესობის ბრძანება მათ საქვეუწყებო საეკლესიო პირთა კრებულს, რომელთა გამგებლობაში შედის საეკლესიო ქონება და კაპიტალი.

გთხოვთ, თავის დროზე დააწესოთ თვალყური თქვენს ოლქში არსებული ეკლესიების ქონებასა და კაპიტალზე. ბრძანება სინოდს ეცნობა დამატებით. მას შემდეგ, როგორც კი სომხური ეკლესიების წარმომადგნლები მათ გამგებლობაში არსებულ ქონებასა და კაპიტალზე მიიღებენ ოფიციალურ შეტყობინებას, მიმღებებმა დაუყოვნებლივ უნდა დააწესონ მათზე დაკისრებული დავალების აღსრულება, რომელიც წინასწარ იქნება მომზადებული. ასევე უნდა შესრულდეს პოლიციის მხრიდან სათანადო დახმარების განკარგულება.

იმ შემთხვევაში, თუ ადგილებზე შეიქმნება შეფერხებები და დავა მიმღებებსა და მოსახლეობას შორის, წარუდგინეთ მათ ჩემი წყალობა და შინაგან საქმეთა მინისტრისადმი ჩემგან გაცემული ნებართვა.

დასკვნისათვის, ჩემს თავს ვაძლევ უფლებას გამოვხატო რწმენა, რომ სარგებლობთ რა პირადი გავლენით, გამოცდილებით, ადგილობრივი პირობებისა და მდგომარეობის ცოდნით, თქვენო აღმატებულებავ, მიაღწევთ იმას, რომ თქვენს მიერ მინდობილი ოლქის ნაწილში შეუდგებით ღონისძიებების განხორციელებას წყნარად, წარმატებით, შეფერხებების გარეშე და რომელსაც

უდიდეს მნიშვნელობას და განსაკუთრებულ ყურადღებას ანიჭებს იმპერატორი.

დედანს ხელს აწერენ:
სენატორი, გენერალ ადიუტანტი თავადი გოლიცინი და
დირექტორი ვ. ტროფიმოვი,

ფონდი ი-1, აღწ. 1, საქმე 15, ფ. 2,3.

32

Копія съ конфиденціальнаго отзыва Главноначальствующаго Гражданскою частью на Кавказѣ Батумскому Военному Губернатору отъ 24 іюля 1903 года за № 1073.-

ВЫСОЧАЙШЕ утвержденнымъ 12 прошлаго іюня Положеніемъ Комитета Министровъ опредѣлено передать всѣ принадлежащія армяно-григоріанскимъ церквамъ, монастырямъ, духовнымъ установленіямъ и духовно-учебнымъ заведеніямъ имущество, за нѣкоторыми изъятіями, въ вѣдѣніе и управленіе подлежащихъ Министерствъ а именно: недвижимыя въ завѣдываніе Министра Земледѣлія и Государственныхъ Имуществъ, а капиталы въ завѣдываніе Министра Внутреннихъ Дѣлъ, сохраняя за армяно-григоріанскою церковью права собственности на сіи имущества и капиталы.-

Ближайшія основанія этой реформы изъяснены въ упомянутомъ Положеніи, а самый порядокъ ея осуществленія опредѣленъ особыми учрежденными 30-го прошлаго іюня Министромъ Внутреннихъ Дѣлъ, по соглашенію съ Министромъ Земледѣлія и Государственныхъ Имуществъ, правилами, каковыя Положенія и Правила при семъ препровождаются къ Вашему Превосходительству въ количествѣ 10 экземпляровъ, съ приложеніемъ 5 экземпляровъ образца пріемнаго протокола и составленныхъ въ Канцеляріи моей свѣдѣній объ имуществахъ и капиталахъ армянскаго духовнаго вѣдомства по ввѣренной Вамъ области.-

Новое Положеніе опубликовано въ № 52 Собр.Узак.и Расп. Прав.за текущій годъ и по этому поводу въ Правительственномъ Вѣстникѣ появилось уже соотвѣтственное правительственное сообщеніе. Изъ полученнаго же мною письма Статсъ-Секретаря Плеве видно, что, по полученіи изъ Правительствующаго Сената Указа съ вышеупомянутымъ узаконеніемъ и по опубликованіи послѣдняго, Министерство предполагало сдѣлать соотвѣтственное распоряженіе къ исполненію онаго одновременно съ предложеніемъ Эчміадзинскому Синоду .-

Принимая во вниманіе, что успѣшное выполненіе предпринимаемой мѣры будетъ въ значительной степени зависѣть не только

отъ образца дѣйствій армяно-григоріанскаго духовенства, но и
отъ тщательной подготовки непосредственнаго исполненія, я счи-
таю долгомъ обратить особенное вниманіе Ваше на это дѣло и, въ
частности, на выборъ должностныхъ лицъ, которымъ будетъ пору-
ченъ пріемъ армяно-григоріанскихъ церковныхъ имуществъ и ка-
питаловъ по ввѣренной Вамъ губерніи. Желательно, чтобы это по
рученіе возложено было на одно, много двухъ-трехъ лицъ, заним
щихъ въ служебной іерархіи болѣе или менѣе видное положеніе
|напримѣръ, Правителя Вашей Канцеляріи или старшаго чиновника
особыхъ порученій|, не принадлежащихъ къ туземному населенію
но хорошо знакомыхъ съ мѣстными условіями, опытныхъ въ лич-
ныхъ сношеніяхъ съ различными слоями населенія и отличающихс
надлежащимъ тактомъ, выдержкою и находчивостью. Возложеніе
исполнительныхъ дѣйствій на небольшое число лицъ едва ли пре
ставитъ какія либо неудобства, такъ какъ, по имѣющимся свѣдѣ
ніямъ, крупныя недвижимыя имущества и капиталы, съ коихъ над-
лежитъ начать пріемъ, сосредоточены въ небольшомъ числѣ пунк
товъ. Отъ успѣшнаго же исхода первыхъ значительныхъ пріемовъ
несомнѣнно будетъ зависѣтьи дальнѣйшій ходъ дѣла въ осталь-
ныхъ менѣе важныхъ мѣстахъ, а тѣ же самыя лица скоро пріобрѣ
тутъ навыкъ и легче освоятся съ особенностями дѣла. Если съ п
выхъ шаговъ пріемъ совершится безпрепятственно полезно, чтобы
лица, на коихъ это будетъ возложено при дальнѣйшихъ своихъ
сношеніяхъ съ духовенствомъ, съ ктиторами и вліятельными при
хожанами, особенно въ глухихъ мѣстностяхъ, пользовались вся-
кимъ случаемъ для разъясненія имъ истиннаго значенія принима
мой мѣры и благихъ ея послѣдствій для самой армяно-григоріан
ской церкви, причемъ эти разъясненія отнюдь не должны выходи
изъ области тѣхъ соображеній, которыя приведены будутъ въ пр
вительственномъ сообщеніи и въ газетѣ " Кавказъ ".-

О лицахъ, которыя Вами будутъ намѣчены въ пріемщики, бл
говолите немедленно конфиденціально довести до моего свѣдѣні
По одобреніи мною списка пріемщиковъ, я предполагаю экстренно
вызвать ихъ всѣхъ въ Тифлисъ для совмѣстнаго съ представите

лями вѣдомства Земледѣлія и Государственныхъ Имуществъ обсуж-
денія всѣхъ могущихъ возникнуть вопросовъ касательно пріемки
и преподанія имъ надлежащихъ указаній въ видахъ единообраз-
наго и планомѣрнаго исполненія предстоящей имъ задачи.-

Для полнаго успѣха проектируемаго Совѣщанія желательно
чтобы пріемщики предварительно близко ознакомились какъ съ
прилагаемыми Положеніемъ, Правилами и формами, такъ и съ имѣю-
щимися свѣдѣніями объ имуществахъ, подлежащихъ пріемкѣ и, по
соображеніи сихъ свѣдѣній съ Положеніемъ и Правилами, намѣтили
бы по возможности программу могущихъ возникнуть при этомъ воп-
росовъ и сомнѣній, а также очередь пріемки по соображенію съ
имѣющимися свѣдѣніями о значительности и цѣнности имуществъ и
настоятельности скорѣйшаго изъятія ихъ изъ вѣдѣнія духовен-
ства, и съ мѣстными условіями. Надлежитъ, однако, имѣть въ виду,
что прилагаемыя свѣдѣнія не отличаются полнотой, точностью
и своевременностью, а потому при пріемкѣ они не могутъ служить
вполнѣ достаточнымъ основаніемъ для опредѣленія состава под-
лежащихъ оной имуществъ, а лишь предварительнымъ указателемъ
церквей, монастырей и другихъ духовныхъ установленій, обладаю-
щихъ имуществомъ и капиталами, и пособіемъ при провѣркѣ тѣхъ
свѣдѣній, которыя, согласно п.5 Правилъ, доставлены будутъ
пріемщикамъ подлежащими лицами и учрежденіями. Само собою ра-
зумѣется, что если въ Вашемъ распоряженіи имѣюся еще какія
либо свѣдѣнія касательно подлежащихъ передачѣ имуществъ, то
таковыя должны быть предоставлены пріемщикамъ при условіи,
однако, чтобы собираніе или составленіе сихъ свѣдѣній не было
сопряжено съ промедленіемъ.-

Независимо изложеннаго, предложивъ вмѣстѣ съ симъ Эчміад-
зинскому Синоду при разсылкѣ исполнительныхъ указовъ о ВЫСО-
ЧАЙШЕМЪ повелѣніи 12-го іюня сего года, вмѣнить Епархіальнымъ
Консисторіямъ въ недѣльный срокъ поставить о таковомъ ВЫСО-
ЧАЙШЕМЪ повелѣніи въ извѣстность подвѣдомственные имъ причты
и другихъ лицъ, въ вѣдѣніи коихъ состоятъ церковныя имущества
и капиталы, прошу Васъ въ свое время установить наблюденіе за

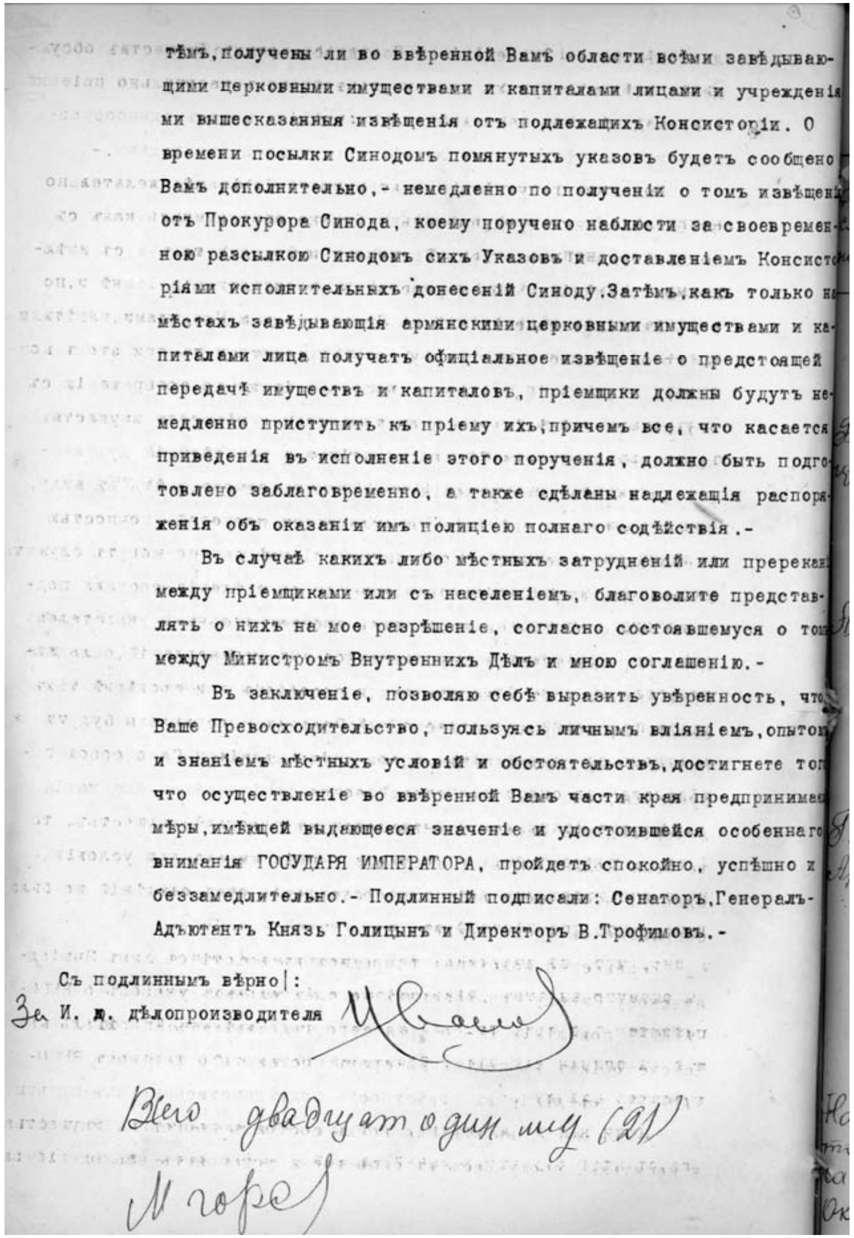

тѣмъ, получены ли во ввѣренной Вамъ области всѣми завѣдывающими церковными имуществами и капиталами лицами и учрежденіями вышесказанныя извѣщенія отъ подлежащихъ Консисторіи. О времени посылки Синодомъ помянутыхъ указовъ будетъ сообщено Вамъ дополнительно,- немедленно по полученіи о томъ извѣщенія отъ Прокурора Синода, коему поручено наблюсти за своевременною разсылкою Синодомъ сихъ Указовъ и доставленіемъ Консисторіями исполнительныхъ донесеній Синоду. Затѣмъ, какъ только на мѣстахъ завѣдывающія армянскими церковными имуществами и капиталами лица получатъ офиціальное извѣщеніе о предстоящей передачѣ имуществъ и капиталовъ, пріемщики должны будутъ немедленно приступить къ пріему ихъ, причемъ все, что касается приведенія въ исполненіе этого порученія, должно быть подготовлено заблаговременно, а также сдѣланы надлежащія распоряженія объ оказаніи имъ полиціею полнаго содѣйствія.-

Въ случаѣ какихъ либо мѣстныхъ затрудненій или пререканій между пріемщиками или съ населеніемъ, благоволите представлять о нихъ на мое разрѣшеніе, согласно состоявшемуся о томъ между Министромъ Внутреннихъ Дѣлъ и мною соглашенію.-

Въ заключеніе, позволяю себѣ выразить увѣренность, что Ваше Превосходительство, пользуясь личнымъ вліяніемъ, опытомъ и знаніемъ мѣстныхъ условій и обстоятельствъ, достигнете того, что осуществленіе во ввѣренной Вамъ части края предпринимаемой мѣры, имѣющей выдающееся значеніе и удостоившейся особеннаго вниманія ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА, пройдетъ спокойно, успѣшно и беззамедлительно.- Подлинный подписали: Сенаторъ, Генералъ-Адъютантъ Князь Голицынъ и Директоръ В. Трофимовъ.-

Съ подлиннымъ вѣрно:
За И. д. дѣлопроизводителя

Всего двадцать один лис (21)

ფონდი ი-1, აღწ. 1, საქმე 15, ფ. 2,3.

ლუთერიანული ეკლესია

ო ქ მ ი

ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1899 წ. 19 მაისის კრებისა
(1899 წ. 17 მაისის კრების გაგრძელება)

19 მაისის კრება გაიხსნა საღამოს 8 საათსა და 30 წუთზე. ქალაქის თავის ავადმყოფობის გამო კრებას თავმჯდომარეობდა მისი მოადგილე, გამგეობის წევრი ი. ა. ივანოვი.

კრება გაიხსნა 22 ხმოსანის დასწრებით, შემდეგ კი გაგრძელდა 35 ხმოსანის: ბ-ნ პოდოლეცკის, სევერინის, ნ. დუმბაძის, გედევანოვის, ხოჯამიროვის, თავად მაჭუტაძის, გუნდრიზერის, ფეზლიბეგ აბაშიძის, ქუთათელაძის, ნიკოლაძის, გოგიდჯანოვის, საბაშვილის, ზია - ბეგ აბაშიძის, ჯაყელის, სიმეონიდის, სიმონოვის, საბახტარიშვილის, ოგანეზოვის, პალმას, გრიელსკის, ვოლსკის, ქიქოძის, ელიავას, დიმიტრიადის, პ. მჭედლოვის, პარონბეგოვის, ჩხეიძის, საბაევის, პოლსკის, ტარუმოვის, ხუდადოვის, მიხაილიდის, ბოგოსლოვსკის, სიმულოვის, ანჯაფარიძის და სასულიერო პირთა დეპუტატის, ს. თოთიბაძის შემადგენლობით.

უცნობი მიზეზების გამო არ გამოცხადდნენ ხმოსნები: მურომოვი, ტრიანდაფილიდესი, ვაკიე, თავადი ნაკაშიძე, პეშეკეროვი, და ლ. მჭედლოვი.

კრების გახსნისთანავე, ხმოსანი გრიელსკი თხოვს კრების თავმჯდომარეს გააცნოს დამსწრეთ საქმის ვითარება ქალაქის საზოგადოებრივი სამმართველოს წარმომადგენლისა და ბათუმში მენავთობეთა დასახლების მოწყობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე. სუბკომისიას ხელმძღვანელობს ტ. ს. ზაბუგინი.

სხდომის ხელმძღვანელი განმარტავს, რომ საზოგადოებრივი სამმართველოს შუამდგომლობით ბათუმის ლუთერანულ - ევანგელისტურ საეკლესიო საბჭოს მიეცა თანხმობა ვოზნერენსკის ქუჩისა და გურიის შესახვევის კვეთაში ეკლესიის აგებისა და შესაბამისად მიწის ნაკვეთის გადაცემის თაობაზე.

როგორც კრებისათვის ცნობილია, ლუთერანულმა მრევლმა ადრეც მიმართა ამგვარი თხოვნით სათათბიროს, რომელმაც პატივი სცა რა მრევლის შუამდგომლობას, გამოუყო მას ეკლესიის აშენებისათვის ალექსანდრეს ბაღის დასავლეთი ნაწილი, 400 კვ. საჟენის ფართობის. ეს დადგენილება შეცვალა საქალაქო საქმეების საგუბერნიო წარმომადგენლობამ იმის საფუძველზე, რომ დადგენილება გამოტანილი იქნა 1892 წელს, საქალაქო დებულების 71 მუხლის დარღვევით და გარდა ამისა, გადასაცემად გამო-

ყოფილი ეს ნაკვეთი, განკუთვნილი იყო ნაღმოსანთა სადგურის მოთხოვნილებებისათვის. ამჟამად მრევლი განაახლებს რა თავის შუამდგომლობას, მიუთითებს ნაკვეთზე, რომელიც განლაგებულია ვოზნესენსკის ქუჩის და გურიის შესახვევის კვეთაში.

ერთის მხრივ, გასაგებია ქალაქ ბათუმში ლუთერანული ეკლესიის აგების კეთილშობილური მიზანი და ქალაქის ვალია აღმოუჩინოს შესაძლო დახმარება ამ მიზნის უსწრაფეს განხორციელებაში, მაგრამ მეორეს მხრივ, გამომდინარე იქედან, რომ ძალზე მცირეა ქალაქის ნაკვეთები, რომელიც საჭიროა ქალაქის მიმდინარე და შესაძლო მოთხოვნების დასაკმაყოფილებლად და ამდენად, ლუთერანულ – ევანგელისტური მრევლის მიერ მოთხოვნილი ნაკვეთი ქალაქისა ძალზე ფასეულია თავისი სივრცით და განლაგებით, ბათუმის საქალაქო გამგეობას შესაძლოდ და საკმარისად მიაჩნია ხსენებულ საეკლესიო საბჭოს გამოუყოს მხოლოდ ორასი საჟენი მის მიერ მითითებული ნაკვეთისა ვლადიკავკაზის და ვოზნესენსკის ქუჩებზე, შეიტანს რა მანამდე ამ საკითხს მიწის კომისიაზე განსახილველად.

ხმოსანი გრიელსკი მთლიანად და ყოველგვარი პირობის გარეშე უერთდება ლუთერანული მრევლის თხოვნას და საჭიროდ მიიჩნევს პატივი სცენ მრევლის შუამდგომლობას, გამომდინარე იმ მიზნიდან, რის გამოც ითხოვენ აღნიშნულ ნაკვეთს. მისი აზრით ნაკვეთის ფასი ამ შემთხვევაში არავითარ როლს არ თამაშობს.

ხმოსანი ბოგისლოვსკი განმარტავს, რომ რამდენადაც მას ახსოვს, ლუთერანული მრევლი ითხოვდა 70 კვ. საჟენის მიწას და შესაბამისად, თუ მათ მიეცემა 100 კვ. საჟენი, ეს საკმარისზე მეტიც იქნება, მაგრამ გამომდინარე იმ მოსაზრებებიდან, რომლებიც მან მოიყვანა ამ საკითხთან დაკავშირებით პირველი შუამდგომლობის განხილვისას საჭიროდ მიაჩნია, უარი ეთქვას ლუთერანული მრევლს შუამდგომლობაზე, რადგან „ქალაქს არა აქვს თავისუფალი ნაკვეთები“ - აცხადებს ხმოსანი.

შემდგომ ჩატარებული კენჭისყრისას, ლუთერანული მრევლისათვის საქალაქო მიწის ნაკვეტის გამოყოფის საკითხზე – 20 ხმოსანმა მხარი დაუჭირა ამ წინადადებას, 16 კი წინააღმდეგი გამოვიდა.

იმის გამო, რომ კენჭისყრისას უმრავლესობა არ შეესაბამება („არ ეთანხმება“) 1892 წ. საქალაქო დებულების 71 მუხლის მოთხოვნას, ბათუმის საქალაქო სათათბირომ დაადგინა:

შუამდგომლობა ლუთერანული მრევლისათვის მის მიერ მოთხოვნილი საქალაქო ნაკვეთის გამოყოფის შესახებ უარყოფილ იქნეს.

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 320; ფ. 15,16

13

ПРОТОКОЛЪ

Собранія Батумской Городской Думы 19-го Мая 1899 года | продолженіе собранія 17-го Мая 1899 года |.

Собраніе 19-го Мая открыто въ 8 $\frac{1}{2}$ час. вечера подъ председательствомъ, за болѣзнью Городского Головы, замѣстителя его. Члена Управы И.А. Иванова, при наличности 22 гласныхъ, продолжалось же оно въ составѣ 35 гласныхъ : гг. Подолецкаго, Северина, Н. Думбадзе, Гедеванова, Ходжамирова, Кн. Мачутадзе, Гундризера, Фезли - бега - Абашидзе, Кутателадзе, Николадзе, Гогиджанова, Сабашвили, Зіа - бега - Абашидзе, Джакели, Симеониди Симонова, Сабахтаришвили, Оганезова, Пальма, Гріельскаго, Вольскаго, Кикодзе, Еліава, Димитріади, Мчеделова П., Паромбегова, Чхеидзе, Сабаева, Польскаго, Тарумова, Худадова, Михайлиди, Богословскаго, Симулова, Анджапаридзе и Депутата отъ Духовенства о. С. Тотибадзе.

Не явились по неизвѣстной причинѣ гг. гласные : Муромовъ, Тріантафиллидисъ, Вакье, Кн. Накашидзе, Пешекеровъ и Л. Мчеделовъ.-

Сейчасъ по открытіи собранія, гласный Г р и е л ь с к і й проситъ Предсѣдательствующаго ознакомить собраніе съ положеніемъ вопроса о представителѣ отъ Городского Общественнаго Управленія въ составъ прибывшей въ Батумъ, подъ предсѣдательствомъ Т.С. Забугина, суб-коммиссіи по устройству нефтяного городка.-

П р е д с ѣ д а т е л ь с т в у ю щ і й объясняетъ, что на ходатайство Общественнаго Управленія о разрѣшеніи участія пред-

5.

Слѣдуетъ прошеніе церковнаго совѣта Батумскаго Евангелическо Лютеранскаго прихода объ отводѣ въ пользованіе участка городско земли на углу Вознесенской ул. и Гурійскаго переулка подъ постройку церкви.

Лютеранскій приходъ, какъ извѣстно собранію и прежде обращался въ Думу съ подобною же просьбою и Дума, уваживъ ходатайство прихода, отвела ему для постройки церкви Западную часть Алесандровскаго сада, въ размѣрѣ 400 кв. саж. Постановленіе это отмѣнено было Губернскимъ по городскимъ дѣламъ Присутствіемъ на томъ основаніи, что ~~это~~ оно состоялось - де съ нарушеніемъ ст. 71 Го

Полж. 1892 г. и что сверхъ того предпологаемый къ отводу участокъ предназначается - де для потребностей станціи миноносцевъ. Въ настоящее время приходъ возобнавляя свое ходатайство указываетъ на участокъ расположенный на углу Вознесенской ул. и Гурійскаго переулка .-

Съ одной стороны сознавая благость цѣли возведенія лютеранской церкви въ г. Батумѣ и считая долгомъ города оказать посильное содѣйствіе скорѣйшему осуществленію ея , но съ другой, находя въ виду крайней ограниченности числа городскихъ участковъ , потребныхъ для текущихъ и возникающихъ нуждъ города , проеимый церковнымъ совѣтомъ евангелическо - лютеранскаго прихода городской участокъ по пространству и положенію , весьма цѣннымъ , Батумская Городская Управа полагала возможнымъ и достаточнымъ отвести сказанному Совѣту лишь двѣсти саж. изъ намѣченнаго имъ участка по Владикавказской и Вознесенской улицамъ, внеся предварительно этотъ вопросъ на разсмотрѣніе поземельной коммиссіи .

Гласный Г р і е л ь с к і й присоединяется всецѣло и безусловно къ прошенію Лютеранскаго прихода и полагаетъ , въ виду цѣли , для которой участокъ испрашивается , уважить ходатайство прихода , добавляя , что цѣна участка въ данномъ случаѣ не играетъ никакой роли .

Гласный Б о г о с л о в с к і й объясняетъ , что на сколько онъ помнитъ , лютеранскій приходъ испрашивалъ себѣ 70 кв. саж. и , слѣдовательно , если отвести 100 кв. саж. , то это съ избыткомъ хватитъ , но въ общемъ онъ, въ виду высказанныхъ имъ уже при первомъ ходатайствѣ прихода по этому же предмету соображеній , полагаетъ отклонить ходатайство прихода - " у города нѣтъ свободныхъ участковъ - добавляетъ гласный .

По произведенной засимъ баллотировкѣ шарами за отводъ лютеранскому приходу участка городской земли, въ смыслѣ заключенія Управы, подано 20 гол. противъ 16 .-

Въ виду полученнаго по результатамъ баллотировки большинства , несогласнаго съ требованіемъ ст. 71 Гор. Полож.1892 года , Батумская Городская Дума постановила : ходатайство объ отводѣ Лютеранскому приходу испрашиваемаго имъ городского участка отклонить .-

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 320; ფ. 15,16

სრულიად საიდუმლოდ

შინაგან საქმეთა სამინისტრო
ბათუმის პოლიცმეისტერი
21 სექტ. 1911 წ. №604
ქ. ბათუმი

ქ. ბათუმის სამხედრო
გუბერნატორს
პატაკი

კავკასიაში, განსაკუთრებულ საქმეებში მისი იმპერატორობითი უდიდებულესობის თანაშემწე, მოგახსენებთ თქვენს აღმატებულებას, რომ ქ. ბათუმში აქამდე არსებული ლუთერანული ეკლესია (კირხე) 1 აპრილს დახურულია ყოფილი პასტორის ბერნ გოფის ქალაქ ტამბოვში გადაყვანასთან დაკავშირებით, ხოლო ქ. ბათუმში მცხოვრები ლუთერანებისათვის რელიგიური მოთხოვნების შესასრულებლად ქ. ნოვოროსისკიდან მოწვეულია სხვა პასტორი.

პოლიცმეისტერის მ/შემსრულებელი

პოდპოლკოვნიკი (გვარი არ იკითხება)

ფონდი ი-1; აღწ. 1; საქ. 516; ფ. 3

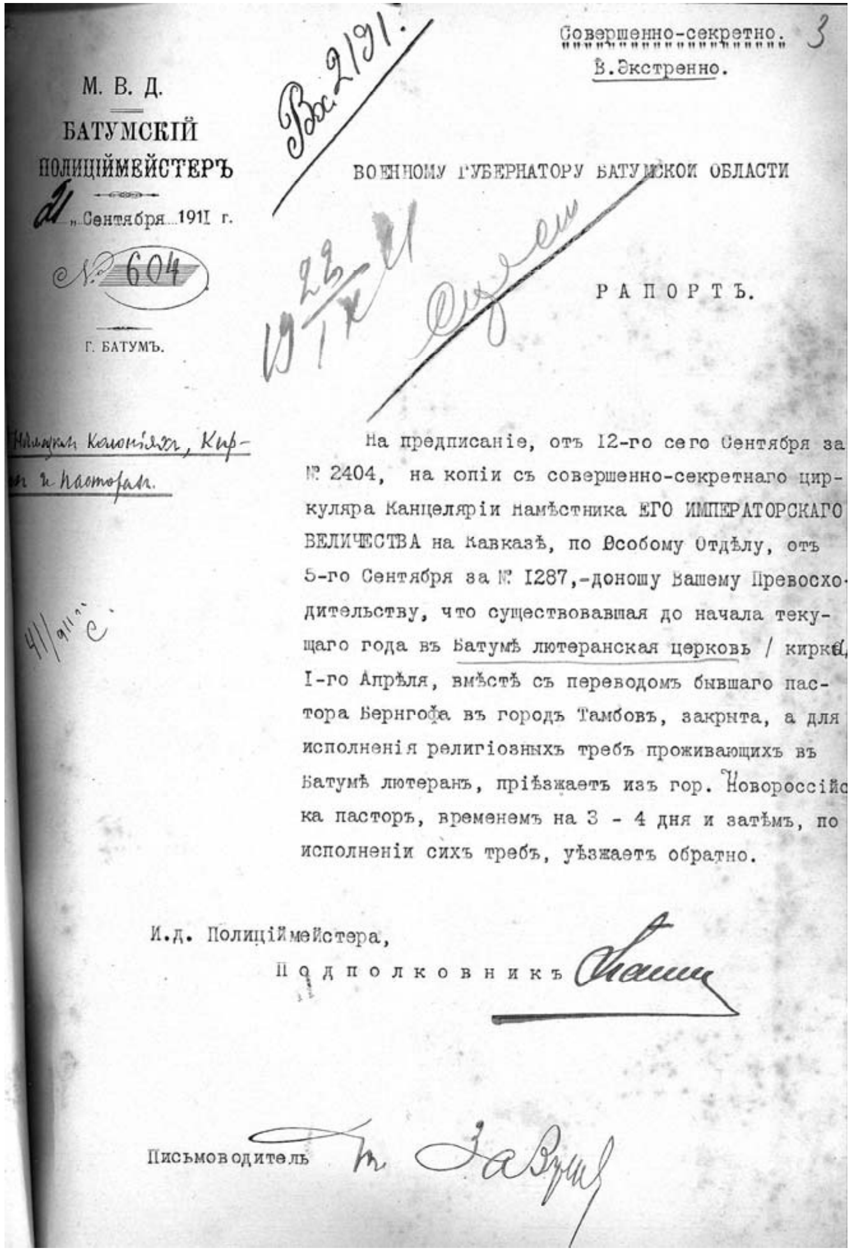

Совершенно-секретно. 3
В.Экстренно.

М. В. Д.
БАТУМСКІЙ
ПОЛИЦІЙМЕЙСТЕРЪ
21 „ Сентября 1911 г.
№ 604
Г. БАТУМЪ.

ВОЕННОМУ ГУБЕРНАТОРУ БАТУМСКОЙ ОБЛАСТИ

РАПОРТЪ.

На предписаніе, отъ 12-го сего Сентября за № 2404, на копіи съ совершенно-секретнаго циркуляра Канцеляріи Намѣстника ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ, по Особому Отдѣлу, отъ 5-го Сентября за № 1287,-доношу Вашему Превосходительству, что существовавшая до начала текущаго года въ Батумѣ лютеранская церковь / кирка/, I-го Апрѣля, вмѣстѣ съ переводомъ бывшаго пастора Бернгофа въ городъ Тамбовъ, закрыта, а для исполненія религіозныхъ требъ проживающихъ въ Батумѣ лютеранъ, пріѣзжаетъ изъ гор. Новороссійска пасторъ, временемъ на 3 - 4 дня и затѣмъ, по исполненіи сихъ требъ, уѣзжаетъ обратно.

И.д. Полиційместера,
Подполковникъ

Письмоводитель

ფონდი ი-1; აღწ. 1; საქ. 516; ფ. 3

უცხოური აღმსარებლობის
სასულიერო საქმეთა დეპარტამენტს

ბათუმის ოლქის
სამხედრო გუბერნატორი
№ -------------
აპრილი 1910
ქ. ბათუმი

თქვენი 1909 წლის 22 დეკემბრის № 10061 ცირკულარის პასუხად სასულიერო საქმეთა დეპარტამენტს გაცნობებთ, რომ ევანგელისტ ქრისტიანთა კავშირის მოღვაწეობა ქ. ბათუმში დაიწყო 1909 წლის მიწურულს. კავშირს თავისი მოღვაწეობის მანძილზე შეუერთდა 22 მორწმუნე წევრი, მათ შორის 13 მამაკაცი და 9 ქალი.

კავშირის მოღვაწეობა გამოიხატებოდა იმაში, რომ მორწმუნეები ვალდებული იყვნენ სამლოცველო სახლში მისულიყვნენ დანიშნულ დღეებში, კვირაში სამჯერ, ლოცვისა და ევანგელისტური ქადაგების მოსასმენად, წმინდა მართლმადიდებლური წარსულიდან.

სამხედრო გუბერნატორის მ/შემსრულებელი
პოლკოვნიკი რომანოვსკი.

კანცელარიის მმართველის მ/შემსრულებელი
(გვარი არ იკითხება)

საქმისწარმოებლის თანაშემწის
მ/შემსრულებელი (გვარი არ იკითხება)

ფონდი: ი-1; აღწ. 1; საქ. 447; ფ. 8.

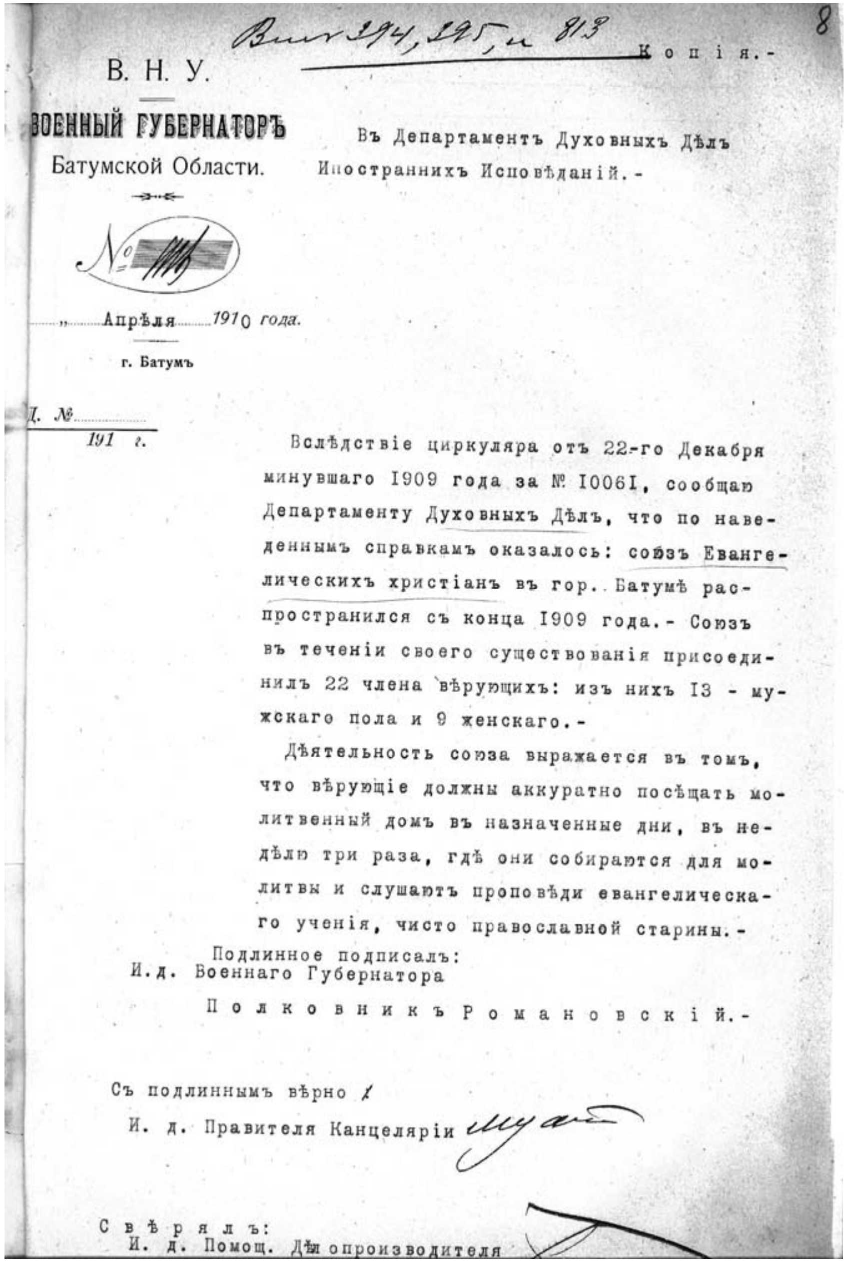
Копія.-

В. Н. У.

ВОЕННЫЙ ГУБЕРНАТОРЪ
Батумской Области.

№ [illegible]

„ Апрѣля 1910 года.

г. Батумъ

Д. №
191 г.

Въ Департаментъ Духовныхъ Дѣлъ Иностранныхъ Исповѣданій.-

Вслѣдствіе циркуляра отъ 22-го Декабря минувшаго 1909 года за № 10061, сообщаю Департаменту Духовныхъ Дѣлъ, что по наведеннымъ справкамъ оказалось: союзъ Евангелическихъ христіанъ въ гор. Батумѣ распространился съ конца 1909 года.- Союзъ въ теченіи своего существованія присоединилъ 22 члена вѣрующихъ: изъ нихъ 13 - мужскаго пола и 9 женскаго.-

Дѣятельность союза выражается въ томъ, что вѣрующіе должны аккуратно посѣщать молитвенный домъ въ назначенные дни, въ недѣлю три раза, гдѣ они собираются для молитвы и слушаютъ проповѣди евангелическаго ученія, чисто православной старины.-

Подлинное подписалъ:
И.д. Военнаго Губернатора
Полковникъ Романовскій.-

Съ подлиннымъ вѣрно
И. д. Правителя Канцеляріи

Свѣрялъ:
И. д. Помощ. Дѣлопроизводителя

ფონდი ი-1; აღწ. 1; საქ. 447; ფ. 8.

ასლი
უცხოური აღმსარებლობის სასულიერო საქმეთა
დეპარტამენტის გამოხმაურებისა
1909 წლის 22 დეკემბერი, №10061
გუბერნატორს

1908 წლის 16 მაისს შინაგან საქმეთა სამინისტრომ დაამტკიცა რუს ევანგელისტთა კავშირის წესდება, რომლის მიზანი იყო მორწმუნე ევანგელისტ – ქრისტიანთა გაერთიანება. რადგან აუცილებელი გახდა ხსენებული კავშირის მოღვაწეობის ხასიათის გამოკვლევა, სასულიერო საქმეთა დეპარტამენტი უმორჩილესად თხოვს თქვენს აღმატებულებას უახლოეს მომავალში გვაცნობოს და დაგვიდასტურეთ ხელწერებით გავრცელდა თუ არა თქვენს გუბერნიაში ხსენებული კავშირის მოღვაწეობა და კონკრეტულად რაში გამოიხატებოდა ეს.

მოთხოვნილი ცნობა წარმოდგენილი იქნას 1 კვირის ვადაში.

5 თებერვალი, 1910 წ. ქ. ბათუმი.

სამხედრო გუბერნატორის მ/შემსრულებელი
პოლკოვნიკი რომანოვსკი

კანცელარიის მმართველის მ/შ - კოზელი

სწორია:
საქმისმწარმოებლის თანაშემწის
მ/შემსრულებელი (არ იკითხება)

№370. ბათუმის ოლქის უფროსს

№371. ართვინის ოლქის უფროსს.

ფონდი ი-1; აღწ. 1; საქ. 447; ფ. 2.

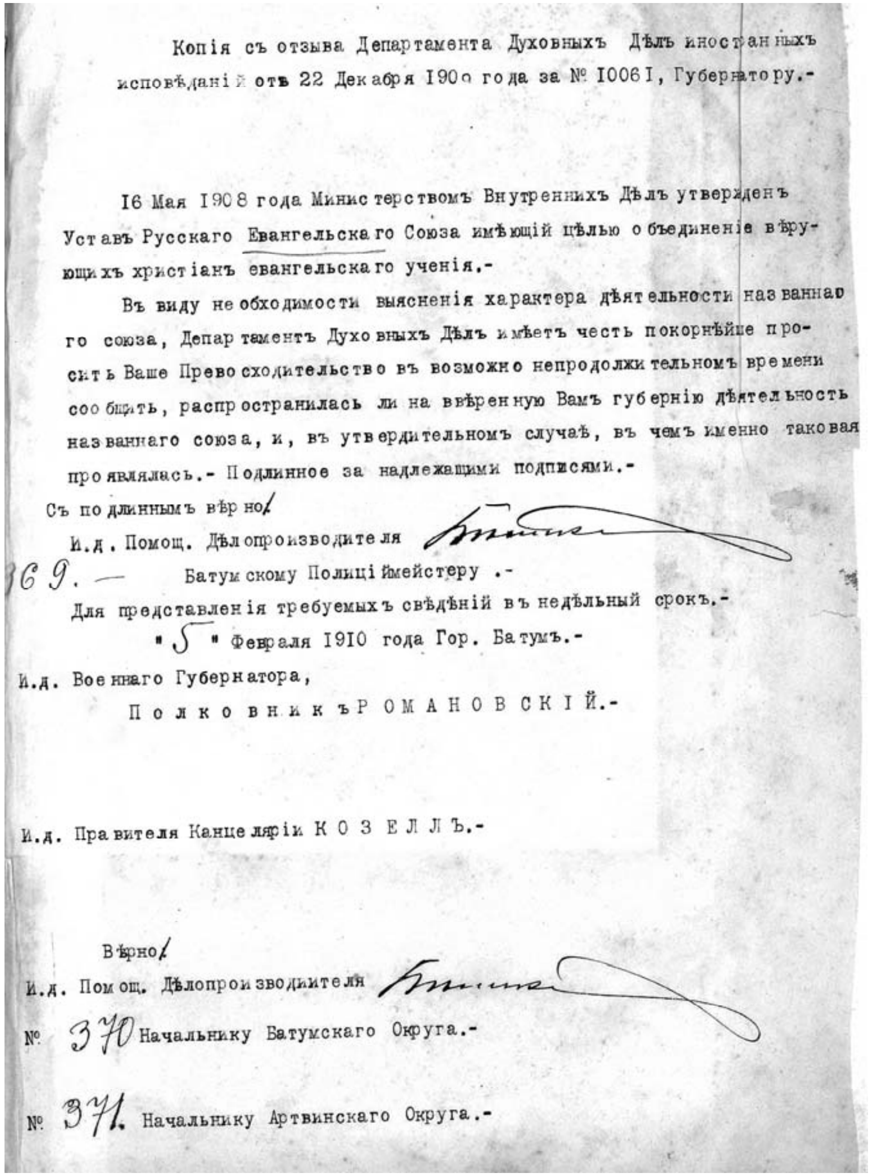
Копія съ отзыва Департамента Духовныхъ Дѣлъ иностранныхъ исповѣданій отъ 22 Декабря 1909 года за № 10061, Губернатору.-

16 Мая 1908 года Министерствомъ Внутреннихъ Дѣлъ утвержденъ Уставъ Русскаго Евангельскаго Союза имѣющій цѣлью объединеніе вѣрующихъ христіанъ евангельскаго ученія.-

Въ виду необходимости выясненія характера дѣятельности названнаго союза, Департаментъ Духовныхъ Дѣлъ имѣетъ честь покорнѣйше просить Ваше Превосходительство въ возможно непродолжительномъ времени сообщить, распространилась ли на ввѣренную Вамъ губернію дѣятельность названнаго союза, и, въ утвердительномъ случаѣ, въ чемъ именно таковая проявлялась.- Подлинное за надлежащими подписями.-

Съ подлиннымъ вѣрно/
И.д. Помощ. Дѣлопроизводителя

369. — Батумскому Полиціймейстеру .-
Для представленія требуемыхъ свѣдѣній въ недѣльный срокъ.-
"5" Февраля 1910 года Гор. Батумъ.-

И.д. Военнаго Губернатора,
Полковникъ РОМАНОВСКІЙ.-

И.д. Правителя Канцеляріи КОЗЕЛЛЪ.-

Вѣрно/
И.д. Помощ. Дѣлопроизводителя

№ 370 Начальнику Батумскаго Округа.-

№ 371. Начальнику Артвинскаго Округа.-

ფონდი ი-1; აღწ. 1; საქ. 447; ფ. 2.

ო ქ მ ი

ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1902 წლის 8 აპრილის მორიგი სხდომისა

მორიგი სხდომა გაიხსნა 8 აპრილს, საღამოს 8. 1/2 საათზე, ქალაქის თავის ივანე ზაქარიას ძე ანდრონიკაშვილის თავმჯდომარეობით, 22 ხმოსნის თანდასწრებით, სხდომა გაგრძელდა 26 ხმოსნის შემადგენლობით: გ. საბაევი, ტრიანტაფილიდისი, გედევანოვი, ჯაყელი, ქიქოძე, ნიკოლაძე, საბაშვილი, ანჯაფარიძე, საბახტარიშვილი, პ. მჭედლოვი, სიმონოვი, ჩხეიძე, ელიავა, გოგიდჯანოვი, ქუთათელაძე, სემეონიდი, ვოლსკი, სიმულოვი, ზია ბეგ აბაშიძე, ხუდადოვი, ტამუროვი, დიმიტრიადი, მიხაილიდი, პარონბეგოვი, პეშეკეროვი და თავადი მაჭუტაძე.

ესწრებოდა სათათბიროს წევრი, მაგრამ არახმოსანი ი. ა. ივანოვი და დეპუტატი სასულიერო წარმომადგენლობიდან ო.ს. თოთიბაძე.

არ გამოცხადდნენ ხმოსნები: ვაკიე, თავადი ნაკაშიძე, პალმა, პოდილეცკი, გუნდრიეზერი, გრიელსკი, ოგანეზოვი, ბოგოსლოვსკი, დუმბაძე, ფეზლი-ბეგ აბაშიძე, ლ. მჭედლოვი, და პოლსკი.

ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1902 წლის 8 აპრილის სხდომაზე, რომელსაც ესწრებოდა 26 ხმოსანი, მოისმინეს ქალაქის თავის მოხსენება ლუთერანული მრევლისათვის ეკლესიის ასაშენებლად ქ. ბათუმში მიწის ნაკვეთის გამოყოფის თაობაზე და ერთხმად მოიწონეს ქალაქის თავის დასკვნა ამ საკითხთან დაკავშირებით: გამოეყოს ლუთერანულ საზოგადოებას ქალაქში მიწის ნაკვეთი 320 კვ. საჟენის ოდენობით მდინარე ანგისის მიდამოების შემდეგ საზღვრებში: სამხრეთით – ბარიატინსკის (ახლ. გორგასალი), ჩრდილოეთით ბებუთოვის, დასავლეთით – პუშკინის ქუჩები.

მიწის ნაკვეთი, რომელზეც ეკლესია აშენდება, გადავა საეკლესიო სარგებლობაში, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ შეწყვეტს ფუნქციონირებას, მიწის ნაკვეთი იმ პერიოდისათვის არსებული შენობა-ნაგებობით უსასყიდლოთ დაუბრუნდება ქალაქს.

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 385; ფ. 8.

ПРОТОКОЛЪ

очередного собранія Батумской Городской Думы 8-го апрѣля I902 года .

Очередное собраніе 8 апрѣля открыто въ 8 $\frac{I}{2}$ час. вечера , подъ предсѣдательствомъ Городского Головы Кн. Ивана Захаровича Андроникова , при наличности 22 гласныхъ , продолжалось же оно въ составѣ 26 гласныхъ : гг. Сабаева , Тріантафиллидеса , Гедеванова , Джакели , Кикодзе , Николадзе , Сабашвили , Анджапаридзе , Сабахтаришвили , П. Мчеделова , Симонова , Чхеидзе , Еліава , Гогиджанова , Кутателадзе , Симеониди , Вольскаго , Симулова , Зіа - бега - Абашидзе , Худадова , Тарумова Димитріади , Михайлиди , Паронбегова , Пешекерова и кн. Мачутадзе .

Присутствуетъ членъ Управы не изъ числа гласныхъ И.А. Ивановъ и депутатъ отъ духовенства о. С. Тотибадзе .

Не явились гг. гласные : Ваkье , Кн. Накашидзе , Пальмъ, Подолецкій , Гундризеръ , Гріельскій , Оганезовъ , Богословскій , Думбадзе , Абашидзе - Фезли - бегъ , Мчеделовъ Л. и Польскій . Изъ нихъ : гг. Кн. Накашидзе и гг. Гундризеръ , Оганезовъ , Думбадзе и Польскій по случаю отсутствія изъ Батума и Богословскій - по служебнымъ дѣламъ , отъ остальныхъ

до 4-хъ руб. за саж. въ годъ.

Городская Дума, въ составѣ 26 гласныхъ, въ собранiи 8 апрѣля 1902 года, выслушавъ изложенное, единогласно постановила: 1| Опредѣленiе Думы 24 сентября 1901 г., о размѣрѣ арендной платы въ 6 руб. за саж. въ годъ съ испрашиваемаго въ аренду Россiйскимъ Обществомъ участка въ 331,5 кв. саж. отмѣнить и 2| настоящее заключенiе Управы объ опредѣленiи размѣра этой платы въ 4 руб. за саж. въ годъ одобрить.

5.

Батумская Городская Дума, въ составѣ 26 гласныхъ, въ собранiи 8 апрѣля 1902 г., выслушавъ докладъ Городской Управы по вопросу объ отводѣ Батумскому лютѐранскому приходу городского участка подъ постройку церкви, единогласно одобрила слѣдующее заключенiе Управы по сему предмету: отвести лютеранскому Об-ву городской участокъ, мѣрою въ 320 кв. саж., расположенный въ басейнѣ р. Ангисы, въ границахъ: съ В. городской участокъ, Ю.- Барятинская ул., С.- Бебутовская и З.- Пушкинская ул., подъ постройку церкви, съ тѣмъ, чтобы участокъ этотъ оставался въ пользованiи церкви, пока таковая будетъ существовать, въ случаѣ же упраздненiя церкви участокъ долженъ быть возвращенъ городу со всѣми постройками, какiя къ тому времени будутъ на немъ находиться, безвозмездно.

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 385; ფ. 8.

ო ქ მ ი

ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1899 წლის 15 ნოემბრის მორიგი სხდომისა

15 ნოემბრის მორიგი სხდომა გაიხსნა საღამის 8 საათზე ქალაქის თავის ლ. ნ. ასათიანის თავმჯდომარეობით, 17 ხმოსნის მონაწილეობით. სხდომა გაგრძელდა 32 ხმოსნის შემადგენლობით, ბატონები: ქიქოძე, დიმიტრიადი, პოლსკი, სიმულოვი, გედევანოვი, გუნდრიეზერი, თავადი ნაკაშიძე, პოდოლეცკი, სევერინი, მურომოვი, ხოჯამიროვი, ოგანეზოვი, საბაევი, ვოლსკი, მაჭუტაძე, ელიავა, ჩხეიძე, ჯაყელი, გოგიჯანოვი, ანჯაფარიძე, დუმბაძე, ხუდადოვი, გრიელსკი, ქუთათელაძე, საბახტარიშვილი, სიმონოვი, მიხაილიდი, პალმა, პარონზეგოვი, ნიკოლაძე, მჭედლოვი, პ. ტრიანტაფილიდისი და დეპუტატი სასულიერო წარმომადგენლობიდან ო.ს თოთიბაძე.

შეტყობინება სხდომაზე დაუსწრებლობის შესახებ გამოაგზავნეს ხმოსნებმა: ზია-ბეგ აბაშიძემ და ბოგოსლოვსკიმ. პირველმა ავადმყოფობის, ხოლო მეორემ სამსახურეობრივი დავალების გამო.

არ ესწრებოდნენ და არც შეტყობინება გამოუგზავნიათ ხმოსნებს: ვაკიე, სემეონიდი, პეკეშეროვი, თარუნოვი და მჭედლოვი.

მოისმინეს ლუთერანულ – ევანგელისტური საეკლესიო საბჭოს განცხადება ევანგელისტურ – ლუთერანული მრევლისათვის ბათუმში პეტერბურგისა და თბილისის ქუჩებს შორის ეკლესიის ასშენებლად მიწის ნაკვეთის გამოყოფაზე და ამ საკითხზე თვითმმართველობის დასკვნა. თბილისისა და პეტერბურგის ქუჩების რეგულირებისა და შეერთების და ამ ქუჩებისა და აჭარის ქუჩის დაბოლოებების შეერთების შედეგად წარმოიქმნა 251,3 კვ. საჟენის მოედანი. ერთის მხრივ ლუთერანული ეკლესიის საბჭომ, ხოლო მეორეს მხრივ ქალაქის ადმინისტრაციამ თხოვნით მიმართა სათათბიროს ეკლესიისა და საჯარო ბიბლიოთეკისათვის შენობების ასაგებად მიწის ნაკვეთის გამოყოფის თაობაზე.

ქალაქის სათათბიროს მიერ წარმოდგენილ თხოვნაზე საქალაქო თვითმმართველობა საჭიროდ მიიჩნევს ამ საკითხის გადადებას, რადგან მოედანი, რომელზეც არის საუბარი, ემსახურება და უნდა ემსახურებოდეს მასზე გამავალი ქუჩების დაკავშირებას, წინააღმდეგ შემთხვევაში ამ ტერიტორიაზე შენობების აგება ესთეთიკურად დაარღვევს ქალაქის იერსახეს.

თვითმმართველობა მიიჩნევს, რომ აღნიშნული შენობებისათვის მიწის ნაკვეთი გამოიყოს იქ, სადაც ადრე სამხედროები იყვნენ განთავსებულნი და ახლა ელექტრონული განათების სადგური შენდება. ამ დაწესებულებებს შორის მიწის ნაკვეთის

განაწილებაზე თვითმმართველობის მიერ მოწონებული და მიღებული დადგენილება წარმოდგენილი იქნას უახლოეს დროში.

1899 წლის 15 ნოემბერს სხდომაზე, მოისმინა რა თვითმმართველობის მიერ წარმოდგენილი დასკვნა, ბათუმის საქალაქო სათათბირომ 32 ხმოსნის შემადგენლობით, ერთხმად დაადგინა:

მოწონებული იქნას წარმოდგენილი დასკვნა და შესაბამის სამსახურს დაევალოს მისი შერულება.

ფონდი: ი-7, ს. 330, ფ. 7-8

ПРОТОКОЛЪ

очередного собранія Батумской Городской Думы I5-го Ноября I899 года .

Очередное собраніе I5-го Ноября открыто въ 8 час. вечера подъ предсѣдательствомъ Городского Головы Л.Н. Асатіани , при наличности I7 гласныхъ , продолжалось же оно въ составѣ 32 гласныхъ гг. Кикодзе , Димитріади , Польскаго , Симулова , Гедеванова , Гундризера , Кн. Накашидзе , Подолецкаго , Северина , Муромова , Ходжамирова , Огонезова , Сабаева , Вольскаго, Мачутадзе Еліава , Чхеидзе , Джакели , Гогиджанова , Анджапаридзе , Думбадзе , Худадова , Гріельскаго , Кутателадзе , Сабахтаришвили , Симонова , Михайлиди , Пальма , Паронбегова , Николадзе , Мчеделова П. , Тріантафиллидиса , и депутата отъ духовенства о. С. Тотибадзе .

Прислали извѣщеніе о неприбытіи гг. гласные : Зіа - бегъ - Абашидзе , и Богословскій , первый по болѣзни , второй - по служебнымъ занятіямъ . Не явились и не прислали извѣщенія о причинахъ неявки гг. гласные : Вакье , Симеониди , Пешекеровъ , Тарумовъ и Мчеделовъ Л.

Въ собраніи происходило слѣдующее :

По прочтеніи Городскимъ Секретаремъ протоколовъ собраній - очередного I-го Ноября и чрезвычайнаго 8-го Ноября с.г. которые безъ возраженія были приняты , а затѣмъ и подписаны присутствовавшими въ тѣхъ собраніяхъ гласными , Предсѣдатель по поводу сос

2 .

Слушается заявленіе церковнаго совѣта Батумскаго Евангели

8

ческо-лютеранскаго прихода объ отводѣ городского участка на углу Петербургской и Тифлисской улицъ подъ постройку приходской церкви съ слѣдующимъ заключеніемъ Управы .

Отъ регулированія Тифлисской и Петербургской улицъ у соединенія ихъ образовалась площадь въ количествѣ 251,3 кв. саж. заключеннаго между этими улицами и улицею Аджарскою . На эту площадь служащую теперь проѣздомъ , выходятъ улицы въ пяти направленіяхъ.

Нынѣ , съ одной стороны Совѣтъ Церковнаго прихода Лютеранскаго исповѣданія , а съ другой - администрація разрѣшенной къ открытію библіотеки для народнаго чтенія , обратилась съ просьбами объ отводѣ означенной площади для постройки на ней - первый - церкви и второй зданія , для библіотеки .

Представляя обѣ эти просьбы Городской Думѣ , Городская Управа полагаетъ таковыя отклонить , такъ какъ площадь , о которой идетъ рѣчь , служитъ и должна служить цѣлямъ сообщенія въ виду большого на ней разъѣзда , для котораго окружающихъ ее улицъ , если таковыя выдѣлить , будетъ не достаточно и такъ какъ возведеніе на ней построекъ нарушило бы эстетическій вкусъ въ смыслѣ благообразія , которымъ городъ не вправѣ не считаться . Но съ симъ вмѣстѣ сочувствуя вполнѣ цѣлямъ , которыя преслѣдуетъ Совѣтъ Прихода и администрація библіотеки , Управа полагаетъ отвести имъ соотвѣтственное количество земли на городскомъ участкѣ , гдѣ были прежде кузни , и гдѣ строится станція электрическаго освѣщенія , выдѣливъ прежде всего часть для этой станціи , потому распредѣленію участка между всѣми этими учрежденіями , которое Управа , въ случаѣ одобренія настоящаго постановленія , имѣетъ представить въ

ніе 2% съ выяснившейся на торгахъ суммы на техническій надзоръ по постройкѣ .

непродолжительномъ времени .

Батумская Городская Дума , въ составѣ 32 гласныхъ , въ собраніи 15-го Ноября 1899 года , выслушавъ приведенное заключеніе Управы , единогласно постановила : таковое одобрить и поручить ей же исполнить .

ფონდი: ი-7, ს. 330, ფ. 7-8

ბერძნული ეკლესია

ცნობები ეკლესიის შესახებ
ნიკოლოზის ბერძნული ეკლესია
გურია-სამეგრელოს ეპარქია
ქ. ბათუმი
1914 წ.

1) ეკლესია აგებულია 1865 წ. მრევლის მიერ.
2) შენობა არის ქვის, ასეთივე სამრეკლოთი, დახურულია მოთუთიებული რკინით.
3) ერთი სატრაპეზო - სასწაულთმოქმედი ნიკოლოზის სახელობის.
4) ინვენტარი საკმარისია
5) შტატში არის 2 მღვდელი, ერთი მეფსალმუნე
6) ერთ მღვდელს აქვს 300 მანეთი, მეფსალმუნეს 100 მან, ხოლო მეორე მღვდელს ანაზღაურება არა აქვს.
7) 1914 წლის შემოსავლებიდან შემოსულია 800 მან. სხვა წყარო მრევლის შენახვისა და მათი შემოსავლების შესახებ არ არის.
8) ეკლესიის ირგვლივ არსებული მიწების რაოდენობა - ეკლესიას მიწა არა აქვს.
9) საეკლესიო მიწის ხარისხი – არა
10) საშუალო შემოსავალი არსებული მიწებიდან – არ არის.
11) ქვის სახლები საეკლესიო მსახურთათვის აშენებულია მრევლის მიერ ეკლესიისათვის განკუთვნილ მიწაზე, რომელიც ეკლესიის კუთვნილებაა და აგებულია 1894-1899 წწ.
12) სახლების მდგომარეობა – დაძველებული
13) ეკლესია კონსისტორიიდან (ეპარქიიდან) დაშორებულია 90 ვერსით.
14) ახლომდებარე ეკლესია: ბათუმის მიქაელ – მთავარანგელოზის
15) მასთან მიწერილი ეკლესია: სოფ. ყოროლისთავის წმინდა საწაულთმოქმედი და მკურნალი პანტელეიმონის სახ. ქვის ტაძარი (აგებულია 1898 წელს)
16) სამლოცველო სახლები, სასაფლაო შენობები ეკლესიასთან არ არის.
17) საეკლესიო ქონების აღწერა დაწყებულია 1897 წლიდან, ინახება სრულყოფილად.
18) ეკლესიის შემოსავალ – გასავლის წიგნი თასმითა და ბეჭდით ინახება სრულყოფილად, გადმოცემულია ეპარქიის კანცელარიისაგან.
19) მეტრიკის ასლები ინახება სრულყოფილად, 1884 წლიდან

20) საძიებო წიგნი, რომელიც გამოცემულია 1912 წლიდან, ინახება თასმითა და ბეჭდით.
21) აღსარების ჩანაწერები ინახება 1884 წლიდან.
22) საეკლესიო წრისათვის განკუთვნილი წიგნები შემონახულია 2 ეგზემპლარად, საეკლესიო ბიბილიოთეკაში საკითხავად წიგნები არ არის.
23) საეკლესიო თანხები ინახება საეკლესიო ბეჭდით ეკლესიის მნათესთან.
24) არსებული სამრევლო სკოლები: ქალთა ერთკლასიანი საეკლესიო-სამრევლო სკოლა, ვაჟთა 2 კლასიანი საზოგადოებრივი სკოლა. საეკლესიო სკოლა განთავსებულია საზოგადოებრივ სახლში უსასყიდლოდ. ხაზინიდან გაიცემა 720 მან, ბათუმიდან 200 მან. ეკლესიიდან 400 მან. სწავლობს ... ვაჟი, 140 ქალი
25) ეკლესიის მნათე – ახილას დიმიტრის ძე დიმიტრიადი, მოვალეობას ასრულებს 1914 წლის 19 მაისიდან.
26) უწმინდესმა მრევლი უკანასკნელად მოინახულა (არ წერია) წელს.

ეკლესიის წინამძღვარი: მღველი კ. ცანდელოვი

მღვდელი : არ იკითხება

მეფსალმუნე: არ იკითხება

ფონდი ი-54; აღწ. 1; საქ. 25; ფ. 1,2.

ѳ) Земли при церкви состоитъ: усадебной вмѣстѣ съ погостомъ церковнымъ – десят. – квадр. саж., пахатной – десят. – квадр. саж., сѣнокосной – десят. – квадр. саж., ——— ——— ——— въ разстояніи – отъ церкви. Всего – десят. – квадр. саж.. нѣтъ.

і) Качество церковной земли: нѣтъ.

аі) Средній доходъ ея приносимый: нѣтъ.

ві) Дома для священно и церковно-служителей на церковной усадебной землѣ каменные построены тщаніемъ прихожанъ въ оградѣ церкви. въ 1894 и 1899 году и составляютъ собственность церкви.
Другія зданія, принадлежащія церкви: нѣтъ.

гі) Состояніе домовъ: ветхи.

2

186

ді) Разстояніемъ сія церковь отъ Консисторіи въ 90 верстахъ, отъ мѣстнаго благочиннаго въ — — — — — въ – верстахъ, отъ уѣзднаго города — — — въ – верстахъ отъ — — — въ – верстахъ; почтовый адресъ церкви:

г. Батумъ. Николаевская Греческая церковь.

еі) Ближайшія къ сей церкви: Батумская Михаило-Архангельская.

ѕі) Приписанныхъ къ сей церкви церквей 1 часовенъ нѣтъ.
Приписная: въ сел. Королистави, каменная, во имя Святителя, Чудотворца и Целителя Пантелеимона, построенная въ 1898 году

зі) Домовъ кладбищныхъ и молитвенныхъ домовъ, къ сей церкви приписанныхъ нѣтъ.

иі) Опись церковному имуществу заведена съ 1897 года, хранится въ цѣлости, провѣрена въ — году.

ѳі) Приходо-расходныя книги о суммахъ свѣчной и церковной за шнуромъ и печатію, Епархіальною Канцеляріею даны 12 Февраля 1913 года, ведутся и хранятся въ цѣлости.

к) Копіи съ метрическихъ книгъ хранятся въ цѣлости съ 1884 года.

ка) Въ обыскной книгѣ, выданной въ 1912 году, дня, за шнуромъ и печатію, писанныхъ листовъ, не писанныхъ.

кв) Исповѣдныя росписи находятся въ цѣлости съ 1884 года.

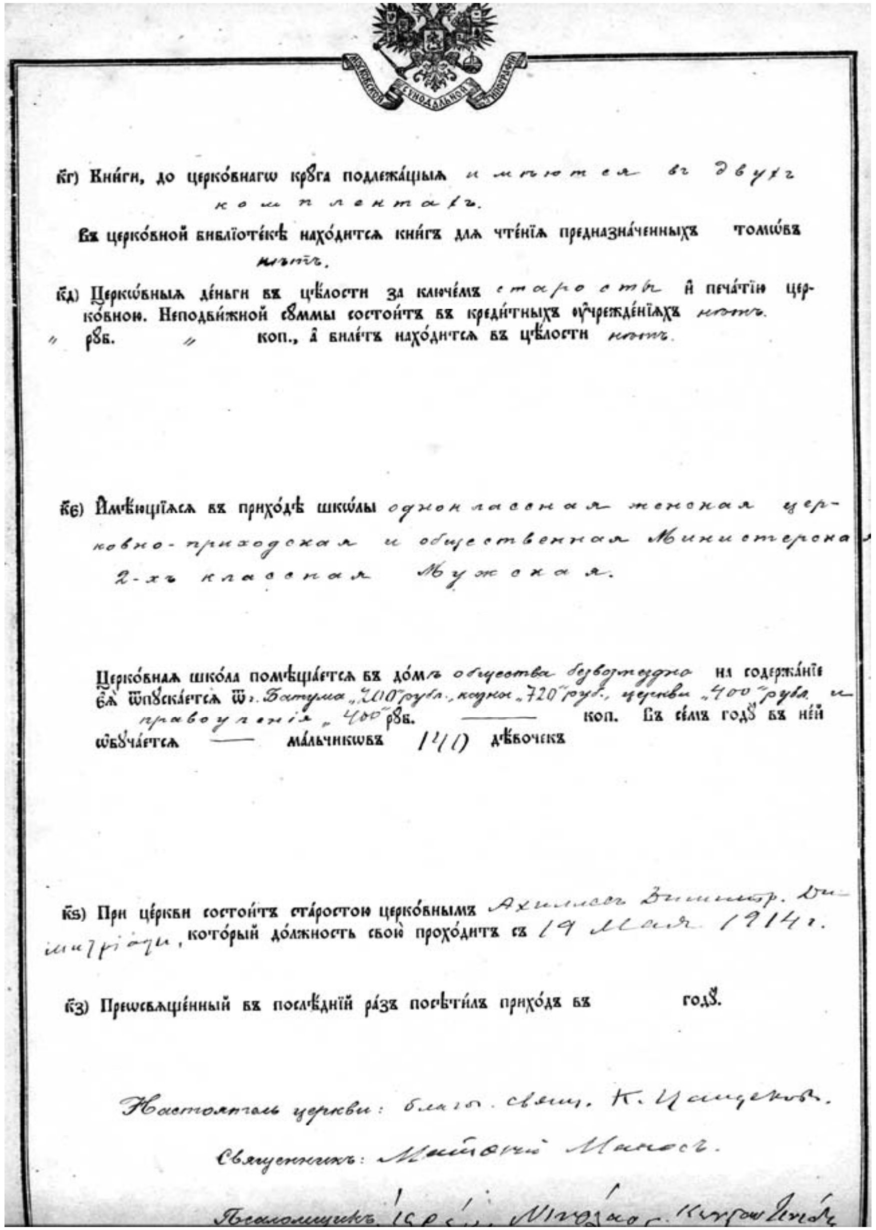

кг) Книги, до церковнаго круга подлежащия имеются в двух комплектах.

В церковной библиотеке находится книг для чтения предназначенных томов нет.

кд) Церковныя деньги в целости за ключем старосты и печатию церковною. Неподвижной суммы состоит в кредитных учреждениях нет. " руб. " коп., а билет находится в целости нет.

ке) Имеющияся в приходе школы одноклассная женская церковно-приходская и общественная Министерская 2-х классная мужская.

Церковная школа помещается в доме общества безвозмездно на содержание ея отпускается от г. Батума "200" рубл., казны "720" руб., церкви "400" рубл. и правоучения "400" руб. — коп. В сем году в ней обучается — мальчиков 140 девочек

кѕ) При церкви состоит старостою церковным Ахиллесов Димитр. Димитріади, который должность свою проходит с 19 Мая 1914 г.

кз) Преосвященный в последний раз посетил прихода в год.

Настоятель церкви: благ. свящ. К. Цанцелов.

Священник: Матвей Манос.

Псаломщик: ...

ფონდი ი-54; აღწ. 1; საქ. 25; ფ. 1,2.

დაგვის ღვთისმშობლის მიძინების სახელობის ტაძრის აღწერილობა.
1915

1) ტაძარი აგებულია 1908 წ. მრევლის მიერ
2) ქვის შენობა, თუთიით დახურული, ხის სამრეკლო
3) ერთი სატრაპეზო - წმ. ღვთისმშობლის სახელობის.
4) ინვენტარი არასაკმარისია
5) შტატით ირიცხება ერთი მღვდელი და მეფსალმუნე მღვდლის ჯამაგირი განისაზღვრება 392 მანეთით, მეფსალმუნის 122 მ. 50 კაპ.
6) 1915 წელს შემოვიდა 135 მანეთი.
7) შემოსავლის წყარო - მრევლის შენახვისა და მათი შემოსავლების შესახებ - არ არის
8) ეკლესიას მიწა არა აქვს
9) საეკლესიო მიწის ხარისხი-
10) საშუალო შემოსავალი არსებული მიწებიდან-
11) სახლები საეკლესიო მსახურთათვის – არ არის
12) სახლების მდგომარეობა
13) ეკლესია კონსისტორიიდან (ეპარქიიდან) დაშორებულია 180 ვერსით ეკლესიის საფოსტო მისამართი: სოფ. დაგვის ღვთისმშობლის მიძინების ბერძნ. ეკლესია
14) ახლომდებარე ეკლესია სოფ. აჭის წმ. გიორგის ეკლესია.
15) მასთან მიწერილი ეკლესია არ არის
16) სამლოცველო სახლები, სასაფლაო შენობები ეკლესიასთან არ არის
17) საეკლესიო ქონების ნუსხათა წიგნი შემოღებულია 1900 წლიდან, ინახება სრულყოფილად
18) ეკლესიის შემოსავალ – გასავლის წიგნი თასმითა და ბეჭდით ინახება კანცელარიაში სრულყოფილად.
19) მეტრიკის წიგნები ინახება სრულყოფილად 1887 წლიდან.
20) საძიებო წიგნი გამოცემულია 1903 წელს, ინახება ბეჭდითა და თასმით, 155 ფურცელი შევსებულია, 52 თავისუფალი
21) აღსარების ჩანაწერები ინახება სრულყოფილად 1887 წლიდან
22) საეკლესიო წრისათვის განკუთვნილი წიგნები საკმარისია, საეკლესიო ბიბლიოთეკაში საკითხავი წიგნები არ არის,
23) საეკლესიო თანხა ინახება გასაღებით და ბეჭდით ეკლესიაში მნათესთან.
24) ეკლესიასთან არის ერთკლასიანი ვაჟთა სამრევლო სკოლა 1910 წლიდან,
ხოლო ქალთა 1911 წლიდან.

25) ეკლესიაში მნათე პანაიოტ ეფრემიდი მოღვაწეობს 1914 წლიდან.
26) უწმინდესმა მრევლი მოინახულა 1911 წელს.

მღვდელი - ხრისტოფორ პოპანდოპულო

მეფსალმუნე - თეოდორ ლეონიდი

ფონდი ი-54; აღწ. 1; საქ. 25; ფ. 17,18

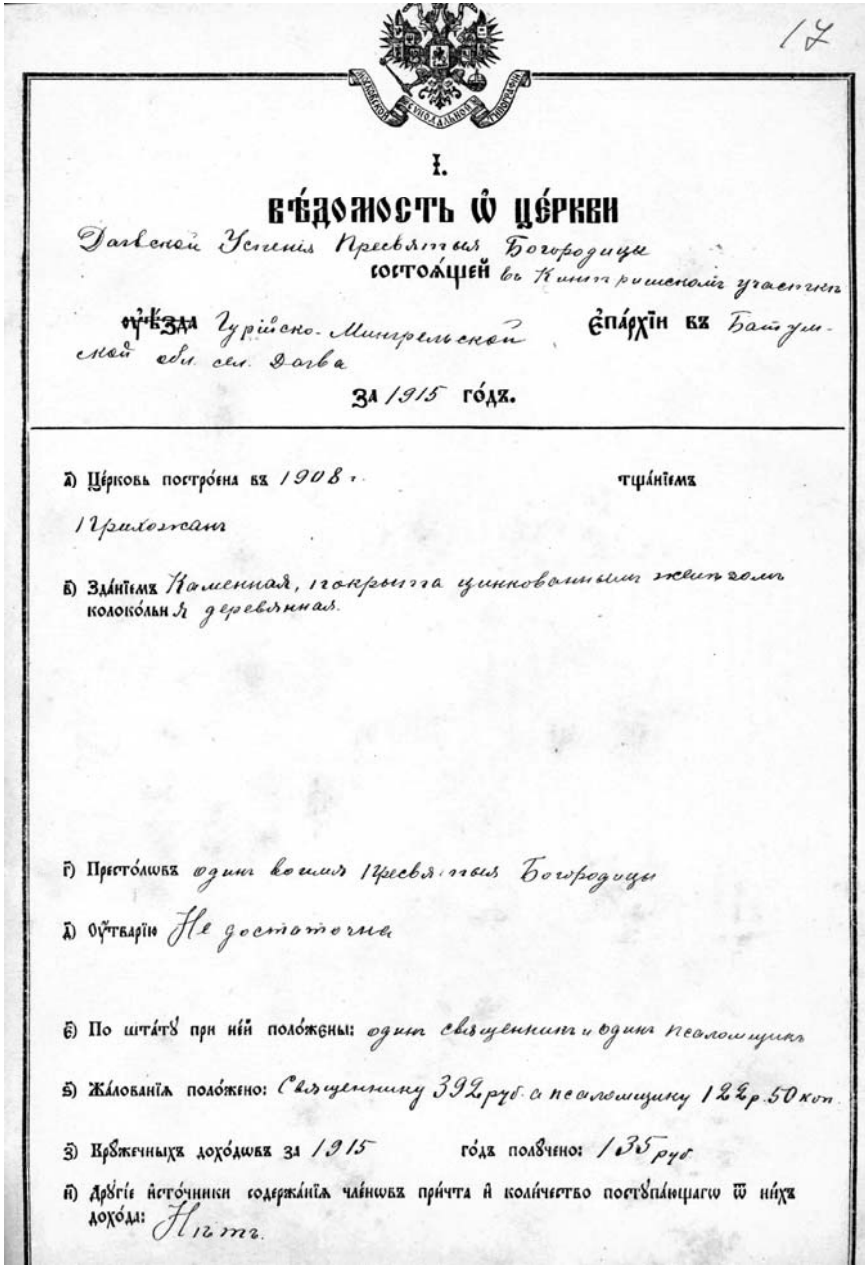

17

І.

ВѢДОМОСТЬ О ЦЕРКВИ

Дагвской Успенія Пресвятыя Богородицы состоящей въ Кинтришском участке

уѣзда Гурийско-Мингрельской епархіи въ Батумской обл. сел. Дагва

за 1915 годъ.

а) Церковь построена въ 1908 г. тщаніемъ прихожан

б) Зданіемъ Каменная, покрыта цинкованным железом колокольня деревянная.

г) Престоловъ один во имя Пресвятыя Богородицы

д) Утваріи Не достаточна

е) По штату при ней положены: один священник и один псаломщик

ѕ) Жалованія положено: Священнику 392 руб. а псаломщику 122 р. 50 коп.

з) Кружечныхъ доходовъ за 1915 годъ получено: 135 руб.

и) Другіе источники содержанія членовъ причта и количество поступающаго от нихъ дохода: Нет.

ѳ) Земли при церкви состоитъ: усадебной вмѣстѣ съ погостомъ церковнымъ десят. квадр. саж., пахатной десят. квадр. саж., сѣнокосной десят. квадр. саж.,

въ разстоя-
ніи отъ церкви. Всего десят. квадр. саж..

Нѣтъ

і) Качество церковной земли:

аі) Средній доходъ ею приносимый: } *Нѣтъ*

ві) Дома для священно и церковно-служителей на церковной усадебной землѣ построены тщаніемъ
въ годъ и составляютъ собственность
Другія зданія, принадлежащія церкви: } *Нѣтъ*

гі) Состояніе домовъ:

18

ді) Разстояніемъ сія церковь отъ Консисторіи въ *180* верстахъ, отъ мѣстнаго благочиннаго въ въ *30* верстахъ, отъ уѣзднаго города въ верстахъ отъ въ верстахъ; почтовый адресъ церкви:

М. Комаровское сел. Дагва, Успенская Греческая церковь

еі) Ближайшія къ сей церкви: *Агновская Св. Георгія*

ѕі) Приписанныхъ къ сей церкви церквей часовенъ *Нѣтъ*

зі) Домовъ кладбищныхъ и молитвенныхъ домовъ, къ сей церкви приписанныхъ *Нѣтъ*

иі) Опись церковному имуществу заведена съ *1900* года, хранится въ цѣлости, провѣрена въ году.

ѳі) Приходо-расходныя книги о суммахъ свѣчной и церковной за шнуромъ и печатію, *Епарх. Канц.* даны *мая 31-го дня 1914* года, ведутся хранятся въ цѣлости.

к) Копіи съ метрическихъ книгъ хранятся въ цѣлости съ *1887* года.

ка) Въ обыскной книгѣ, выданной въ *1903* году, дня, за шнуромъ и печатію, *155* писанныхъ листовъ, *103* не писанныхъ. *52*

кв) Исповѣдныя росписи находятся въ цѣлости съ *1887* года.

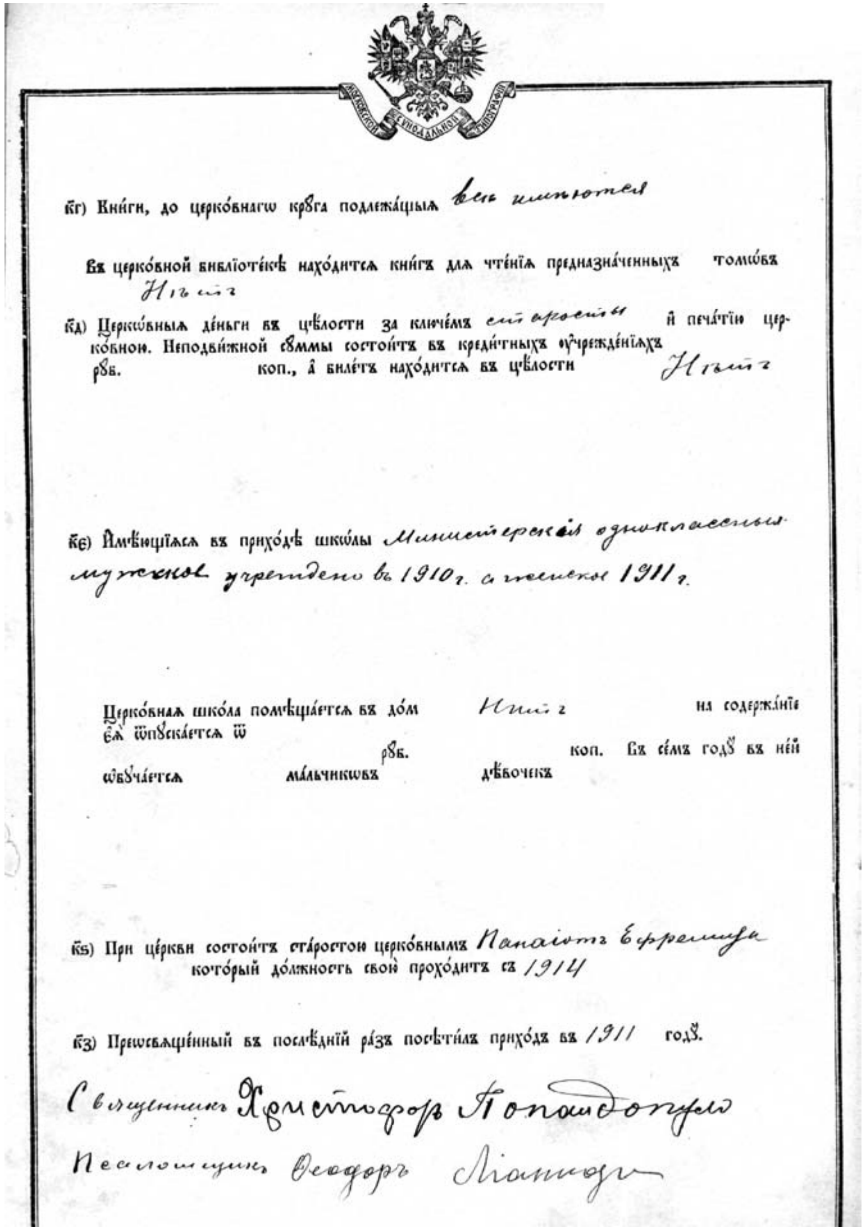

кг) Книги, до церковнаго круга подлежащыя все имеются

Въ церковной библiотекѣ находится книгъ для чтенiя предназначенныхъ томовъ
Нѣтъ

кд) Церковныя деньги въ цѣлости за ключемъ старосты и печатiю церковною. Неподвижной суммы состоитъ въ кредитныхъ учрежденiяхъ
руб. коп., а билетъ находится въ цѣлости Нѣтъ

ке) Имѣющiяся въ приходѣ школы Министерской одноклассныя мужское учреждено въ 1910 г. а женское 1911 г.

Церковная школа помѣщается въ домѣ Нѣтъ на содержанiе ея отпускается отъ руб. коп. Въ семъ году въ ней обучается мальчиковъ дѣвочекъ

кѕ) При церкви состоитъ старостою церковнымъ Панаiотъ Ефремиди который должность свою проходитъ съ 1914

кз) Преосвященный въ послѣднiй разъ посѣтилъ приходъ въ 1911 году.

Священникъ Христофоръ Попандопуло
Псаломщикъ Феодоръ Лiаниди

ფონდი ი-54; აღწ. 1; საქ. 25; ფ. 17,18

ცნობები ეკლესიების შესახებ

წმინდა გიორგის ბერძნული ეკლესია
ბათუმის ოლქი,
გურია-სამეგრელოს ეპარქია
1915 წ.

1) ეკლესია აშენებულია 1891 წ. მრევლის მიერ
2) ქვის შენობა დახურული . . . . . , სამრეკლოს გარეშე
3) ერთი სატრაპეზო წმინდა გიორგის სახელობის
4) ინვენტარი არასაკმარისია
5) შტატით არის ერთი მღვდელი და ერთი მეფსალმუნე
6) მღვდლის ჯამაგირი განისაზღვრება 392 მან. მეფსალმუნის 122 მან. 50 კაპ.
7) 1915 წლის შემოსავლებიდან მიღებულია 35 მან.
8) სხვა წყარო მრევლის შემადგენლობისა და მათი შემოსავლების შესახებ არ არის.
9) ეკლესიის ირგვლივ არსებული მიწების რაოდენობა - ეკლესიას მიწა არა აქვს.
10) საეკლესიო მიწის ხარისხი – არ არის
11) საშუალო შემოსავალი არსებული მიწებიდან – არა
12) მღვდლისა და ეკლესიაში მომსახურე პერსონალის საცხოვრებელი სახლების ადგილმდებარეობა-
მრევლი ცხოვრობს საკუთარ სახლებში
13) სახლების მდგომარეობა
14) ეკლესია კონსისტორიიდან (ეპარქიიდან) დაშორებულია 180 ვერსით, ადგილობრივი ... 17 ვერსით, ქალაქ ბათუმიდან 17 ვერსით.
15) ახლომდებარე ეკლესია: დაგვის მიძინების (მარიამის) ეკლესია, დაშორებულია 8 ვერსით.
16) მასთან მიწერილი ეკლესია არ არის.
17) სამლოცველო სახლები, სასაფლაო შენობები ეკლესიასთან არ არის
18) საეკლესიო ქონების აღწერა დაწყებულია 1902 წლიდან ინახება სრულყოფილად.
19) ეკლესიის შემოსავალ - გასავლის წიგნი თასმითა და ბეჭდით ინახება სრულყოფილად ეპარქიის კანცელარიაში.
20) მეტრიკის ასლები ინახება სრულყოფილად 1893 წლიდან.
21) საძიებო წიგნი, რომელიც გამოცემულია 1912 წელს, ინახება თასმითა და ბეჭდით, აქედან 46 ფურცელი შევსებულია, 74 თავისუფალი.
22) აღსარების ჩანაწერები ინახება სრულყოფილად 1893 წლიდან.

23) საეკლესიო წრისათვის განკუთვნილი წიგნები არ არის, საეკლესიო ბიბლიოთეკაში საკითხავი წიგნები არ არის
24) საეკლესიო თანხები ინახება საეკლესიო ბეჭდით - მნათესთან არსებული.
25) სამრევლო სკოლები - ერთკლასიანი სამრევლო სკოლა. სკოლა განთავსებულია მღვდლის სახლში, მისი შენახვისათვის ხაზიდან შემოდის 360 მან. სწავლობს 32 ვაჟი, 33 გოგონა.
26) ეკლესიის მნათე ანასტასი ელენოვი თავის მოვალეობას ასრულებს 1915 წლის 1 თებერვლიდან.

უწმინდესმა მრევლი უკანასკნელად მოინახულა......................

მღვდელი: ქრისტეფორე პოპანდოპულო

მეფსალმუნე /არ იკითხება/

ფონდი ი-54; აღწ. 1; საქ. 25; ფ. 28,29

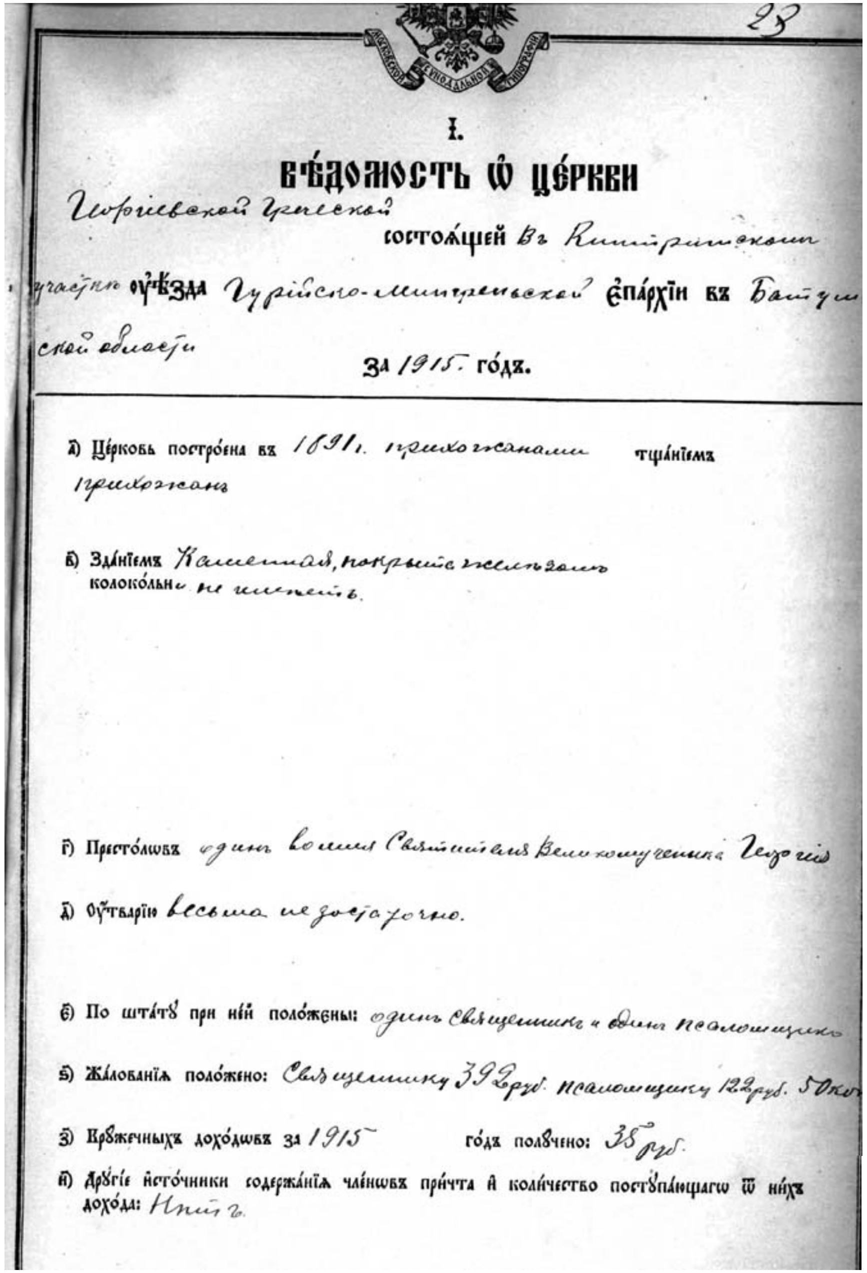

28

I.

ВѢДОМОСТЬ О ЦЕРКВИ

Георгіевской Греческой

состоящей въ Кинтришскомъ

участкѣ уѣзда Гурійско-Мингрельской епархіи въ Батумской области

за 1915 годъ.

а) Церковь построена въ 1891 г. прихожанами тщаніемъ прихожанъ

б) Зданіемъ каменная, покрыта железомъ
колокольни не имеется.

г) Престоловъ один во имя Святаго Великомученика Георгія

д) Утварію весьма недостаточно.

е) По штату при ней положены: один священникъ и один псаломщикъ

ѕ) Жалованія положено: Священнику 392 руб. псаломщику 122 руб. 50 коп.

з) Кружечныхъ доходовъ за 1915 года получено: 35 руб.

и) Другіе источники содержанія членовъ причта и количество поступающаго отъ нихъ дохода: Нетъ.

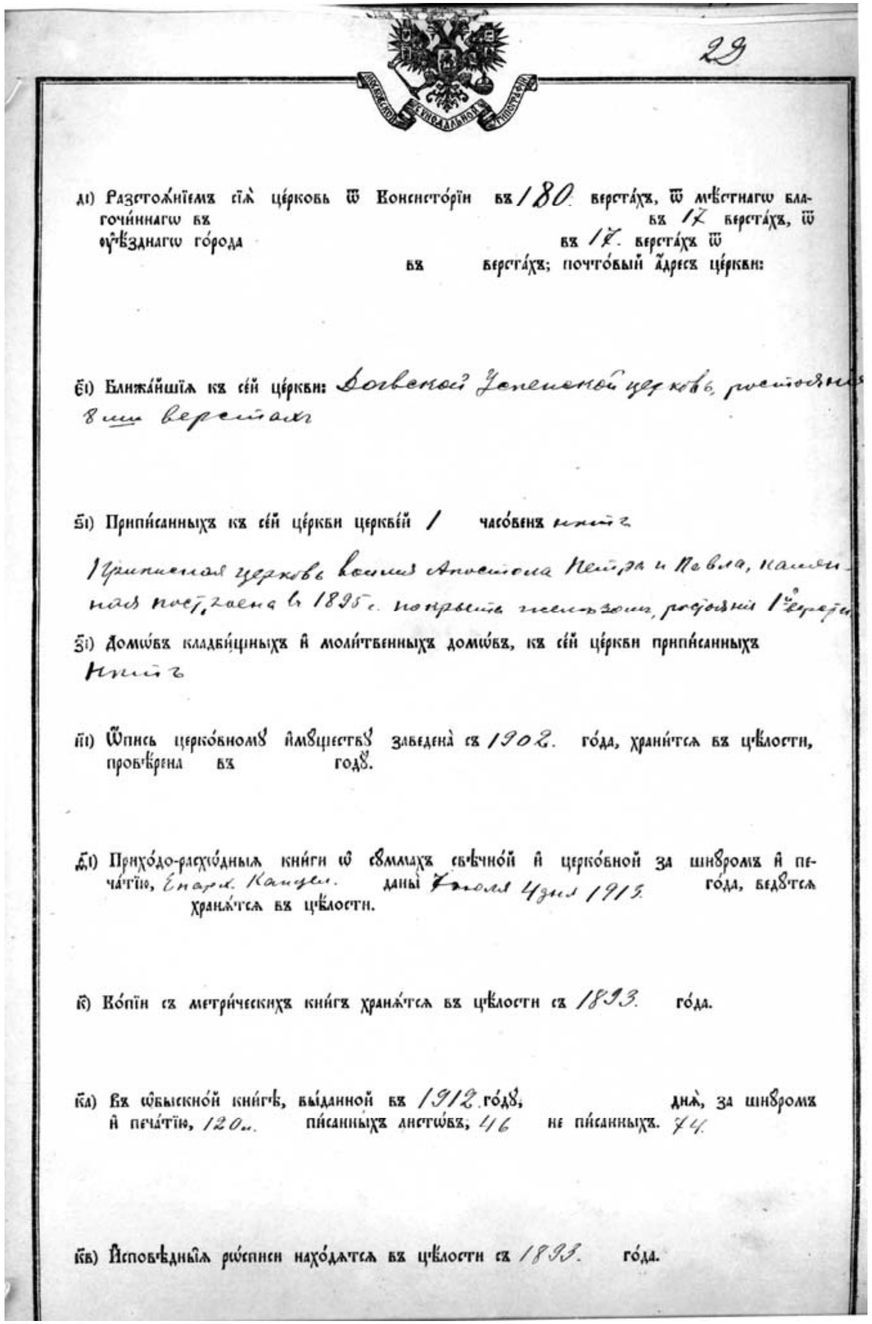

29

ді) Разстоѧнїемъ сїѧ церковь ѿ Консисторїи въ 180 верстахъ, ѿ мѣстнагѡ благочиннагѡ въ въ 17 верстахъ, ѿ уѣзднагѡ города въ 17 верстахъ ѿ въ верстахъ; почтовый адресъ церкви:

еі) Ближайшїѧ къ сей церкви: Доевской Успенской церковь, растоянии 8ми верстахъ

ѕі) Приписанныхъ къ сей церкви церквей 1 часовенъ нѣтъ

Приписная церковь во имя Апостола Петра и Павла, каменная построена в 1895 г. покрыта железомъ, растоянии 1 версты

зі) Домовъ кладбищныхъ и молитвенныхъ домовъ, къ сей церкви приписанныхъ нѣтъ

иі) Опись церковному имуществу заведена съ 1902 года, хранится въ цѣлости, провѣрена въ году.

ѳі) Приходо-расходныѧ книги о суммахъ свѣчной и церковной за шнуромъ и печатїю, Епарх. Канцел. даны 7 июля 4 июля 1915 года, ведутся хранятся въ цѣлости.

к) Копїи съ метрическихъ книгъ хранятся въ цѣлости съ 1893 года.

ка) Въ обыскной книгѣ, выданной въ 1912 году, дня, за шнуромъ и печатїю, 120 писанныхъ листовъ, 46 не писанныхъ 74.

кв) Исповѣдныя росписи находятся въ цѣлости съ 1895 года.

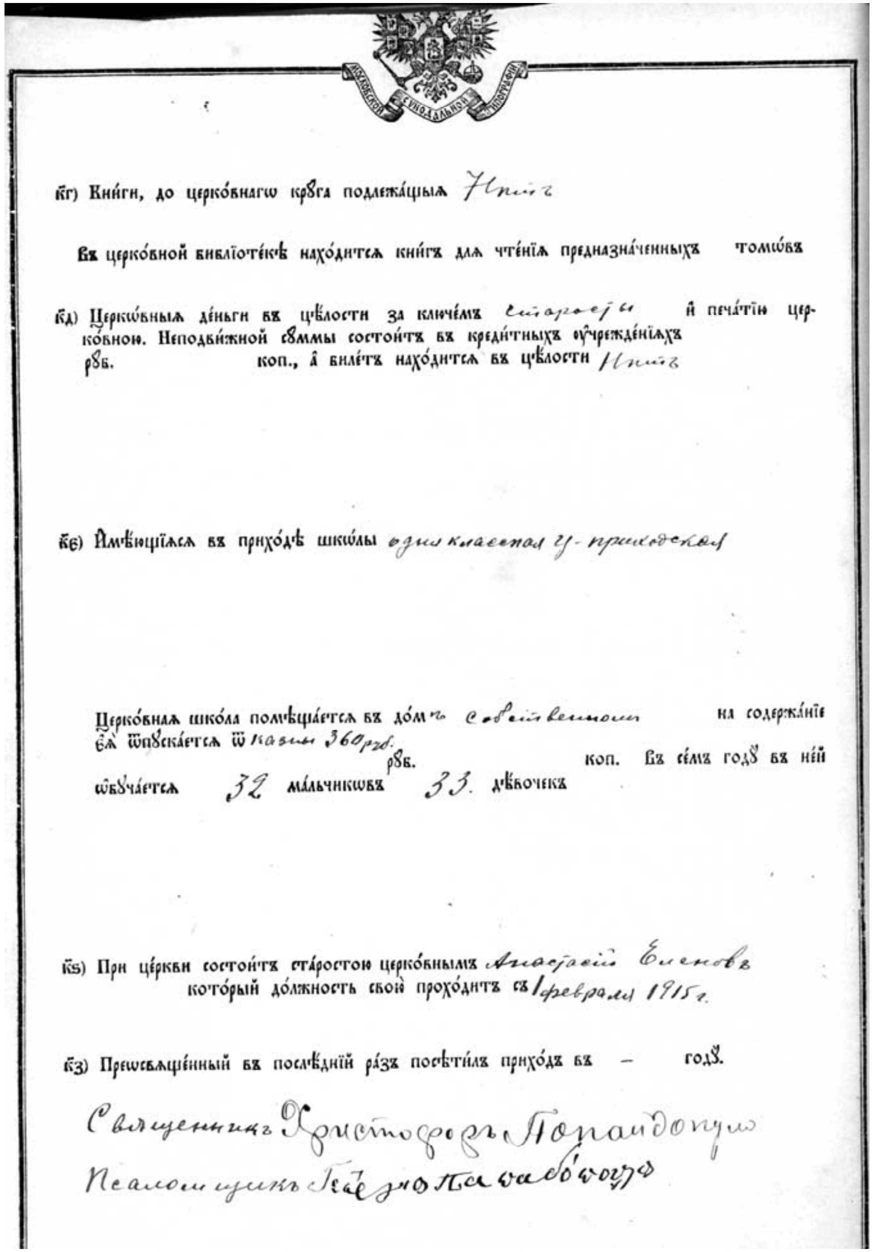

кг) Книги, до церковнагѡ круга подлежащїѧ нѣтъ

Въ церковной библїотекѣ находится книгъ для чтенїя предназначенныхъ томовъ

кд) Церковныя деньги въ цѣлости за ключемъ старосты и печатїю церковною. Неподвижной суммы состоитъ въ кредитныхъ учрежденїяхъ руб. коп., а билетъ находится въ цѣлости нѣтъ

ке) Имѣющїяся въ приходѣ школы одноклассная ц.-приходская

Церковная школа помѣщается въ домѣ собственномъ на содержанїе ея отпускается отъ казны 360 руб. руб. коп. Въ семъ году въ ней обучается 32 мальчиковъ 33 дѣвочекъ

кѕ) При церкви состоитъ старостою церковнымъ Анастасий Еленовъ который должность свою проходитъ съ 1 февраля 1915 г.

кз) Преосвященный въ послѣднїй разъ посѣтилъ приходъ въ — году.

Священникъ Христофоръ Попандопуло

Псаломщикъ [illegible]

ფონდი ი-54; აღწ. 1; საქ. 25; ფ. 28,29

სხვადასხვა

ო ქ მ ი

ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1901 წლის 24 სექტემბრის მორიგი სხდომისა

მორიგი სხდომა გაიხსნა 24 სექტემბერს, საღამოს 8 1/2 საათზე, ქალაქის თავის ლ. ნ. ასათიანის თავმჯდომარეობით, 14 ხმოსნის შემადგენლობით, სხდომა გაგრძელდა 16 ხმოსნით : გ. სიმონოვი, გედევანოვი, ელიავა, სიმულოვი, ანჯაფარიძე, ხოჯამი-როვი, საბაშვილი, ჯუღელი, დიმიტრიადი, პალმა, გოგიჯანოვი, მიხაილიდი, საბაევი, ქუთათელაძე, პ. მჭედლოვი, ვოლსკი.

ესწრებოდნენ საქალაქო თვითმმართველობის წევრები: ი. ა. ივანოვი, და დეპუტატი სასულიერო წარმომადგენლობიდან ო. ს. თოთიბაძე.

არ ესწრებოდნენ ხმოსნები: ტრიანდაფილიდისი, ვაკიე, თავადი ნაკაშიძე, ხუდადოვი, სემეონიდი, პოდოლეცკი, გუნდრიზერი, გრიელსკი, ოგანეზოვი, თავადი მაჭუტაძე, ბოგოსლოვსკი, დუმბაძე, ფეზლი-ბეგი აბაშიძე, ქიქოძე, საბახტარიშვილი, ლ. მჭედლოვი, ნიკოლაძე, პოლსკი. მათ შორის ტრიანდაფილიდისი, გუნდრიზერი, დუმბაძე და ზია-ბეგ აბაშიძე გარემოებისა გამო არ იმყოფებოდნენ ბათუმში, ხოლო ბოგოსლოვსკი და საბახტარიშვილი არ ესწრებოდნენ სამსახურეობრივ დავალებასთან დაკავშირებით.

ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1901 წლის 24 სექტემბერს სხდომაზე მოიწონეს ხმოსან პალმას წინადადება ბათუმის ოლქის რუსეთთან შეერთების 20 წლისათვის აღსანიშნავად ქ. ბათუმში საჯარო ბიბლიოთეკის დაარსებისა და თეატრისათვის შენობის აგების შესახებ.

ერთხმად დაადგინეს:

დაევალოს საქალაქო თვითმმართველობას განსაკუთრებულ კომისიასთან ერთად, ხმოსნების: ო. ვ. ჯაყელის, ელიავას, გ. ა. პალმას, ნ. ა. საბაევის და ი. მ. ხუდადოვის შემადგენლობით აღნიშნული წინადადების დეტალურად შესწავლა და თანხების გამონახვა მის განსახორციელებლად.

ერთხმად მოიწონეს ბათუმის საეკლესიო სამრევლო სკოლის გამგის შუამდგომლობა და ამასთან დაკავშირებით თვითმმარ-თველობის დასკვნა სკოლის შესაკეთებლად 145 მანეთის გამო-ყოფაზე, რომელიც დაზიანდა „ბურუნ თაბიეს“ მაღლობზე ბატარეის აფეთქების დროს.

განიხილეს ქალაქის თავის მოხსენება რუსეთის სანაოსნო და სატრანსპორტო საზოგადოებისათვის „ბურუნ თაბიეს“ მაღლობზე მიწის ნაკვეთის გადასაცემად საიჯარო ხელშეკრულების განახლების შესახებ.

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 371; ფ. 4,9,10,15.

ПРОТОКОЛЪ

очередного собранія Батумской Городской Думы 24-го сентября I90I года .

Очередное собраніе 24 сентября открыто въ 8 I/2 час. вечера подъ предсѣдательствомъ Городскаго Головы Л.Н. Асатіани , при наличности I4 гласныхъ , продолжалось же оно въ составѣ I6 гласныхъ : гг. Симонова , Гедеванова , Еліава , Симулова , Анджапаридзе , Ходжамирова , Сабашвили , Джакели , Димитріади, Пальма , Гогиджанова , Михайлиди , Сабаева , Кутателадзе , П. Мчеделова и Вольскаго .

Присутствуютъ : Членъ Управы И.А. Ивановъ , и депутатъ отъ духовенства о. С. Тотибадзе .

Отсутствуютъ гг. гласные : Тріантафиллидисъ , Вакье , Кн. Накашидзе , Худадовъ , Симеониди , Подолецкій , Гундризеръ , Гріельскій , Оганезовъ , Кн. Мачутадзе , Богословскій , Думбадзе , Абашидзе - Фезли - бегъ , Паронбеговъ , Пешекеровъ , Тарумовъ , Чхеидзе , Абашидзе - Зіа - бегъ , Кикодзе , Сабахтаришвили , Л. Мчеделовъ , Николадзе и Польскій . Изъ нихъ : гг. Тріантафиллидесъ , Гундризеръ , Думбадзе и Зіа-бегъ Абашидзе - по случаю отсутствія изъ Батума , Богословскій и Сабахтаришвили - по служебнымъ обязанностямъ ; отъ остальныхъ

6 .

Единогласно уважено ходатайство завѣдывающаго Батумскою церковно-приходскою школой и заключеніе по немъ Управы объ оказаніи денежнаго пособія въ размѣрѣ 145 руб. на ремонтъ зданія школы ,поврежденнаго бывшимъ 12 іюня с.г. на батареѣ "Бурунъ - Табіе " взрывомъ .

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 371; ფ. 4,9,10,15.

ო ქ მ ი
ბათუმის საქალაქო სათათბიროს 1910 წლის 28 ივნისის მორიგი სხდომისა

სხდომა გაიხსნა 1910 წლის 28 ივნისს, საღამოს 8 საათზე ქალაქის თავის თავად ი.ზ. ანდრონიკაშვილის თავმჯდომარეობით. სხდომის გახსნისას ადგილზე იყო 16 ხმოსანი წევრი, სხდომა კი მიმდინარეობდა 27 ხმის უფლების მქონე შემდეგი მოქალაქეების თანდასწრებით: მიდოიანცი, მიხაილიდი, ქიქოძე, კანდელაკი, ისმაილ ეფენდი მუფთი ზადე, მავროპულო, კონცელიძე, გრიგორიადი, ბერძენიშვილი, დუნინი, ელიაშვილი, სიმუდიოვი, დიმიტრიადი, სოგოროვი, კრინიცკი, პუჩინიანი, კად. ეფენდი მუფთი ზადე, კურტოევი, ხაჩიკიანი, საბაევი, ჩხაიძე, ზაქარიანი, ფ. ელიავა გ. დ. მდივანი, სიმონოვი, მჭედლოვი, და ელიავა გ. ლ. არ ესწრებოდნენ შემდეგი ხმოსნები: ასლანზადე, აკინიანი, ზაქარიანი პ. კახიანი, კვიცინსკი, კრასნიცკი, მემედ აღა ზადე, პილოიანი, რაკოვიცი, რუხაძე, საბახტარიშვილი, ტროფიმოვი, ხალვაში და შუტცი, ქალაქში არყოფნის გამო გ. ლ. პანასევიჩი. არ ესწრებოდნენ აგრეთვე თვითმმართველობის წევრები.

7

ბათუმის საქალაქო სათათბირომ, რომელსაც ესწრებოდა 27 ხმოსანი 1910 წლის 28 ივნისს მოისმინა რა სლობოდის მცხოვრებთა შუამდგომლობა ეკლესიის მშენებლობისათვის სახელმწიფო მიწის ნაკვეთის გამოყოფის შესახებ, რომელიც იჯარით აღებული ჰქონდა ქალაქს ძველი წყალსადენის სათაო ნაგებობებისათვის, მიიღო რა მხედველობაში ქალაქის თვითმმართველობის დასკვნა ამ შუამდგომლობის შესახებ, სხდომამ დაადგინა:

1) ქალაქის ახალი წყალსადენი უნდა შეუერთდებეს ძველ წყალსადენს ისე, რომ ქალაქის მოსახლეობის წყლით უზრუნველყოფისათვის სათადარიგოდ დარჩეს წყალგაყვანილობა, ასევე ქალაქის გარნიზონისათვის, რადგან ომის შემთხვევაში ან ახლი წყალსადენის გაფუჭებისას, მის შეკეთებას შეიძლება დასჭირდეს ხანგრძლივი დრო.

2) ზემოთაღნიშნულ ნაკვეთზე გატარებულია სადრენაჟო მილები, რომლებიც კვებავენ ძველი წყალსადენის აუზს ნიადაგქვეშა წყლებით.

3) ზემოთაღნიშნულ მიწის ნაკვეთზე ეკლესიის აგება გამოიწვევს ნიადაგქვეშა წყლების დაბინძურებას ნარჩენებით, რომლებიც აუცილებლად გაჩნდება სამშენებლო სამუშაოების წარმოებისას, აგრეთვე ნაგებობის დამთავრების შემდეგაც, რადგან ეკლესიას ექნება აგრეთვე საცხოვრებელი ნაგებობები. არ არსებობს იმის

გარანტია, რომ ეკლესიის ეზოში არ დაკრძალავენ მიცვალებულებს.

ერთხმად დაადგინეს:

შუამდგომლობაზე უარი ეთქვას, რის შესახებაც წარედგინოს ქალაქის სამხედრო გუბერნატორს მისი 21 მარტის №214 წინადადების პასუხად.

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 492; ფ. 11

ПРОТОКОЛЪ

очередного засѣданія Батумской Городской Думы 28 іюня 1910 года .

Очередное засѣданіе 28 іюня 1910 г. открыто въ 8 час вечера подъ предсѣдательствомъ Городского Головы Кн. И.З. Андроникова , при наличности 16 гласныхъ , продолжалось же оно въ составѣ 27 гласныхъ гг. Мндоянца , Михайлиди , Кикодзе , Канделаки , Исм. Эфенди Муфти Заде , Мавропуло Концелидзе , Григоріади , Бердзенишвили , Дунина , Эліашвили , Симулова , Димитріади , Сoгорова , Криницкаго , Пучиньяна , Кад. Эф. Муфти-Заде , Куртоева , Хачикьяна , Сабаева , Чхаидзе , Закарьяна Ф., Эліава Г.Д., Мдивани , Симонова , Мчеделова и Еліава Г. Л.

Отсутствуютъ гг. гласные - по неизвѣстной причинѣ : Асланъ Заде , Акиньянъ , Закарьянъ Ц., Кахіани , Квицинскій , Красницкій , Мемедъ - Ага - Заде , Пилоянъ , Раковицъ , Рухадзе , Сабахтаришвили , Трофимовъ , Халваши и Шутцъ и по случаю отсутствія изъ Батума гл. Панасевичъ .

Отсутствуютъ также гг. члены Управы , изъ нихъ Г.Д. Журули по случаю нахожденія въ командировкѣ въ С.Петербургѣ и Б.В.Сахновскій - состоящій въ отпуску .

Въ засѣданіи происходило слѣдующее :

7.

Батумская Городская Дума, въ составѣ 27 гласныхъ, въ собранiи 28 iюня 1910 года, выслушавъ ходатайство жителей слободы Холодной объ уступкѣ имъ подъ постройку церкви части казенной земли, арендуемой городомъ подъ головную часть стараго водопровода и, принявъ во вниманiе, согласно заключенiю Городской Управы по сему ходатайству, I/ что съ устройствомъ новаго городского водопровода старый водопроводъ присоединяется къ новому, оставаясь въ запасѣ для обезпеченiя водой городского населенiя и гарнизона города во время войны или въ случаѣ порчи новаго водопровода, могущаго потребовать продолжительнаго времени для исправленiя. 2/ Что по вышеупомянутому участку проложены дренажи, питающiе бассейнъ стараго водопровода подпочвенной водой и 3/ что съ возведенiемъ на сказанномъ участкѣ церкви съ жилымъ помѣщенiемъ для причта безусловно послѣдуетъ загрязненiе подпочвенной воды отъ всякихъ отбросовъ, неизбѣжныхъ какъ во время производства работъ по постройкѣ, такъ и по ея окончательномъ сооруженiи, разъ при церкви будетъ жилое помѣщенiе, да, наконецъ, трудно поручиться, что въ церковной оградѣ не будутъ хоронить покойниковъ, единогласно постановил ходатайство отклонить, о чемъ и представить Г. Военному Губернатору въ отвѣтъ на предложенiе его отъ 2I марта № 2I4.

ფონდი ი-7; აღწ. 1; საქ. 492; ფ. 11

სარჩევი

წინათქმა 4
მართლმადიდებლური ეკლესიები 7
რომაულ-კათოლიკური აღმსარებლობის ეკლესიები 48
სომხურ-გრიგორიანული ეკლესიები 59
ლუთერიანული ეკლესიები 68
ბერძნული ეკლესიები 87

რელიგიური დაწესებულებები აჭარაში
(დოკუმენტების კრებული)

კომპიუტერული უზრუნველყოფა:
ფრიდონ ქარდავა, ქეთევან იაკობაძე
კორექტორი ნათია ზერიძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 15.01.2010
ქაღალდის ზომა 60X84 1/8
შეკვეთა №28, ტირაჟი 100

გამოცემლობა "ალიონი"
დაიბეჭდა შპს "GAMAprint"-ის სტამბაში
ბათუმი, მ. აბაშიძის 35